

Šv. Filaretas Maskvietis

Katekizmas

Didysis, krikščioniškas ortodoksiškos ir visuotinės (katalikiškos) Rytų Bažnyčios katekizmas, kaip jį yra išdėstęs šventasis Maskvos metropolitas Filaretas.

*Vėrtė, pastabas parašė
ir iliustracijas parinko
diakonas Gintaras Sungaila*

*Paskutinė redakcija – 2018-09-12. Radę klaidų ar netikslumų rašykite
sungaila.gintaras@gmail.com*

Vertėjo žodis

Šv. Filareto „Katekizmas“, parašytas XIX a., rytų slavų kraštuose tapo klasikiniu tikėjimo vadovu, kurio vadovaujantis mokoma pagrindinių tikėjimo tiesų. Jis labai patogus dėl savo nedidelės apimties ir tikslių atsakymų.

Skirtingai nei, pavyzdžiui, Katalikų Bažnyčios Katekizmas, **šis Katekizmas nėra oficialus, galiojantis Bažnyčios dokumentas**. Nors ir išbandytas Tradicijos, patvirtintas Rusijos Švenčiausiojo Sinodo, kai kurių teologų netgi laikomas vienu iš šiuolaikinės Bažnyčios dogminės teologijos šaltinių, šis Katekizmas yra sudarytas vieno (šventojo) vyskupo. Jį derėtų skaityti kaip pamokantį šventojo tėvo tekstą, o ne kaip Bažnyčios pozicijos šiandien išraišką, todėl prie Katekizmo atsakymų taip pat pridėdami paaiškinimai, papildymai ir ištraukos iš Bažnyčios dokumentų, kurie turėtų skaitytoją plačiau supažindinti su ortodoksų požiūriu į kai kuriuos aptariamus klausimus.

Jei nenurodyta kitaip, Šventasis Raštas cituojamas pagal Kosto Burbulio vertimą. Šis vertimas tinka „Katekizmui“, nes yra beveik pažodinis, kaip ir vertimas į bažnytinę slavų kalbą, kurį cituoja šv. Filaretas. Tikėjimo išpažinimas (Simbolis), malda „Tėve mūsų“, Palaiminimai, Dešimt Dievo įsakymų cituojami pagal šiuolaikinę lietuvių ortodoksų vartoseną.

Turinys

Įvadas.....	29
Pagrindinės sampratos.....	29
1. Kas yra „Ortodoksų Bažnyčios Katekizmas“?	29
2. Ką reiškia žodis: „katekizmas“?	29
3. Kas reikalinga, kad patiktum Dievui ir išgelbėtum savo sielą?	29
4. Kodėl viskas prasideda tikėjimu?.....	29
5. Kodėl nepakanka tikėjimo, bet dar reikia ir gyventi pagal tą tikėjimą, t.y. daryti gerus darbus?	29
6. Ką vadiname tikėjimu?	29
7. Kuo skiriasi tikėjimas ir žinojimas?	29
8. Kodėl mokantis tikybos be žinių dar būtinas tikėjimas?	30
9. Ar tikėjimas gyvenime yra būtinas?.....	30
Apie Dievo apreiškimą	30
10. Koku šaltiniu remiasi ortodoksų tikėjimo mokymas?	30
11. Ką vadiname „Dievo apreiškimu“?	30
12. Ar Dievo apreiškimas duotas visiems?.....	30
13. Kodėl ne visi geba priimti Dievo apreiškimą tiesiogiai?	31
14. Kas žmonėms paskelbė Dievo apreiškimą?.....	31
15. Ar gali žmogus pažinti Dievą be Apreiškimo?	31
Apie Šventąją Tradiciją ir Šventąjį Raštą.....	32
16. Koku būdu sergimas Dievo apreiškimas, koku būdu jis sklinda?	32
17. Ką vadiname Šventąja Tradicija (Šv. Perdavimu)?.....	32
18. Kaip sergima Šventoji Tradicija?	32
19. Ką vadiname Šventuoju Raštu?	32
20. Ką reiškia žodis „Biblija“?	33
21. Kas yra senesnis: Šventasis Raštas ar Šventoji Tradicija?.....	33
22. Kodėl Dievas apreiškė Šventąjį Raštą?	33

23. Kam laikytis Šventosios Tradicijos, jei yra Šventasis Raštas?.....	33
24. Ar šiais laikais dar reikalinga Šventoji Tradicija?	33
Apie Šventąjį Raštą	34
25. Kada buvo parašytos šventosios knygos?	34
26. Kaip yra skirstomos šventosios knygos?.....	34
27. Kas yra senoji ir naujoji sandoros?	34
28. Kokia buvo senosios sandoros esmė?	34
29. Kaip Dievas paruošė žmoniją Išganytojo (Gelbėtojo) priėmimui?	35
30. Kokia yra naujosios sandoros esmė?	35
31. Kiek knygų yra Senajame Testamente?	35
32. Kodėl svarbu, kaip žydai skaičiavo knygas?	35
33. Kokias Senojo Testamento knygas pripažįsta žydai?	35
34. Koks yra pilnas Senojo Testamento kanonas?.....	36
35. Kam skirtos knygos, nepatenkančios į dvidešimt dviejų sąrašą?	38
36. Kaip skirstomos Senojo Testamento knygos?	38
37. Kurios Senojo Testamento knygos priskiriamos Įstatymui?	39
38. Apie ką yra Pradžios knyga?	39
39. Apie ką pasakoja kitos Mozės knygos?.....	39
40. Kurios Senojo Testamento knygos priskiriamos Istorinėms?	39
41. Kurios Senojo Testamento knygos priskiriamos Išminties knygoms?.....	39
42. Kokia yra Psalmyno reikšmė Biblijoje?.....	39
43. Kurios Senojo Testamento knygos priskiriamos pranašų knygoms?.....	39
44. Kiek knygų sudaro Naująjį Testamentą?.....	39
45. Kurios Naujojo Testamento knygos atitinka Įstatymo knygas?.....	39
46. Ką reiškia žodis „Evangelija“?.....	39
47. Apie ką pasakojama Evangelijoje?	40
48. Kodėl Evangelija gavo tokį pavadinimą?	40

49. Kuri Naujojo Testamento knyga vadinama istorine?	40
50. Apie ką pasakoja Apaštalų darbų knyga?	40
51. Ką reiškia žodis „apaštalas“?	40
52. Kurios Naujojo Testamento knygos priskiriamos Išminties knygoms?	40
53. Kuri Naujojo Testamento knyga vadinama pranašiška?	40
54. Ką reiškia žodis „apokalipsė“?	40
55. Apie ką yra Apokalipsės knyga?	40
56. Kaip dera skaityti Šventąjį Raštą?	41
57. Kas patvirtina, kad Šventasis Raštas tikrai yra Dievo Žodis?	41
58. Kas yra pranašystės?	41
59. Kas yra stebuklas?	41
60. Ką įrodo stebuklai?	41
61. Kokia yra krikščionių mokymo galia?	42
Apie „Katekizmo“ sandarą	42
62. Į kokias tris dalis galima padalyti „Katekizmą“?	42
63. Kuo remiantis „Katekizmas“ moko tikėjimo?	42
64. Kuo remiantis „Katekizmas“ moko vilties?	43
65. Kuo remiantis „Katekizmas“ moko meilės?	43
Pirmoji dalis. Tikėjimas	44
Bendrasis įvadas į Tikėjimo simbolių ir jo kilmę	44
66. Kas yra Tikėjimo simbolis?	44
67. Koks yra Tikėjimo simbolis?	44
68. Kas sudarė Tikėjimo simbolių?	45
69. Kas yra Visuotinis susirinkimas?	45
70. Kiek buvo Visuotinių susirinkimų?	45
71. Kaip atsirado taisyklė šaukti Visuotinius susirinkimus?	45
72. Kodėl buvo sušaukti pirmasis ir antrasis Visuotiniai susirinkimai?	46

73. Kiek kanonų patvirtino pirmasis ir antrasis Visuotiniai susirinkimai?	46
Apie Tikėjimo simbolio dalis („narius“)	46
74. Kiek dalių turi Tikėjimo simbolis?	46
75. Apie ką yra Tikėjimo simbolio dalys?	46
Pirmoji Tikėjimo simbolio dalis	46
76. Ką reiškia tikėti į Dievą?	46
77. Ką Šventasis Raštas moko apie šį tikėjimą?	47
78. Kas yra tikėjimo į Dievą veikimas?	47
79. Ką reiškia išpažinti tikėjimą į Dievą?	47
80. Ar būtina atvirai išpažinti tikėjimą?	47
81. Kodėl būtina išpažinti tikėjimą?	47
82. Kodėl Tikėjimo simboliuje kalbama apie tikėjimą į Vieną Dievą?	47
83. Ką Šventasis Raštas sako apie Dievo vienatinumą?	47
84. Ar įmanoma pažinti Dievo esmę?	48
85. Ką apie Dievo esmės pažinimą sako Šventasis Raštas?	48
86. Kokios yra Dievo savybės?	48
87. Ką apie Dievo savybes sako Šventasis Raštas?	48
88. Kodėl Šventasis Raštas Dievui priskiria žmogaus kūno dalis?	49
89. Kur yra Dievas?	49
90. Kaip suprasti Simbolio žodžius „Tikiu į Dievą, Tėvą, Visagali“?	50
91. Ką sako Šventasis Raštas apie Šventąją Trejybę?	50
92. Ar Senajame Testamente kas nors kalbama apie Trejybę?	50
93. Ar įmanoma suprasti Trejybės slėpinį?	50
94. Kuo skiriasi Šventosios Trejybės Asmenys?	50
95. Kokią garbę turi Šventosios Trejybės Asmenys?	50
96. Kodėl Dievas vadinamas Visagaliu?	50
97. Kodėl Dievą vadiname Kūrėju?	50

98. Kur Šventajame Rašte kalbama apie Dievą Kūrėją?	51
99. Ką vadiname „neregima“?	51
100. Kas yra angelai?	51
101. Ką reiškia žodis „angelas“?	51
102. Kodėl angelai taip vadinami?	51
103. Kas buvo sukurti pirmiau: žmonės ar angelai?	51
104. Kur apie tai kalba Šventasis Raštas?	51
105. Kas yra angelai sargai?	51
106. Ar kiekvienas turi angelą sargą?	52
107. Kas yra demonai?	52
108. Ar demonai buvo sukurti blogi?	52
109. Ką reiškia žodis „šėtonas“?	52
110. Kodėl piktieji angelai vadinami velniais?	52
111. Ką Šventasis Raštas moko apie pasaulio sukūrimą?	52
112. Ar visos regimos būtybės buvo sukurtos tokios, kokias mes matome šiandien? ..	52
113. Kuo ypatingas žmogaus sukūrimas?	53
114. Kas yra Dievo paveikslas (atvaizdas)?	53
115. Kas yra gyvybės alsavimas?	53
116. Kas yra Rojus?	53
117. Kaip mes suprantame Rojų, kuriame buvo pirmieji žmonės?	53
118. Kas yra Gyvybės medis?	53
119. Kodėl Ieva sukurta iš Adomo šonkaulio?	53
120. Kam egzistuoja žmogus?	54
121. Ką mes vadiname žmogaus „lemtimi“ („predestinacija“)?	54
122. Ar Dievo išankstinis nulėmimas („predestinacija“) gali pasikeisti?	54
123. Kokia yra išankstinė lemtis („predestinacija“) visos žmonijos, ir kokia – paskiro žmogaus atžvilgiu?	54

124. Ką apie lemtį (predestinaciją) sako Šventasis Raštas?	54
125. Ką apie predestinaciją moko Šventoji Tradicija?	55
126. Ką vadiname Dievo Apvaizda?	55
127. Kaip veikia Apvaizda?	55
128. Kas sakoma apie Dievo Apvaizdą Šventajame Rašte?.....	55
Antroji Tikėjimo simbolio dalis	55
129. Kaip dera suprasti vardus „Jėzus“, „Kristus“, „Dievo Sūnus“?	55
130. Ką reiškia vardas „Jėzus“?	55
131. Kada Jėzus buvo pavadintas „Jėzumi“?.....	56
132. Ką reiškia vardas „Kristus“?	56
133. Kas dar buvo vadinami Pateptaisiais?	56
134. Kodėl Jėzus, Dievo Sūnus, pavadintas Pateptuoju?.....	56
135. Ką reiškia vardas „Viešpats“?	56
136. Ką Šventasis Raštas sako apie Jėzaus Kristaus dieviškumą?	56
137. Kodėl Jėzus Kristus vadinamas Viengimiu (Vienatiniu) Dievo Sūnumi?.....	56
138. Ar Šventasis Raštas vadina Jėzų Kristų „Viengimiu“?.....	57
139. Kuo Dievo Sūnus skiriasi nuo kitų Šventos Trejybės Asmenų?.....	57
140. Kada gimė Dievo Sūnus?	57
141. Ką reiškia žodžiai „Šviesą iš Šviesos“?	57
142. Ką reiškia žodžiai „Tikrą Dievą iš Tikro Dievo“?	57
143. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?	57
144. Ar Dievo Sūnus buvo sukurtas?.....	58
146. Ką apie Tėvo ir Sūnaus vienesmiškumą sako Šventasis Raštas?.....	58
147. Ką reiškia žodžiai „Per Jį visa yra sukurta“?	58
Trečioji Tikėjimo simbolio dalis	58
148. Apie ką Tikėjimo simbolyje pasakyta: „nužengė iš dangaus“?	58
149. Kaip Dievas galėjo nužengti iš dangaus, jei Jis – Visur Esantis?	58

150. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?	58
151. Kodėl Dievo Sūnus nužengė iš dangaus?	58
152. Ką turėjo išgelbėti Dievo Sūnus?.....	59
153. Nuo ko Dievo Sūnus gelbėjo žmoniją?	59
154. Kas yra nuodėmė?	59
155. Kaip žmonijoje atsirado nuodėmė?	59
156. Kada žmonijoje atsirado nuodėmė?	59
157. Kokį įsakymą sulaužė Adomas?	59
158. Kodėl žmogui įsakymo sulaužymas buvo mirtinas?	59
159. Kodėl Rojaus medis vadinosi „gero ir blogo pažinimo medžiu“?	59
160. Kodėl buvo įmanoma nepaklusti Dievo valiai?	59
161. Kaip šėtonas apgavo Adomą ir Ievą?	60
162. Kokios buvo Adomo nuodėmės pasekmės?	60
163. Kas yra prakeikimas?	60
164. Kokio tipo mirtis atsirado per Adomo nuodėmę?	60
165. Kaip miršta siela?	60
166. Kodėl ne tik pirmieji žmonės mirė, bet ir visi žmonės miršta?.....	60
167. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?	60
168. Ar po nuopuolio žmogui dar buvo naudingi Gyvybės Medžio vaisiai?	60
169. Ar po nuopuolio žmonės dar turėjo viltį būti išgelbėti (išganyti)?	61
170. Kokia buvo ta viltis?	61
171. Kokią šio pažado prasmę?	61
172. Kodėl Viešpats Jėzus Kristus vadinamas „Moters Palikuonių (Sėkla)“?	61
173. Kokia buvo šio pažado reikšmė žmonėms?.....	61
174. Ar visi žmonės senovėje tikėjo į Ateinantį Išganytoją?	61
175. Ar Dievas kartojo žmonėms Savo pažadą?.....	61
176. Ką mes turime omenyje sakydami „išsikūnijimas“?	61

177. Iš kur paimtas šis žodis?	62
178. Kodėl apie Dievo Sūnų taip pat sakome, kad Jis „tapo žmogumi“?	62
179. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?	62
180. Kiek prigimčių turi Viešpats Jėzus Kristus?	62
181. Ar Jėzuje Kristuje yra daugiau nei vienas Asmuo?.....	62
182. Ką Šventasis Raštas sako apie Dievo Sūnaus įsikūnijimą iš Šventosios Dvasios ir Mergelės Marijos?	62
183. Kas tokia buvo Mergelė Marija?.....	62
184. Kodėl Ją vadiname Visuomet Mergele?.....	63
185. Kaip dar krikščionys ortodoksai vadina Mergelę Mariją?	63
186. Kodėl Mergelę Mariją vadiname Dievo Gimdytoja?	63
187. Kaip žmogus gali pagimdyti Dievą?	63
188. Kokią garbė priklauso Mergelei Marijai?	63
189. Ar Jėzaus gimimas buvo toks, kaip ir visų žmonių?	63
190. Kaip žmonės galėjo pažinti gimusį Išganytoją (Gelbėtoją)?.....	64
191. Ar žmonės pažino gimusį Išganytoją (Gelbėtoją)?	64
192. Kokius stebuklus darė Jėzus Kristus?.....	64
193. Kokių būdų Jėzus Kristus įvykdė mūsų išganyimą (išgelbėjo mus)?	65
194. Ko mokė Išganytojas?.....	65
195. Kokiomis sąlygomis Kristaus mokymas mums yra išgainingas?	65
196. Kokiomis sąlygomis Kristaus gyvenimas tampa mums išgainingu?	65
Ketvirtoji Tikėjimo simbolio dalis	65
197. Kodėl Viešpats Jėzus Kristus buvo nukryžiuotas?.....	65
198. Kada buvo nukryžiuotas Jėzus Kristus?.....	65
199. Kas buvo Poncijus Pilotas?	65
200. Kodėl tai svarbu?	65
201. Kodėl Tikėjimo išpažinime pasakyta, kad Jėzus Kristus kentėjo?	66

202. O kodėl Simbolyje pasakyta, kad Jėzus Kristus buvo palaidotas?.....	66
203. Kaip Kristus galėjo kentėti ir mirti, jei buvo Dievas?.....	66
204. Kodėl sakoma, kad Jėzus Kristus buvo už mus nukryžiuotas?	66
205. Apie tai Šventasis Raštas kalba taip:.....	66
206. Kokių būdu Jėzaus Kristaus Kryžiaus mirtis išgelbsti mus nuo nuodėmės ir mirties?	66
207. Ar Kristus kentėjo už visą žmoniją?	67
208. Kokių būdu mes dalyvaujame Jėzaus Kristaus kančioje ir mirtyje?	68
209. Kokių būdu mes galime nukryžiuoti savo kūną su aistromis ir geismais?.....	68
Penktoji Tikėjimo simbolio dalis	68
210. Kodėl Jėzaus Kristaus kančios ir mirtis yra mums išganingi (mus išgelbėja)?.....	68
211. Kokioje būklėje buvo Jėzus Kristus tarp mirties ir prisikėlimo?	68
212. Ką turime omenyje sakydami „pragaras“?	69
213. Kodėl Jėzus Kristus nužengė į pragarus?.....	69
214. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?	69
215. Iš kur paimti žodžiai „kaip skelbia Raštai, trečiąją dieną prisikėlusį iš mirusiųjų“?	69
216. Ką reiškia žodžiai „kaip skelbia Raštai“ („pagal Raštus“)?	69
217. Kur Raštuose apie tai Rašoma?.....	69
218. Ar Šventajame Rašte yra nurodyta, kad Gelbėtojas prisikels būtent trečią dieną?	70
219. Kokių būdu žmonės sužinojo, kad Jėzus Kristus prisikėlė?	70
220. Kodėl Jėzus Kristus 40 dienų bėgyje rodėsi Savo apaštalams?.....	70
Šeštoji Tikėjimo simbolio dalis	70
221. Iš kur paimtas Tikėjimo simbolio teiginys apie Viešpaties žengimą į dangų?	70
222. Ar Jėzus Kristus žengė į dangų kaip Dievas, ar kaip žmogus?	70
223. Kaip turėtume suprasti žodžius „sėdi Tėvo dešinėje“?.....	70
Septintoji Tikėjimo simbolio dalis	71

224. Ką Šventasis Raštas kalba apie būsimąjį Kristaus sugrįžimą?	71
225. Ką Šventasis Raštas kalba apie būsimąjį teismą, kuriame teis Kristus?	71
226. Ką Šventasis Raštas kalba apie neturėsiančią pabaigos Kristaus karalystę?	71
227. Kuo skirsis Antrasis Kristaus atėjimas?	71
228. Ar Kristus teis visus žmones?	71
229. Kaip Jis mus teis?	71
230. Ar būsim teisiami už visus savo darbus mintis?	72
231. Kada bus šis teismas?	72
232. Kokie yra Antrojo Kristaus atėjimo ženklai?	72
233. Kas yra Antikristas?	72
234. Kas yra Kristaus karalystė?	72
235. Kuri iš karalysčių neturės pabaigos?	73
Aštuntoji Tikėjimo simbolio dalis.	73
236. Kokia prasme Šventoji Dvasia pavadinta „Viešpačiu“?	73
237. Kur Šventasis Raštas patvirtina, kad Šventoji Dvasia – Dievas?	73
238. Kodėl Šventoji Dvasia pavadinta „Gaivintoja“?	73
239. Ką mes žinome apie Šventosios Dvasios kilimą?	73
240. Ar gali būti kitoks mokymas apie Šventosios Dvasios kilimą?	73
241. Kaip dera šlovinti Šventąją Dvasią?	74
242. Kodėl Simbolyje minima, kad Šventoji Dvasia „kalbėjo per pranašus“?	74
243. Kodėl sakoma, kad Šventoji Dvasia „kalbėjo per pranašus“?	74
244. Ar Šventoji Dvasia kalbėjo per apaštalus?	74
245. Kodėl Tikėjimo simbolis nekalba apie apaštalus?	74
246. Kaip Šventoji Dvasia apsireiškė žmonėms?	74
247. Ar galima gauti Šventąją Dvasią šiandien?	74
248. Kaip galime tapti Šventosios Dvasios dalininkais?	75
249. Kokios yra pagrindinės Šventosios Dvasios dovanos?	75

Devintoji Tikėjimo simbolio dalis	75
250. Kas yra Bažnyčia?	75
251. Ką reiškia tikėti Bažnyčią?	75
252. Kokiū būdu Bažnyčia gali būti tikėjimo objektu?.....	75
253. Iš kur žinome, kad Bažnyčia tuo pačiu metu yra ir danguje, ir žemėje?	76
254. Kaip žinoti, kad Tikrojoje Bažnyčioje yra Dievo malonė?	76
255. Kas liudija, kad Dievo malonė bus Bažnyčioje visada?.....	76
256. Kodėl apie Bažnyčią sakoma, kad Ji – viena?.....	76
257. Kas yra Jėzus Kristus Bažnyčios atžvilgiu?	77
258. Kaip mus įpareigoja ta tiesa, kad Bažnyčia – tik viena?	77
259. Kaip suderinama tiesa, kad Bažnyčia – tik viena, su faktu, jog yra daug Vietinių (Autokefalinių) Bažnyčių?	77
260. Ar Bažnyčia, esanti čia, žemėje, ir ten, danguje yra viena ir ta pati?	78
261. Kaip Bažnyčia žemėje bendrauja su Bažnyčia danguje?	78
262. Kuo pagrįsta praktika kreiptis į šventuosius maldoje?	78
264. Ar Šventasis Raštas patvirtina, kad šventieji iš dangaus buvo pasirodę žemėje? .	79
265. Iš kur žinome, kad šventieji po mirties gali daryti stebuklus?	79
266. Kodėl Bažnyčia vadinama Šventa?	80
267. Kaip Bažnyčia gali būti Šventoje, jei tarp jos narių yra nusidėjėlių?	80
268. Kodėl Bažnyčia yra vadinama Visuotine?	81
269. Kokį svarbią dovaną turi Visuotinė Bažnyčia?.....	81
270. Ar būtina priklausyti Visuotinei Bažnyčiai, kad būtum išgelbėtas?	81
271. Kodėl mūsų Bažnyčia vadinama „Rytų Bažnyčia“?	82
272. Kodėl mūsų Bažnyčia vadinama „Apaštališka“?.....	82
273. Kodėl mokymas apie Apaštališkąją Bažnyčia buvo įtrauktas į Simbolį?.....	82
274. Kaip Bažnyčioje išsaugojama apaštališkoji įpėdinystė?	83
275. Iš kur atsirado Ortodoksų Bažnyčios hierarchija?.....	83

276. Kas iš hierarchų gali veikti visos Ortodoksų Bažnyčios vardu?.....	83
277. Kam pavaldžios pagrindinės Visuotinės Bažnyčios dalys?	83
278. Kam pavaldūs Bažnyčios regionai ir miestai?.....	83
279. Iš kokių šaltinių mes sužinome, kokia yra mūsų paklusimo Bažnyčiai pareiga? .	83
Dešimtoji Tikėjimo simbolio dalis.....	83
280. Kodėl Tikėjimo simboliuje minimas krikštas?	83
281. Kas yra sakramentai (šventieji slėpiniai)?.....	83
282. Kiek yra sakramentų?	84
283. Kokią galią turi kiekvienas šių sakramentų?	84
284. Kodėl Tikėjimo simboliuje neminimi kiti sakramentai?	84
Apie krikštą	86
285. Kas yra krikštas?.....	86
286. Iš kur atsirado krikštas?.....	86
287. Kas svarbiausia krikšto apeigose?	86
288. Ko reikalaujama iš norinčio priimti krikštą?	86
289. Koku pagrindu krikštijami kūdikiai?.....	87
290. Kaip Šventasis Raštas įrodo, kad kūdikius dera krikštyti?	87
291. Iš ko seka, kad krikštas pakeitė Senojo Testamento apipjaustymą?.....	87
292. Kam reikalingi krikšto tėvai?	87
293. Kodėl krikšto metu atliekamas egzorcizmas?	87
294. Kur slypi egzorcizmo galia?	88
295. Kokią galią turi Kryžiaus ženklas (žegnojimasis, laiminimas)?.....	88
296. Nuo kurio amžiaus krikščionys žegnojasi?.....	88
297. Ką reiškia po krikšto užvelkamas baltas rūbas?	88
298. Kam ant krikštijamo dedamas kryželis?	88
299. Ką simbolizuoja ėjimas su žvake aplink krikštyklą?	88
300. Kodėl Tikėjimo simboliuje sakoma, kad krikštas yra tik vienas?.....	88

301. Kodėl krikštas nekartojamas?.....	89
302. Ar vienodai nusidėdami prasikalto tie, kurie yra krikštyti ir tie, kurie nėra krikštyti?	89
303. Ar gali būti atleistos nuodėmės, padarytos po krikšto?	89
Apie krizmaciją (sutvirtinimą)	90
304. Kas yra krizmacija (sutvirtinimas)?.....	90
305. Ką apie šį sakramentą sako Šventasis Raštas?	90
306. Apie išorinį krizmacijos (sutvirtinimo) poveikį.....	90
307. Kuo ypatinga šventoji krizma (mira)?.....	91
308. Ką simbolizuoja kūno dalių patepimas šventąja krizma (mira)?.....	91
309. ...krūtinės	91
310. ...akių, ausų ir lūpų.	91
311. ...rankų ir kojų.	91
Apie šv. Komuniją (Eucharistiją).....	91
312. Kas yra Eucharistijos (Komunijos) sakramentas?	92
313. Kaip šis sakramentas įsteigtas?	92
314. Kokia šio sakramento vieta krikščionių liturgijoje?.....	92
315. Kokių pamaldų metu teikiamas Eucharistijos sakramentas?	92
316. Ką reiškia žodis „liturgija“?.....	92
317. Kur turėtų vykti Dieviškoji Liturgija?	92
318. Kodėl šventovę dar vadina „bažnyčia“?	92
319. Kodėl šventąjį stalą vadinamas Sostu (<i>Prestol, Thronos</i>)?	92
320. Kokia bendra Dieviškosios Liturgijos atlikimo tvarka?	92
321. Kaip vadinama Dieviškosios Liturgijos dalis, kurios metu ruošiamos medžiagos Eucharistijos sakramentui?	93
322. Ką reiškia žodis „proskomidija“?	93
323. Kodėl pirmoji Dieviškosios Liturgijos dalis vadinama proskomidija?.....	93
324. Kaip vyksta proskomidija?	93

325. Kokia duona naudojama proskomidijoje?	93
326. Kodėl Komunijai naudojama tik vienas duonos kepalėlis?	93
327. Kodėl paruošta sakramentui duona vadinama Avinėliu?	93
328. Kas yra Velykų (Paschos) avinėlis?	94
329. Kodėl vynas Komunijos sakramentui sujungiamas su vandeniu?	94
330. Kaip vadinama Dieviškosios Liturgijos dalis, kurios metu tikintieji ruošiasi Eucharistijos sakramentui?	94
331. Kaip prasideda katechumenų liturgija?	94
332. Kokios dalys sudaro katechumenų liturgiją?	94
333. Kaip baigiasi katechumenų liturgija?	94
334. Kas yra „ištikimųjų liturgija“?	94
335. Koks svarbiausias ištikimųjų liturgijos įvykis?	94
336. Kuo svarbi ši Dieviškosios Liturgijos dalis (anafora)?	94
337. Kaip suprasti žodį „esmėkaita“ (πρeσυςτeςτνeνιe, μετoυςίωσις)?	95
338. Kaip dera ruošti Eucharistijos sakramentui?	95
339. Kas su mumis vyksta Eucharistijos sakramento metu?	95
340. Kaip dažnai derėtų priimti Komuniją?	95
341. Kaip Dieviškojoje Liturgijoje dalyvauja tie, kurie nepriima Komunijos?	96
342. Ką simbolizuoja žengimas su Evangelija Liturgijos metu?	96
343. Ką simbolizuoja žengimas su paruoštomis anaforai Šventosiomis Atnašomis?	96
344. Ką dera prisiminti, kai vyksta Sakramentas?	96
345. Ką reiškia uždangos („užuolaidos“) atidengimas, altoriaus vartų atvėrimas, Šventųjų Atnašų išnešimas?	96
346. Ką simbolizuoja paskutinytis Šventųjų Atnašų parodymas pasauliečiams?	96
347. Ar Šventosios Komunijos sakramentas visada išliks Tikrojoje Bažnyčioje?	97
Apie atgailą	97
348. Kas yra atgailos (išpažinties) sakramentas?	97
349. Kada atsirado šis sakramentas?	97

350. Kokie reikalavimai keliami atgailaujančiam?	98
351. Kas gali padėti atgailai?	98
352. Kokią priemonę Bažnyčia naudoja, kad padėtų atgailaujančiajam atgailauti?	98
353. Ką reiškia žodis „epitimija“?	98
Apie kunigystę	99
354. Kas yra kunigystė?	99
355. Ką reiškia „ganyti Bažnyčią“?	99
356. Kokios yra būtinosios kunigystės pakopos?	99
357. Kuo skiriasi šios trys kunigystės pakopos?	100
Apie santuoką	100
358. Kas yra santuoka?	100
359. Kodėl santuoka laikoma sakramentu?	100
360. Ar visiems būtina tuoktis?	101
Apie ligonių patepimą	101
361. Kas yra ligonių patepimas?	102
362. Iš kur atsirado šis sakramentas?	102
Vienuoliktoji Tikėjimo simbolio dalis	102
363. Kas yra mirusiųjų prisikėlimas?	102
364. Ar gali kūnas prisikelti?	102
365. Ar prisikels visi žmonės?	102
366. Kada įvyks mirusiųjų prisikėlimas?	102
367. Ką reiškia, kad šis „regimasis pasaulis pasibaigs“?	103
368. Kaip šis pasaulis bus perkeistas?	103
369. Kokioje būklėje yra vėlės iki visuotinio prisikėlimo?	103
370. Ar teisiųjų vėlės patiria palaimos pilnatvę?	103
371. Iš kur žinome, kad teisiųjų vėlės patiria palaimintosios būklės pradžią?	103
372. Kas yra palaimintosios būklės pradžia?	103

373. Kuo gali viltis tikinčiųjų vėlės, nespėjusios duoti atgailos vaisių?.....	103
374. Kuo remiasi šis mokymas apie maldos naudą vėlėms?.....	104
Dvyliktoji Tikėjimo simbolio dalis	104
375. Kas yra būsimasis gyvenimas amžinybėje?.....	104
376. Koks bus gyvenimas amžinybėje?.....	104
377. Kame bus būsimąjo gyvenimo amžinybėje palaima?	104
378. Ar kūnas dalyvaus šioje palaimoje?.....	105
379. Ar ši palaima bus visiems vienoda?.....	105
380. Kas laukia netikinčių ir nedorai gyvenančių?.....	105
381. Ar Dievas nori, kad nusidėjėliai pražūtų?	106
382. Ar žmogui naudinga žinoti apie pasaulio pabaigą?.....	106
Antroji dalis. Viltis	107
383. Kas yra krikščioniška viltis?.....	107
384. Kuo pagrįsta krikščionio viltis?.....	107
385. Kaip įgyti krikščionišką viltį?	107
Apie maldą	107
386. Ar Šventajame Rašte parašyta, kad malda yra būdas įgyti viltį?	107
387. Kas yra malda?	107
388. Ką reikia daryti maldos metu?	107
389. Ar įmanoma melstis be žodžiu?	108
390. Kaip vadinama malda be žodžių?	108
391. Ar gali būti išorinė malda be vidinės?	108
392. Ar pakanka išorinės maldos?.....	108
393. Ar pakanka vien vidinės maldos?	108
Apie Viešpaties maldą („Tėve mūsų“)	108
394. Ar yra tokia malda, kuri būtų pavyzdžiu, kaip reikia melstis?.....	108
395. Kas yra Viešpaties malda?.....	108

396. Kaip skamba Viešpaties malda?.....	109
397. Kaip patogumo dėlei dalijama Viešpaties malda?	109
Apie šaukimąsi.....	109
398. Kodėl drįstame Dievą vadinti „Tėvu“?	109
399. Ar net ir vienuoje turime sakyti Tėve „mūsų“?.....	110
400. Kodėl būdami vieni sakome „mūsų“?.....	110
401. Kodėl sakome „kuris esi danguje“?.....	110
Apie pirmąjį prašymą.....	110
402. Ar mes išpažįstame Dievo vardo šventumą?	110
403. O kaip Dievo vardas dar gali būti pašventintas, jei sakome „teesie šventas“?....	110
404. Koku būdu Dievo vardo šventumas reiškiasi žmonėse?	110
Apie antrąjį prašymą	110
405. Apie kokią karalystę kalbama Viešpaties maldoje?	110
406. Ar ši Karalystė – jau atėjo?.....	110
407. Kaip ateina ši karalystė?	111
408. Ar galima prašyti šlovės karalystės?.....	111
Apie trečiąjį prašymą	111
409. Ką reiškia prašymas „teesie Tavo valia“?	111
410. Kodėl nederėtų prašyti savo valios?	111
411. Kodėl prašome, kad Jo valia būtų „kaip danguje, taip ir žemėje“?	111
Apie ketvirtąjį prašymą.....	111
412. Kas yra „kasdienė duona“?.....	111
413. Ką turime prisiminti, prašydami Dievo kasdienės duonos?.....	111
414. Kodėl kasdienės duonos prašome tik „šiandien“?	112
415. Ko dar prašome prašydami „kasdienės duonos“?.....	112
416. Kas yra „kasdienė duona“ sielai?.....	112
Apie penktąjį prašymą	112

417. Ką vadiname mūsų kaltėmis arba skolomis?	112
418. Kas yra mūsų kaltininkai (skolininkai)?.....	112
419. Kaip mes galime viltis mūsų kalčių (skolų) atleidimo?.....	113
420. Kaip galime netekti mūsų kalčių atleidimo?	113
421. Kodėl Dievas mums neatleis, jei patys neatleisim savo kaltininkams?	113
422. Ką derėtų prisiminti, tariant žodžius apie atleidimą savo kaltininkams?	113
423. Ką daryti, jei žmogus nenori taikytis?	113
Apie šeštąjį „Tėve mūsų“ prašymą.....	113
424. Ką vadiname pagunda?.....	113
425. Iš kur atsiranda pagundos?	113
426. Kodėl mes prašome „ir nevesk mūsų į pagundą“?	113
Apie Septintąjį „Tėve mūsų“ prašymą.....	114
427. Ko prašome, sakydami „bet gelbėk mus nuo pikto?.....	114
Apie doksologiją (pašlovinimą)	114
428. Kam prie Viešpaties maldos prijungtas pašlovinimas (doksologija)?.....	114
429. Ką reiškia žodis „amen“?.....	114
430. Kam prie maldos prijungiame „amen“?.....	114
Mokymas apie palaimą.....	114
431. Ko reikia, išskyrus maldą, kad įsitvirtintume išganymo viltyje?.....	114
432. Kas mums padeda suprasti, kaip darbuotis vardan palaimos ir išganymo?	114
433. Kokie yra ir kaip skirstomi kalno pamokslo palaiminimai (palaimos įsakymai)?	114
434. Ką derą atminti, kad teisingai suprastume šias ištaras?	115
Apie pirmą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą).....	115
435. Koks yra pirmas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?.....	115
436. Kas yra vargdienio dvasia?	115
437. Ar gali turtingas žmogus turėti vargdienio dvasią?	116

438. Ar materialinis neturtas gali pasitarnauti vargdienio dvasios tobulumui?	116
439. Ką žada Viešpats turintiems vargdienio dvasią?	116
440. Koku būdu turintieji vargdienio dvasią turi Dangaus karalystę?.....	116
Apie antrą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)	116
441. Koks yra antras įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?	116
442. Kaip suprasti šį liūdesį?	116
443. Ką Viešpats žada liūdintiems?.....	116
444. Kas yra ši paguoda?.....	117
445. Kodėl su įsakymų apie liūdesį susieta paguoda?	117
Apie trečią kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)	117
446. Koks yra trečias įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?	117
447. Kas yra romumas?.....	117
448. Kaip pasireiškia romumas?	117
449. Ką Viešpats žada romiesiems?	117
450. Kaip suprasti: „paveldės žemę“?	117
Apie ketvirtą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą).....	117
451. Koks yra ketvirtas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?.....	117
452. Kas yra teisumas?.....	118
453. Kas yra „alkstantys ir trokštantys teisumo“?	118
454. Ką Viešpats žada alkstantiems ir trokštantiems teisumo?	118
455. Ką suprantame kaip pasotinimą?	118
Apie penktą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)	119
456. Koks yra penktas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?	119
457. Kaip vykdyti šį įsakymą?	119
458. Kokie yra gailestingumo darbai kūnui?	119
459. Kokie yra gailestingumo darbai sielai?	119
460. Ar gailestingumo įsakymai neprieštaruja nusikaltėlių baudimo praktikai?	120

461. Ką Dievas žada gailestingiesiems?	120
462. Kokio pobūdžio pasigailėjimas čia turimas omeny?	120
Apie šeštą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)	120
463. Koks yra šeštas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?	120
464. Kas yra širdies tyrumas?	120
465. Ką Viešpats žada tyraširdžiams?	120
466. Kaip suprasti pažadą regėti Dievą?	120
Apie septintą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą).....	121
467. Koks yra septintas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?	121
468. Ką reiškia būti taikdariu?	121
469. Ką Dievas žada taikdariams?	121
470. Ką reiškia, kad taikdariai bus vadinami Dievo vaikais?.....	121
Apie aštuntą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą).....	121
471. Koks yra aštuntas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?.....	121
472. Koku reikia būti, kad galėtum tvirtai iškęsti persekiojimus dėl teisumo (tiesos, teisybės)?	121
473. Ką Dievas žada persekiojamiems dėl teisumo (tiesos, teisybės)?	121
Apie devintą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)	122
474. Koks yra devintas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?	122
475. Kaip vadinamas dvasinis žygdarbis, kurio reikalauja šis įsakymas?	122
476. Kokį atlygį žada Viešpats už kankinystę?	122
Trečioji dalis. Meilė	123
Apie tikėjimo ir meilės sąryšį.....	123
477. Kas yra tikro tikėjimo apraiška ir vaisius?	123
478. Ar pakanka vien tikėjimo, be meilės ir gerų darbų?.....	123
479. Ar pakanka meilės ir gerų darbų be tikėjimo?	123
480. Ar gali būti tikra meilė, nepaliudyta gerais darbais?	123

Apie Dieviškąjį įstatymą ir įsakymus.....	124
481. Kaip gerus darbus atskirti nuo blogų?	124
482. Ką Šventasis Raštas sako apie vidinį Dievo Įstatymą?	124
483. Kam duotas išorinis Įstatymas, jei žmogus turi vidinį?	124
484. Kaip žmonijai buvo duotas išorinis Dievo Įstatymas?	124
485. Kokie svarbiausi ir bendriausi Dievo Įstatymo įsakymai?	124
486. Ar verta laikytis įsakymų, kurie duoti kitai tautai?.....	125
487. Ar Jėzus Kristus mokė laikytis dešimties Dievo įsakymų?	125
Apie įsakymų padalijimą į dvi lenteles	125
488. Kodėl įsakymai buvo padalyti į dvi lenteles?	125
489. Kas svarbiausia šiuose įsakymuose?	125
490. Kas yra „mano artimas“?	126
491. Kodėl nėra įsakymo mylėti save patį?.....	126
492. Kokia turi būti tvarka meilėje Dievui, artimajam ir sau pačiam?	126
493. Jei visas įstatymas telpa dviejuose įsakymuose, kodėl yra dešimt įsakymų?.....	126
494. Kokiuose įsakymuose išdėstytos mūsų pareigos Dievui?	126
495. Kokios yra mūsų pareigos Dievui?	126
496. Kokiuose įsakymuose išdėstytos pareigos, liečiančios meilę artimui?	126
497. Kokios yra mūsų pareigos artimui?	126
498. Kokios yra pareigos prieš save patį?	127
Apie pirmąjį Dievo įsakymą	127
499. Ką reiškia žodžiai: „Aš esu VIEŠPATS, Tavo Dievas“?	127
500. Kaip mes privalome pažinti Dievą?	127
501. Kas liepiama žodžiais „neturėsi kitų dievų, tik tai mane“?	127
502. Kokios yra pareigos, susijusios su vidine dievogarba?.....	127
503. Kokios yra pareigos, susijusios su išorine dievogarba?.....	128
504. Kokios yra nuodėmės prieš pirmąjį įsakymą?	128

505. Kodėl pataikavimas žmonėms ir vilimasis jais prieštarauja pirmajam įsakymui?	129
506. Kas Šventajame Rašte kalbama apie pataikavimą žmonėms?	129
507. Kas Šventajame Rašte kalbama apie vyliimąsi žmonėmis?	129
508. Kaip įvykdyti savo pareigas Dievui?.....	129
509. Ką reiškia atsižadėti savęs?	129
510. Ar išsižadėjęs savęs žmogus turi paguodą?	129
511. Ką dar turėtume gerbti, nepažeisdami pirmojo įsakymo?	129
Apie antrąjį Dievo įsakymą.....	130
512. Kas yra stabas?.....	130
513. Ką draudžia garbinti antrasis įsakymas?	130
514. Ar šis įsakymas nedraudžia šventųjų paveikslų?.....	130
515. Kuo svarbus aukso kerubų pavyzdys?	130
516. Kas yra ikona?	130
517. Ar ikonų naudojimas prieštarauja antrajam įsakymui?.....	131
518. Kaip teisingai gerbti ikonas?	131
519. Kaip vadinama nuodėmė prieš antrąjį Dievo įsakymą?	131
520. Kokios nuodėmės pažeidžia antrąjį įsakymą?	131
521. Kodėl pomėgis kaupti turtą prieštarauja antrajam įsakymui?	131
522. Kas yra priešingas dalykas pomėgiui kaupti turtą?.....	131
523. Kodėl pataikavimas pilvui prieštarauja antrajam įsakymui?	131
524. Kas priešinga pataikavimui pilvui?	131
525. Kodėl antram įsakymui prieštarauja puikybė ir tuščiagarbiškumas?	132
526. Kokia yda artima stabmeldystei?	132
527. Kas priešinga puikybei, tuščiagarbystei, veidmainystei?	132
Apie trečiąjį Dievo įsakymą	132
528. Kada Dievo vardas tariamas be reikalo?	132

529. Kokias nuodėmes draudžia trečiasis įsakymas?	132
530. Ką Šventasis Raštas kalba apie neapgalvotą prisiekinėjimą Dievu kasdieniuose pokalbiuose?.....	132
531. Ar draudžiama duoti priesaiką, kai to reikalauja visuomeniniai reikalai?	133
Apie ketvirtąjį Dievo įsakymą.....	133
532. Kodėl būtent septintoji diena skirta Dievui?.....	133
533. Kaip Kristaus Bažnyčia švenčia Senojo Testamento ramybės dieną – šeštadienį?	133
534. Kaip Kristaus Bažnyčioje vykdomas ketvirtasis įsakymas?	133
535. Nuo kada švenčiamas sekmadienis?	133
536. Ką apie sekmadienio šventimą sako Šventasis Raštas?	133
537. Ar Senojo Testamento Bažnyčioje šabu buvo vadinamos kitos šventės, ne šeštadienis?.....	134
538. Kokios svarbiausios Ortodoksų Bažnyčios šventės?.....	134
539. Koks yra svarbiausias Ortodoksų Bažnyčios pasninkas?.....	140
540. Kodėl Gavėnia vadinama Šventuoju Keturiasdešimtdeniu?	140
541. Kodėl Gavėnia trunka keturiasdešimt dienų?.....	140
542. Kodėl pasninkaujame trečiadienį ir penktadienį?	140
543. Kodėl Ortodoksų Bažnyčioje yra ir kitų pasninkų?	140
544. Kaip pridera švęsti?	140
545. Kodėl švenčių metu draudžiama dirbti?.....	140
546. Ką derėtų daryti per šventes?	140
547. Ar dera tą patį daryti darbo dienomis?	141
548. Kodėl švenčių metu ydingi darbai yra itin nuodėmingi?.....	141
549. Ar ketvirtasis įsakymas smerkia veltėdystę, išsiblaškę?	141
Apie penktąjį Dievo įsakymą	141
550. Kaip Šventasis Raštas moko gerbti tėvus?.....	141
551. Ar nepagarba tėvams yra sunki nuodėmė?	141

552. Kodėl prie penktojo įsakymo prijungtas pažadas apie ilgą gyvenimą?	141
553. Kokių būdu išsipildo pažadas apie ilgą ir gerą gyvenimą?	142
554. Kodėl įsakymuose apie meilę artimui pirmiausia minimi tėvai?	142
555. Ką, be tėvų, dar turėtume gerbti?	142
556. Kas gali mums būti tarsi tėvai?	142
557. Ką Šventasis Raštas sako apie pagarbą valdžiai?	142
558. Kaip mes turime mylėti Tėvynę?	143
559. Ką Šventasis Raštas sako apie pagarbą ganytojams bei dvasiniams mokytojams?	143
560. Ką Šventasis Raštas kalba apie pagarbą vyresniems (amžiumi)?	143
561. Ką Šventasis Raštas kalba apie pagarbą mecenatams?	143
562. Ką dar dera gerbti tarsi tėvus?	143
563. Ką Šventasis Raštas kalba apie pagarbą viršininkams?	143
564. Kaip klausytis viršininkų moko Šventasis Raštas?	144
565. Kokias pareigas turime vaikų atžvilgiu?	144
566. Kaip Šventasis Raštas liepia dvasiniams ganytojams žiūrėti į savo kaimenę? ...	144
567. Kas Šventajame Rašte rašoma apie viršininkų ir valdančiųjų pareigas?	144
568. Kaip turim elgtis, jei iš mūsų reikalauja ko nors, kas prieštarauja Šventajam Raštui?	144
569. Kaip vadinama dorybė, kurios iš mūsų reikalauja penktasis įsakymas?	144
Apie šeštąjį Dievo įsakymą	145
570. Ką draudžia šeštas Dievo įsakymas?	145
571. Ar Įstatymas draudžia žudymą visomis aplinkybėmis?	145
572. Ar nevalingas nužudymas yra nuodėmė?	145
573. Kas dar laikoma Įstatymą pažeidžiančiu nužudymu?	145
574. Kodėl savižudybė* yra sunki nuodėmė?	145
575. Kodėl dvikovos (dueliai)* yra sunki nuodėmė?	146
576. Kas yra dvasinis nužudymas?	146

577. Ką dar galima vadinti nužudymo nuodėme?	146
578. Kaip elgtis, kad įvykdytume šeštąjį įsakymą?	146
579. Ką daryti nurodo šeštasis įsakymas?	146
Apie septintąjį Dievo įsakymą	147
580. Ką draudžia septintas Dievo įsakymas?	147
581. Kokios nuodėmės draudžiamos kaip svetimavimas?	147
582. Kas laikoma svetimavimu?	147
583. Kaip vengti vidinio svetimavimo?	147
584. Ką reiškia įsakymas išlupti sau akį?	147
585. Kas priešinga svetimavimo nuodėmei?	147
586. Kokie santykiai turi būti tarp vyro ir moters?	147
587. Koku būdu galima vengti paleistuvystės?	148
Apie aštuntąjį Dievo įsakymą	148
588. Ką draudžia aštuntas Dievo įsakymas?	148
589. Kokios pagrindinės nuodėmės, uždraustos aštuntuoju įsakymu?	148
590. Kokios dorybės atitinka aštuntą įsakymą?	149
591. Ar gailėstingumo vargšams stoka yra nuodėmė?	149
592. Kokia dorybė priešinga nuodėmėms, priešingoms aštuntam įsakymui?	149
Apie devintąjį Dievo įsakymą	149
593. Ką draudžia devintas Dievo įsakymas?	149
594. Kokios yra melagingo liudijimo rūšys?	149
595. Ar galima žmonėms priekaištauti, kad jie turi ydų?	149
596. Ar melas be noro pakenkti artimui yra nuodėmė?	150
597. Kaip išvengti nuodėmės prieš dešimtą įsakymą?	150
Apie dešimtąjį Dievo įsakymą	150
598. Ką draudžia dešimtas Dievo įsakymas?	150
599. Kodėl draudžiami ne tik darbai, bet ir trokšimai?	150

600. Kokia aistra uždraudžiama dešimtuoju įsakymu?	150
601. Kokios mintys ir troškimai draudžiami dešimtuoju įsakymu?	150
602. Kas draudžiama žodžiais „Negeisi savo artimo namų: negeisi savo artimo žmonos ar vergo ir vergės, ar jaučio, ar asilo, ar bet ko, kas priklauso tavo artimui“?	151
603. Kokias pareigas dera vykdyti laikantis dešimtojo įsakymo?	151
604. Kas svarbiausia širdies nuskaistinimui?	151
Baigiamasis žodis.....	152
Kaip naudotis mokymu apie tikėjimą ir pamaldumą.....	152
605. Kad teisingai naudotumėsi mokymu apie tikėjimą ir pamaldumą.....	152
606. Ką daryti, jei pastebėjome savyje nuodėmę?.....	152
607. Kaip elgtis, jei manome įvykdę kurį nors iš įsakymų?	153

Įvadas

Pagrindinės sampratos

1. Kas yra „Ortodoksų Bažnyčios Katekizmas“?

„Ortodoksų Bažnyčios Katekizmas“ yra toks krikščionių ortodoksų tikėjimo išdėstymas, kuris pateikiamas kiekvienam krikščioniui tam, kad šis galėtų patikti Dievui ir išgelbėti savo sielą.

2. Ką reiškia žodis: „katekizmas“?

Graikiškai „katekizmas“ reiškia „mokymą žodžiu“. Nuo apaštalų laikų šiuo žodžiu tradiciškai vadinamas pradinis mokymas apie ortodoksų tikėjimą, būtinas kiekvienam krikščioniui (žr. Lk 1,4; Apd 18,25).

3. Kas reikalinga, kad patiktum Dievui ir išgelbėtum savo sielą?

Kad patiktum Dievui ir išgelbėtum sielą reikia:

- pažinti tikrąjį Dievą ir teisingai Jį tikėti;
- gyventi vadovaujantis šiuo tikėjimu ir daryti jam priderančius gerus darbus.

4. Kodėl viskas prasideda tikėjimu?

Tikėjimas reikalingas, nes, kaip liudija Dievo Žodis, „be tikėjimo neįmanoma patikti Dievui“ (Heb 11,6).

5. Kodėl nepakanka tikėjimo, bet dar reikia ir gyventi pagal tą tikėjimą, t.y. daryti gerus darbus?

Gerai darbai neatskiriami nuo tikėjimo, nes, kaip liudija Dievo Žodis, „tikėjimas be darbų miręs“ (Jok 2,20).

6. Ką vadiname tikėjimu?

Kaip paaiškina apaštalas Paulius: „Tikėjimas užtikrina tai, ko viliamės, ir parodo tai, ko nematome“ (Heb 11,1). Kitaip tariant, tai tikrumas tuo, kas nematoma, lyg tai būtų matoma, ir tikrumas tuo, kas trokštama ir laukiama, lyg tai jau būtų.

7. Kuo skiriasi tikėjimas ir žinojimas?

Tikėjimas ir žinojimas skiriasi tuo, kad žinojimo objektas – tai, kas pasiekama juslėmis ir pažiniu, o tikėjimo objektas – tai, kas nematoma ir netgi neįkandama mūsų mąstymui. Žinojimo pagrindas – patirtis ir tyrimas, tikėjimo – pasitikėjimas tiesos liudijimu. Žinojimas priklauso proto sričiai, nors ir gali

veikti širdį, o tikėjimas priklauso pirmiausia širdies sričiai, nors ir prasideda mąstyme.

8. Kodėl mokantis tikybos be žinių dar būtinas tikėjimas?

Mokantis tikybos be žinių dar būtinas tikėjimas, nes pagrindinis mokymo objektas yra neregimas ir nesuvokiamas Dievas bei paslapties apgaubta Dieviškoji Išmintis. Todėl daugybė dalykų šiame mokyme negali būti žinoma, juos galima tik priimti tikėjimu. Šv. Kirilas Jeruzalietis sako: „Tikėjimas yra akis, per kurią šviesa pasiekia sąžinę; jis teikia žmogui pažinimą. Juk pranašas sako: *Tik įtikėję suprasite*“ (Iz 7,9*; 5 katechetinis pamokslas).

* Septuagintoje (graikiškame Senojo Testamento vertime) Iz 7,9 pažodžiui skamba: „Jei nepatikėsite, nesuprasite“ (ἐὰν μὴ πιστεύσητε οὐδὲ μὴ συνήτε). Hebrajiškame tekste esanti frazė verčiama „jei jūs netikite, neišliksite!“ (K. Burbulis) arba „tik tvirtai tikėdami, tvirtai stovėsite!“ (A. Rubšys).

9. Ar tikėjimas gyvenime yra būtinas?

Šv. Kirilas taip paaiškina, kad tikėjimas yra būtinas: „Ne tik mes, Kristaus vardu vadinami, labai gerbiame tikėjimą, bet ir visa, ką net su Bažnyčia nesusiję žmonės daro pasaulyje, daroma remiantis tikėjimu: tikėjimu santuokos įstatymai sujungia du visiškai atskirus žmones, [...] tikėjimu paremta ir žemdirbystė, nes kas netiki tuo, jog nurinks derlių, nedirbs laukuose. Tikėjimu vadovaujasi jūreiviai, kai savo likimą patiki nedideliame medžio gabalu ir tvirčiausią pagrindą – žemę – iškeičia į nepastovią bangų mūšą. Jie paveda save neaiškioms viltims ir pasilieka sau tik tikėjimą, patikimesnį jiems už bet kokį inkarą“ (5 katechetinis pamokslas, 3)

Apie Dievo apreiškimą

10. Kokiu šaltiniu remiasi ortodoksų tikėjimo mokymas?

Ortodoksų tikėjimo mokymas remiasi Dievo apreiškimu.

11. Ką vadiname „Dievo apreiškimu“?

Dievo apreiškimas – tai, ką Pats Dievas panoro apreikšti žmonėms, kad jie galėtų teisingai ir išganingai į Jį tikėti ir deramai Jį garbinti.

12. Ar Dievo apreiškimas duotas visiems?

Dievas davė būtiną ir išganingą apreiškimą visiems žmonėms, bet kadangi ne visi geba priimti apreiškimą tiesiogiai iš Dievo, Jis išsirinko ypatingus tarpininkus, kurie perdavė Dievo apreiškimą norintiems jį gauti.

13. Kodėl ne visi geba priimti Dievo apreiškimą tiesiogiai?

Ne visi žmonės geba priimti Dievo apreiškimą dėl savo nuodėmingo netyrumo bei kūno ir sielos negalių.

14. Kas žmonėms paskelbė Dievo apreiškimą?

Dievo apreiškimą paskelbė Adomas, Nojus, Abraomas, Mozė ir kiti pranašai. Jie priėmė ir skelbė tik dalinį Dievo apreiškimą, o tobulai apreiškimo pilnatvę pasauliui atskleidė įsikūnijęs Dievo Sūnus, mūsų Viešpats Jėzus Kristus, kuris ir paskelbė Jį visame pasaulyje per Savo mokinius ir apaštalus. Apaštalas Paulius sako: „Daugel kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas yra kalbėjęs tėvams per pranašus, o šiomis paskutinėmis dienomis prakalbo mums per Sūnų, kurį paskyrė visa ko paveldėtoju ir per kurį sutvėrė pasaulius“ (Heb 1,1-2); „Mes skelbiame paslaptinę ir paslėptą Dievo išmintį, kurią Dievas nuo amžių paskyrė mums išaukštinti, kurios nepažino jokie šio pasaulio valdovai, [...]. Dievas mums tai apreiškė per savo Dvasią, nes Dvasia visa ištiria, net Dievo gelmes“ (1 Kor 2,7-8. 10).

Evangelistas Jonas rašo: „Dievo niekas niekada nėra matęs, tik tai viengimis Sūnus, Tėvo prieglobstyje esantis, mums Jį apreiškė“ (Jn 1,18).

Pats Jėzus Kristus sako: „Niekas nepažįsta Sūnaus, tik Tėvas, nei Tėvo niekas nepažįsta, tik Sūnus ir kam Sūnus nori apreikšti“ (Mt 11,27).

15. Ar gali žmogus pažinti Dievą be Apreiškimo?

Žmogus gali pažinti Dievą tyrinėdamas Jo sukurtus daiktus, bet šis pažinimas nėra tobulas, jo nepakanka, todėl tai gali būti tik pasiruošimas tikėjimui, tik tam tikra priemonė tolimesniam Dievo pažinimui jau remiantis Jo apreiškimu. „Dievo neregimosios ypatybės – Jo amžinoji galybė ir dievytė – nuo pat pasaulio sukūrimo aiškiai suvokiamos iš Jo kūrinijų“ (Rom 1,20)

„Iš vieno kraujo Jis išvedė visas žmonių tautas, kad šios gyventų visoje žemėje. Jis nustatė iš anksto paskirtus laikus ir apsigyvenimo ribas, kad žmonės ieškotų Viešpaties ir tartum apgraibomis Jį atrastų, nors Jis netoli nuo kiekvieno iš mūsų. Juk mes Jame gyvename, judame ir esame, kaip yra pasakę ir kai kurie jūsų poetai: ‘Mes irgi esame kilę iš Jo‘“ (Apd 17,26-28).

„Mąstymas apie tikėjimą Dievu prasideda nuo minties, kad Dievas yra. Prie šios minties mes ateiname apžvelgę Jo sukurtus daiktus. Įdėmiai apžiūrinėdami pasaulį, mes pažįstame, kad Dievas išmintingas, Visagalis, Geras. Pažįstame ir daugelį neregimų Jo savybių. Tokiu būdu priimame Jį kaip Aukščiausiąjį Valdytoją. Kadangi Dievas viso pasaulio Kūrėjas, o mes esame to pasaulio dalis, taigi, Dievas yra ir mūsų kūrėjas. Iš šio žinojimo išplaukia tikėjimas, o iš tikėjimo – garbinimas“ (šv. Bazilijus Didysis, 232 laiškas).

Apie Šventąją Tradiciją ir Šventąjį Raštą

16. Kokiū būdu sergimas Dievo apreiškimas, kokiū būdu jis sklinda?

Dievo apreiškimas sklinda tarp žmonių ir yra sergimas tikrojoje Bažnyčioje dviem būdais: Šventajame Rašte ir Šventojoje Tradicijoje*

* Vakarietišką Šv. Tradicijos ir Šv. Rašto perskyrą šv. Filaretas naudoja tik aiškumo dėlei, taip pabrėždamas, kad nors ortodoksai ir pripažįsta ypatingą Šv. Rašto autoritetą, tačiau skaito jį Šventosios Tradicijos kontekste (skirtingai nei protestantai, kuriems Šv. Rašto autoritetas yra pirminis). Plačiausia prasme, ortodoksų Bažnyčioje Šv. Raštas yra laikomas Šv. Tradicijos dalimi – Tradicija suvokiama per Raštą, o Raštas – per Tradiciją.

17. Ką vadiname Šventąja Tradicija (Šv. Perdavimu)?

Šventąja Tradicija* vadiname tai, ką teisingai tikintys ir Dievą garbinantys žmonės žodžiu bei pavyzdžiu perduoda vienas kitam ir ką tokie protėviai perduoda savo palikuonims. Ji susideda iš tikėjimo mokymo, Dievo dorovinio įstatymo, sakramentų ir šventųjų apeigų**.

* Žodis „tradicija“ lotyniškai reiškia „perdavimą“.

** „Šventosios apeigos“ primena katalikišką „sakramentalijų“ sampratą, tačiau ortodoksų teologijoje nėra griežtos sakramentų ir sakramentalijų perskyros. Ją dar galima palyginti su kai kurių protestantų „evangelinių sakramentų“ ir „šventųjų apeigų“ samprata.

18. Kaip sergima Šventoji Tradicija?

Visi visų kartų tikrojo tikėjimo žmonės, sujungti ir suvienyti Šventosios Tradicijos, Dievo valia sudaro Bažnyčią, kuri ir yra Šventosios Tradicijos sergėtoja, arba, kaip sako apaštalas Paulius „Gyvojo Dievo Bažnyčia, [yra] tiesos ramstis ir pamatas“ (1 Tim 3,15). Šv. Irenėjus rašo: „Nedera pas kitus ieškoti tiesos, kurią lengva gauti Bažnyčioje. Į ją, kaip į turtingą lobyną, apaštalai sudėjo viską, kas priklauso tiesai. Kiekvienas norintis gali iš jos gerti gyvybės vandens, ji yra gyvenimo vartai“ (*Prieš erezijas*, III, 4).

19. Ką vadiname Šventuoju Raštu?

Šventuoju Raštu vadinamos knygos, kurias per Dievo pašventintus žmones yra parašiusi Šventoji Dvasia. Tie žmonės vadinami pranašais ir apaštalais. Dažnai šias knygas kartu vadina „Biblija“.

20. Ką reiškia žodis „Biblija“?

Žodis „Biblija“ išvertus iš graikų kalbos reiškia „knygos“. Šiuo pavadinimu pabrėžiama, kad šventosios knygos, lyginant su kitomis knygomis, nusipelnė ypatingo dėmesio.

21. Kas yra senesnis: Šventasis Raštas ar Šventoji Tradicija?

Seniausias ir pirminis Dievo apreiškimo perdavimo būdas yra Šventoji Tradicija. Nuo Adomo iki Mozės laikų šventosios knygos neegzistavo. Pats mūsų Viešpats Jėzus Kristus Savo dievišką mokymą ir įstatus mokiniams perdavė žodžiu ir pavyzdžiu, o ne per knygą. Iš pradžių ir apaštalai tikėjimą skleidė ir Kristaus Bažnyčią stiprino tuo pačiu būdu. Knygas ne visi gali skaityti, o Tradicija pasiekama kiekvienam (todėl Šventoji Tradicija yra būtina).

22. Kodėl Dievas apreiškė Šventąjį Raštą?

Šventasis Raštas apreiškė tam, kad Dievo apreiškimas būtų išsaugotas tiksliai ir nebūtų iškraipytas. Šventajame Rašte mes skaitome pranašų ir apaštalų žodžius taip, tarsi patys su jais būtume gyvenę ir juos girdėję, nors šventosios knygos parašytos daugybę amžių ar tūkstantmečių iki mūsų laikų.

23. Kam laikytis Šventosios Tradicijos, jei yra Šventasis Raštas?

Su Dievo apreiškimu ir Šventuoju Raštu derančią Šventąją Tradiciją sergėti paliepia pats Šventasis Raštas. Apaštalas Paulius rašo: „Todėl, broliai, tvirtai stovėkite ir laikykitės perduotų tiesų*, kurių išmokote iš mūsų žodžių ar laiško“ (2 Tes 2,15, vert. Č. K.).

* „Perduotų tiesų“ – graikiškame tekste tik vienas žodis *paradoseos*, į lotynų kalbą išverstas *traditiones*. Šiuo žodžiu krikščionys vadina ir „perduotų tiesų“ visumą – Šventąją Tradiciją – *Paradosis* arba *Traditio*, t.y. „Perdavimas“.

24. Ar šiais laikais dar reikalinga Šventoji Tradicija?

Šventoji Tradicija reikalinga ir mūsų laikais tam, kad galėtume teisingai suprasti Šventąjį Raštą, teisingai atlikti sakramentus ir išsaugoti šventąsias apeigas tokias tyras, kokios jos buvo įsteigtos.

Šv. Bazilijus Didysis kalba apie tai šitaip: „Visos Bažnyčios saugomos dogmos ir skelbiamos tiesos yra gautos arba iš rašytinių šaltinių, arba per Apaštališką Tradiciją, t.y. per slėpiną perdavimą, bet ir vienos, ir kitos rūšies dogmos bei skelbiamos tiesos turi tokią pačią reikšmę dievobaimingumui. Tam neprieštaraus niekas, kas turi bent mažiausią suvokimą apie bažnytinius dalykus. Nes jeigu mes išdrįsime atmesti nerašytus papročius, kaip neva neturinčius prasmės, tai būtinai pakenksime Evangelijai svarbiausiuose dalykuose. Be to, iš apaštalų žinios paliksime tik paviršių. Kur, pavyzdžiui, parašyta, kad besiviliantys mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu ženklintų save Kryžiaus ženklu? Kokia knyga mus išmokė meldžiantis žvelgti į rytus? Kas iš šventųjų užrašė mums Eucharistijos Duonos ir Laiminimo Taurės perkeitimo maldos žodžius? Juk

mes naudojamės ne tik žodžiais iš Apaštalų raštų ir Evangelijos, bet ir prieš juos, ir po jų, tariame žodžius, gautus iš nerašyto mokslo ir turinčius didelę galią Sakramentui. Pagal kokią knygą laiminame krikšto vandenį, sutvirtinimo aliejų, patį besikrikštijantį žmogų? Argi ne pagal slėpiningą, nerašytą Tradiciją? Kas gi dar? O tepti aliejumi kurie iš užrašytų tekstų mus išmokė? Iš kur [paproty] tris kartus nardinti žmogų? Ir šėtono bei jo angelų išsižadėjimas krikšto metu – iš kokių raštų jis paimtas? Argi ne iš neskelbiamo, neviešinto mokymo, kurį mūsų tėvai, deramai išmokyti tyloje sergėti sakramentų šventumą, išsaugojo nepasiekiamus smalsavimui ir tuščiam domėjimuisi? Būtų neteisinga knygoje skelbti mokymą apie tai, į ką nekrikštytiems ir pažvelgti draudžiama.“ (97 kanonas, Apie Šventąją Dvasią, 27 sk.))

Apie Šventąjį Raštą

25. Kada buvo parašytos šventosios knygos?

Šventosios knygos parašytos skirtingais laikais. Vienos jų parašytos iki Kristaus gimimo, kitos – po.

26. Kaip yra skirstomos šventosios knygos?

Šios dvi šventųjų knygų grupės turi ypatingus pavadinimus. Tos šventosios knygos, kurios parašytos iki Kristaus gimimo, vadinamos Senuoju Testamentu*. Tos, kurios parašytos po Kristaus gimimo, vadinamos Naujuoju Testamentu.

* Lotyniškas žodis *testamentum* reiškia „sandora“. Sandora – tai senovinė sutarties forma. Sandoras tarpusavyje sudarydavo ir žmonės.

27. Kas yra senoji ir naujoji sandoros?

Senoji ir naujoji sandoros – tai senoji ir naujoji Dievo sąjunga su žmogumi.

28. Kokia buvo senosios sandoros esmė?

Senajoje sandoroje Dievas žadėjo duoti žmonėms dieviškąjį Išganytoją (Gelbėtoją)* ir ruošė juos Jo priėmimui.

* Lietuvių kalboje „išganymas“ ir „išgelbėjimas“ yra sinonimai. Žodis „išganymas“ įprastas katalikų tradicijai, „išgelbėjimas“ labiau paplitęs protestantų bendruomenėse. Šventajame Rašte yra vartojamas graikiškas žodis *Soter*, pažodžiui reiškiantis „(Iš)gelbėtoją“ (ir *soteria* – „išgelbėjimas“). Žodis „išganymas“ pabrėžia, kad tai – ne vienkartinis „nusidėjėlio paskelbimas teisiu“, o ilgas kelias, procesas. Šio „Katekizmo“ vertime neįsipareigosime nei vienai iš tradicijų ir vartosime abu žodžius (ir iš jų išvestus terminus).

29. Kaip Dievas paruošė žmoniją Išganytojo (Gelbėtojo) priėmimui?

Dievas ruošė žmones Išganytojo (Gelbėtojo) priėmimui palapsniui duodamus apreiškimus, pranašystes ir pirmavaizdžius.

30. Kokia yra naujosios sandoros esmė?

Naujoje sandoroje Dievas tikrai dovanojo žmonėms dieviškąją Išganytoją (Gelbėtoją), viengimį (vienatinį) Savo Sūnų Jėzų Kristų

31. Kiek knygų yra Senajame Testamente?

Šv. Kirilas Jeruzalietis, šv. Atanasas Didysis ir šv. Jonas Damaskietis pripažįsta dvidešimt dvi knygas, pagal tai, kaip jas skaičiavo žydai* (Atanasas Didysis, 39 laiškas; Jonas Damaskietis, Teologija, 4 kn., 17 sk.).

* Kaip liudija Tėvai, senovėje žydai Senojo Testamento knygas skirstė į 22 pagal hebrajų abėcėlės raidžių skaičių. Šiais laikais judaizmo išpažinėjai Senąjį Testamentą skirsto į 24 knygas (jie nebeprisijungia Rutos knygos prie Teisėjų, o Raudų – prie Jeremijo).

Dažniausiai **Ortodoksų Bažnyčia** naudojami Septuagintos kanonu, kurią pripažino žydai Jėzaus Kristaus laikais (Septuaginta cituojama ir Naujajame Testamente). Jame yra **50 knygų**. Lyginant su Romos katalikų Senojo Testamento kanonu, ortodoksų kanone yra 3 knygomis daugiau – yra Antroji ir Trečioji Ezdros knygos, Trečioji Makabiejų knyga. Be jų, kaip atskira knyga spausdinamas Jeremijo laiškas (katalikų Biblijoje tai yra Barucho knygos skyrius).

Nuo protestantų Senojo Testamento, kurią sudaro 39 knygos (tai kitaip suskirstytos 24 judaizmo išpažinėjų knygos), ortodoksų Senąjį Testamentą skiria daugiau raštų, nei nuo katalikų kanono.

Kartais kartu su ortodoksų Senuoju Testamentu spausdinama ir Ketvirtoji Makabiejų knyga, kuri, nors ir nelaikoma kanono dalimi, vadinama „verta skaitymo“.

32. Kodėl svarbu, kaip žydai skaičiavo knygas?

Tai, kaip žydai skaičiavo Senojo Testamento knygas, svarbu, nes „jiems buvo patikėtas Dievo Žodis“ (Rom 3,2) ir Naujosios Sandoros krikščionių Bažnyčia gavo senosios sandoros šventąsias knygas iš žydų Senosios Sandoros Bažnyčios.

33. Kokias Senojo Testamento knygas pripažįsta žydai?

Šv. Kirilas ir šv. Atanasas mini tokias knygas:

1. Pradžios
2. Išėjimo

3. Kunigų
4. Skaičių
5. Pakartoto Įstatymo
6. Jozuės knyga*
7. Teisėjų ir, kaip jos priedas, Rutos knyga
8. Pirmoji ir Antroji Karalių knygos, kaip dvi vienos knygos dalys**
9. Trečioji ir Ketvirtoji Karalių knygos***
10. Pirmoji ir Antroji Paralipomenon knygos (Kronikų knygos)
11. Pirmoji ir Antroji Ezdros knygos (antroji graikiškai vadinama „Nehemijo“)
12. Estera
13. Jobo knyga
14. Psalmynas
15. Patarlių knyga****, kurią parašė Saliamonas
16. Ekleziasto knyga*****, kurią taip pat parašė Saliamonas
17. Giesmių Giesmė, kurią taip pat parašė Saliamonas
18. Pranašo Izaijo knyga
19. Pranašo Jeremijo knyga
20. Pranašo Ezekielio knyga
21. Pranašo Danieliaus knyga
22. Dvylikos pranašų knygos.

* Ortodoksų tradicijoje dar vadinama „Navino sūnaus Jėzaus knyga“. Jozuė graikų, rusų ir kai kuriose kitose kalbose vadinamas tuo pačiu vardu, kaip ir Jėzus Kristus, nes Jėzaus hebrajiškas vardas – Ješua – yra Jozuės vardo – Jehošua – sutrumpinimas.

** Katalikų ir protestantų tradicijose vadinamos 1 ir 2 Samuelio knygomis

*** Katalikų ir protestantų tradicijose vadinamos Pirmąja ir Antrąja Karalių knygomis

**** Ortodoksų tradicijoje dar vadinama „Saliamono palyginimais“, „Saliamono patarlėmis“, „Saliamono posakiais“.

***** Ši knyga dar vadinama „Koheleto“, „Mokytojo“, „Pamokslininko“. Visi žodžiai reiškia tą patį.

34. Koks yra pilnas Senojo Testamento kanonas?

Be nurodytų knygų į Senąjį Testamentą dar įeina Siracido sūnaus Jėzaus Išminties ir kai kurios kitos knygos*. Jų šventieji neįtraukė, nes jų nėra hebrajų kalba.

* Pilnas Ortodoksų Bažnyčios Senojo Testamento kanonas:

1. Įstatymo knygos	
1. Pradžios	
2. Išėjimo	
3. Kunigų	
4. Skaičių	
5. Pakartoto Įstatymo	
<i>5 knygos</i>	
2. Istorinės knygos	
6. Jozuės (Navino sūnaus Jėzaus)	
7. Teisėjų	
Rutos	
8. 1-4 Karalių (1-2 Samuelio ir 1-2 Karalių)	
9. 1-2 Paralipomenon (Kronikų)	
10. Ezdros (1-2, 3)	
11. Nehemijo	
Tobito	
Juditos	
12. Esteros	
1-3 Makabiejų knygos	
<i>19 knygų</i>	
3. Išminties (Pamokymų) knygos	
13. Jobo	
14. Psalmynas	
15. Patarlių	
16. Ekleziasto	
Išminties (Salamono Išminties)	
17. Giesmių Giesmės	
Siracido (Siracho arba Siracido Sūnaus Jėzaus Išminties)	
<i>7 knygos</i>	

4. Pranašų knygos	
<i>Didžiųjų pranašų knygos</i>	<i>22. Mažųjų pranašų knygos</i>
18. Izaijo	Ozėjo
19. Jeremijo	Joelio
Barucho	Amoso
20. Ezekielio	Abdijo
21. Danieliaus	Jonos
Jeremijo raudų	Michėjo
Jeremijo laiškas	Nahumo
	Habakuko
	Sofonijo
	Agėjo
	Zacharijo
	Malachijo
<i>7+12(19) knygų</i>	
Viso: 50 knygų.	

35. Kam skirtos knygos, nepatenkančios į dvidešimt dviejų sąrašą?

Šv. Atanasas Didysis apie jas sako, kad „jas Tėvai paskyrė skaityti tiems, kurie prisijungia prie Bažnyčios“.*

* Jos ortodoksų laikomos tokiomis pat įkvėptomis ir autoritetingomis, kaip ir 22 minėtos. Jos cituojamos ir Naujajame Testamente. Šv. Filareto atsargumas šių knygų atžvilgiu rodo didelę Vakarų teologijos įtaką to laikmečio Rusijai.

36. Kaip skirstomos Senojo Testamento knygos?

Pagal turinį Senojo Testamento knygos skirstomos į keturias grupes: Įstatymo knygos yra Senojo Testamento pagrindas; Istorinės knygos daugiausiai pasakoja pamaldumo (dievobaimingumo) istoriją; Išminties knygos moko Dievo baimės; Pranašų knygos – tai pranašystės apie ateitį, ypač apie Jėzų Kristų.

37. Kurios Senojo Testamento knygos priskiriamos Įstatymui?

Įstatymą sudaro penkios knygos, kurias parašė pranašas Mozė: Pradžios, Išėjimo, Kunigų, Skaičių, Pakartoto Įstatymo.

Pats Jėzus Kristus vadina šias knygas bendru vardu – „Mozės Įstatymas“ (žr. Lk 24,44).

38. Apie ką yra Pradžios knyga?

Pradžios knyga pasakoja apie pasaulio ir žmogaus sukūrimą, taip pat pamaldumo įsteigimą bei istoriją pirmaisiais žmonijos gyvenimo laikais.

39. Apie ką pasakoja kitos Mozės knygos?

Kitos Mozės knygos pasakoja apie pamaldumo istoriją pranašo Mozės laikais, taip pat jose yra Įstatymas, kurį Dievas davė per Mozę.

40. Kurios Senojo Testamento knygos priskiriamos Istorinėms?

Istorinės Senojo Testamento knygos: Jozuės, Teisėjų, Rutos, Karalių, Kronikų, Ezdros, Nehemijo, Esteros.

41. Kurios Senojo Testamento knygos priskiriamos Išminties knygoms?

Išminties knygos – tai Jobo knyga, Psalmynas ir Saliamono knygos.

42. Kokia yra Psalmyno reikšmė Biblijoje?

Psalmynas yra ne tik mokoma pamaldumo, bet ir pasakojama pamaldumo istorija, pateikiamos pranašystės apie Išganytoją Kristų. Tai geriausias vadovas maldai bei Dievo šlovinimui, todėl Psalmynas visada naudojamas pamaldose.

43. Kurios Senojo Testamento knygos priskiriamos pranašų knygoms?

Pranašų knygos: Izaijo, Jeremijo, Ezekielio, Danielio ir kitų 12.

44. Kiek knygų sudaro Naujajį Testamentą?

Naujajame Testamente yra dvidešimt septynios knygos.

45. Kurios Naujojo Testamento knygos atitinka Įstatymo knygas?

Įstatymo knygas, kaip Senojo Testamento pagrindą, atitinka keturios Evangelijų knygos, sudarančios Naujojo Testamento pagrindą: Mato, Morkaus, Luko ir Jono.

46. Ką reiškia žodis „Evangelija“?

Žodis „Evangelija“ graikiškai reiškia „geroji naujiena“ arba „gera žinia“.

47. Apie ką pasakojama Evangelijoje?

Knygos, kurias vadiname „Evangelija“, pasakoja apie mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus dieviškumą, Jo atėjimą žemėn, Jo gyvenimą žemėje, Jo nuostabius darbus ir išganingą mokymą, o pabaigoje – apie Jo Kryžiaus mirtį, šlovingą prisikėlimą ir žengimą dangun.

48. Kodėl Evangelija gavo tokį pavadinimą?

Šias knygas vadiname „Evangelija“, nes nėra geresnės ir džiaugsmingesnės žinios žmonėms, nei žinia apie dieviškąjį Išganytoją (Gelbėtoją) ir amžinąjį išganymą. Todėl ir prieš skaitant Evangeliją Bažnyčioje visada džiaugsmingai giedame: „Garbė Tau, Viešpatie, garbė Tau!“.

49. Kuri Naujojo Testamento knyga vadinama istorine?

Naujajame Testamente yra ir viena istorinė knyga – tai Apaštalų darbai.

50. Apie ką pasakoja Apaštalų darbų knyga?

Apie Šventosios Dvasios nužengimą ant apaštalų ir krikščionių Bažnyčios plitimą jų darbų dėka.

51. Ką reiškia žodis „apaštalas“?

Žodis „apaštalas“ reiškia „pasiuntinys“. Šiuo vardu vadinami išrinktieji mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus mokiniai, kuriuos jis siuntė skelbti Evangelijos.

52. Kurios Naujojo Testamento knygos priskiriamos Išminties knygoms?

Išminties knygas Naujajame Testamente atitinka septyni Visuotiniai laišakai: vienas Jokūbo, du – Petro, trys – Jono, vienas – Judo, ir keturiolika apaštalo Pauliaus laiškų: Romiečiams, du – Korintiečiams, Galatams, Efeziečiams, Filipiečiams, Kolosiečiams, du – Tesalonikiečiams, du - Timotiejui, Titui, Filemonui ir Hebrajams.

53. Kuri Naujojo Testamento knyga vadinama pranašiška?

Naujajame Testamente yra ir viena pranašiška knyga. Tai – Apokalipsė, arba Apreiškimas Jonui.

54. Ką reiškia žodis „apokalipsė“?

Išvertus iš graikų kalbos, žodis „apokalipsė“ reiškia „apreiškimas“.

55. Apie ką yra Apokalipsės knyga?

Ši knyga slėpiniu būdu atvaizduoja būsimąjį Kristaus Bažnyčios ir viso pasaulio likimą.

56. Kaip dera skaityti Šventąjį Raštą?

Šventąjį Raštą reikia skaityti pagarbiai, kaip Dievo Žodį, meldžiant Dievą supratimo. Ketinimas turi būti tyras, Jį turime skaityti tam, kad būtume pamokyti tikėjimo ir paskatinti geriems darbams. Suprasti Šventąjį Raštą dera taip, kaip jį aiškina Ortodoksų Bažnyčia ir Šventieji Tėvai.

57. Kas patvirtina, kad Šventasis Raštas tikrai yra Dievo Žodis?

Bažnyčia pateikia tokius požymius, [iš kurių galime spręsti], kad Dievo apreiškimo mokymas ir Šventasis Raštas tikrai yra Dievo Žodis:

- šio mokymo gelmę, liudijančią, kad jis negalėjo gimti žmogaus prote;
- šio mokymo tyrumą, rodantį, kad jis kilo tyriausiame Dievo prote;
- pranašystes;
- stebuklus;
- galingą šio mokymo poveikį žmogaus širdžiai, būdingą tik Dievo Galybei.

58. Kas yra pranašystės?

Pranašystės yra vienas iš tikro Dievo apreiškimo požymių. Tai galima paaiškinti pavyzdžiu.

Pranašas Izaijas iš anksto numatė Išganytojo (Išgelbėtojo) Jėzaus gimimą iš Mergelės, ko žmogaus protas netgi negalėjo sugalvoti, ir po kelių šimtų metų mūsų Viešpats Jėzus Kristus gimė iš Švenčiausiosios Mergelės Marijos. Ši pranašystė buvo Visažinio Dievo žodžiu, o jos išsipildymas - Visagalio Dievo darbu. Todėl evangelistas Matas, pasakodamas apie Kristaus gimimą, cituoja Izaijo pranašystę:

„Visa tai įvyko, kad išsipildytų, kas buvo Viešpaties pasakyta per pranašą: „Štai mergelė pradės iščiose ir pagimdys Sūnų, ir Jį pavadins Emanueliu“, tai reiškia: „Dievas su mumis““ (Mt 1,22-23).

59. Kas yra stebuklas?

Stebuklai – tai darbai, kurie negali būti atlikti žmogaus žinių ar galių dėka, tik visa galinti Dievo galybė gali juos atlikti. Pavyzdžiui, mirusiojo prikėlimas.

60. Ką įrodo stebuklai?

Kas daro tikrus stebuklus*, tas veikia Dievo galia, o tai reiškia, kad jis patinka Dievui ir yra Šventosios Dvasios dalininkas. Toks žmogus kalba tik tiesą. Todėl, kai jis kalba Dievo vardu, per jį kalba pats Dievo Žodis. Pats Viešpats Jėzus Kristus darė stebuklus, kurie liudijo, kad Jį atsiuntė Dievas:

„Tie darbai, kuriuos man skyrė nuveikti Tėvas,-patys darbai, kuriuos Aš darau,-liudija apie mane, kad mane siuntė Tėvas“ (Jn 5,36).

* Dievo galia veikia tas, kas daro *tikrus* stebuklus. Stebuklai gali būti ir netikri – pavyzdžiui, iliuzija, apgaulė arba darbas, padarytas demono galia.

61. Kokia yra krikščionių mokymo galia?

Krikščionių mokymo galią liudija dvylikos apaštalų pavyzdys. Kristus pasirinko juos iš vargšų, nemokytų, neužimančių aukštos padėties visuomenėje žmonių, tačiau krikščionišku mokymu jie įveikė ir palenkė Kristui galinguosius, išmintinguosius, turtinguosius, karalius ir karalystes.

Apie „Katekizmo“ sandarą

62. Į kokias tris dalis galima padalyti „Katekizmą“?

Idant teisingai pristatytume katechetinio pamaldumo mokymo sandarą, remdamiesi „Ortodoksų tikėjimo išpažinimu“*, kurį patvirtino Rytų patriarchai, galime prisiminti apaštalo Pauliaus žodžius apie tai, kad kiekvieno krikščionio gyvenime turi būti tikėjimas, viltis ir meilė: „dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė-šis trejetas“ (1 Kor 13,13).

Taigi, krikščioniui reikalingas

- mokymas apie tikėjimą į Dievą ir sakramentus, kuriuos Jis apreiškia
- mokymas apie viltį Dievu ir apie vilties sutvirtinimo priemonės
- mokymas apie meilę Dievui ir viskam, ką Jis liepia mylėti.

* Šv. Filareto Maskviečio „Katekizmas“ kaip pagrindu remiasi Kijevo metropolito šv. Petro Mohylos (1596-1647) sudarytu „Tikėjimo išpažinimu“ (originalus lot. pavadinimas – *Expositio fidei Ecclesiae Russiae Minoris*; sudaryti padėjo Izaijas Kozlovskis ir Silvestras Kosovas). 1642 m. panortodoksinis Jasės sinodas, kuriame patriarchai ir vyskupai nagrinėjo klausimą, kaip Ortodoksų Bažnyčia turėtų reaguoti į naująsias protestantų ir Romos katalikų doktrinas, šv. Petro „Išpažinimą“ paskelbė išreiškiančiu Visuotinės Ortodoksų Bažnyčios tikėjimą. Nuo to laiko jis pervadintas į „Visuotinės ir Apaštališkos Ortodoksų Bažnyčios tikėjimo išpažinimą“.

„Katekizmo“ struktūra daugeliu atžvilgiu sutampa su „Išpažinimo“. Jį sudaro trys dalys: „Tikėjimas“, „Viltis“ ir „Meilė“, Nikėjos-Konstantinopolio Tikėjimo išpažinimo, „Tėve mūsų“ maldos, 9 palaiminimų ir 10 Dievo įsakymų komentarai. Nepaisant pripažinimo susirinkime, Šv. Petro Mohylos palikimas ilgą laiką buvo kontraversiškas dėl jo raštų vakarietiško stiliaus.

63. Kuo remiantis „Katekizmas“ moko tikėjimo?

Bažnyčia mus įvesdina į tikėjimo tiesas per Tikėjimo simbolį.

64. Kuo remiantis „Katekizmas“ moko vilties?

Mokymu apie viltį galime laikyti Viešpaties ištaras apie palaiminimus ir maldą „Tėve mūsų“.

65. Kuo remiantis „Katekizmas“ moko meilės?

Mokymo apie meilę pagrindus galime rasti dešimtyje Dievo įsakymų.

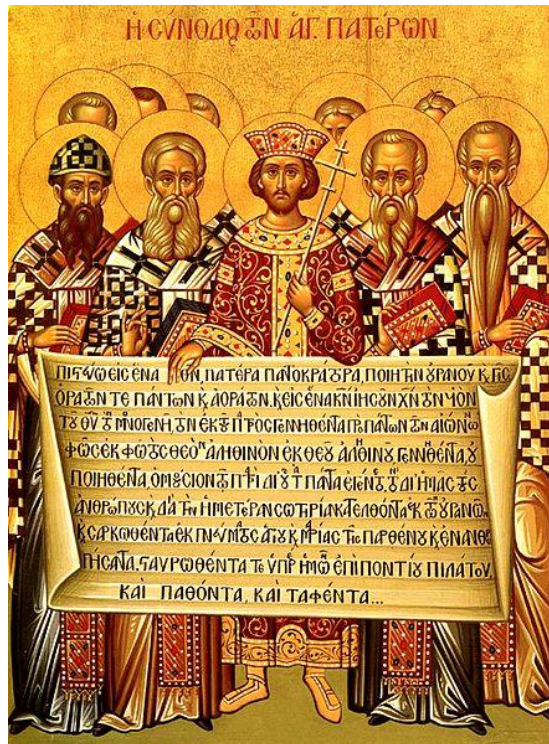
Pirmoji dalis. Tikėjimas

Bendrasis įvadas į Tikėjimo simbolį ir jo kilmę

66. Kas yra Tikėjimo simbolis?

Tikėjimo simbolis yra trumpas ir tikslus apibūdinimas, kuo tiki krikščionis.

67. Koks yra Tikėjimo simbolis?

1 Tikiu į vieną Dievą, Tėvą, Visagalį, dangaus ir žemės, viso, kas rėgima ir neregima, Kūrėją.

2 Ir į vieną Viešpatį Jėzų Kristų, viengimį Dievo Sūnų, prieš visus amžius gimusį iš Tėvo: Šviesą iš Šviesos, tikrą Dievą iš tikro Dievo, gimusį, nesukurta, vienėsmį su Tėvu. Per Jį visa yra sukurta.

3 Dėl mūsų, žmonių, ir dėl mūsų išganymo nužengusį iš dangaus, ir įsikūnijusį iš Šventosios Dvasios ir Mergelės Marijos, ir tapusį žmogumi.

4 Valdant Poncijui Pilotui, dėl mūsų nukryžiuotą, kentėjusį ir palaidotą.

5 Kaip skelbia Raštai, trečiąją dieną prisikėlusį iš mirusiųjų;

6 įžengusį į dangų ir sėdintį Tėvo dešinėje.

7 Ir vėl garbėje ateinantį gyvųjų ir mirusiųjų teisti; Jo Karalystė neturės pabaigos.

8 Ir į Šventąją Dvasią, Viešpatį Gaivintoją, kylančią iš Tėvo, su Tėvu ir Sūnumi garbinamą ir šlovinamą, kalbėjusią per pranašus.

9 Į vieną, Šventą, Visuotinę ir Apaštališką Bažnyčią.

10 Išpažįstu vieną Krikštą nūdėmėms atleisti,

11 laukiu mirusiųjų prisikėlimo

12 ir būsimojo gyvenimo amžinybėje. Amen.

68. Kas sudarė Tikėjimo simbolį?

Tikėjimo mokymą išdėstė pirmojo ir antrojo Visuotinių susirinkimų Tėvai.

69. Kas yra Visuotinis susirinkimas?

Visuotinis susirinkimas – tai krikščionių Visuotinės (Katalikiškos) Bažnyčios ganytojų ir mokytojų susirinkimas, kurie, kiek tai įmanoma, renkasi iš viso pasaulio, tam, kad įsteigtų (sutvirtintų) tikrąjį mokymą ir deramą tvarką krikščionių tarpe.

70. Kiek buvo Visuotinių susirinkimų?

Visuotiniai susirinkimai buvo septyni:

1. **Nikėjos** (325),
2. **Konstantinopolio** (381),
3. **Efezo** (431),
4. **Chalkedono** (451),
5. **II Konstantinopolio** (553),
6. **III Konstantinopolio** (680),
7. **II Nikėjos** (787).

71. Kaip atsirado taisyklė šaukti Visuotinius susirinkimus?

Taisyklė šaukti Susirinkimus kilo iš apaštalų pavyzdžio, kurie sušaukė susirinkimą Jeruzalėje (žr. Apd 15). Sumanymas rėmėsi Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžiais, kurie Bažnyčios apibrėžimams priskiria tokią galią, kad pažeidžiantys juos lieka be malonės, tarsi pagonys. Būdas, kuriuo Visuotinė Bažnyčia išsako savo apibrėžimus, yra Visuotinis susirinkimas. „Jeigu jis jų nepaklausytų, pranešk Bažnyčiai. O jei neklausys nė Bažnyčios, tebūna jis tau kaip pagonis ir muitininkas.“ (Mt 18,17)

72. Kodėl buvo sušaukti pirmasis ir antrasis Visuotiniai susirinkimai?

Pirmasis ir antrasis Visuotiniai susirinkimai, kuriuos sudarytas Tikėjimo simbolis, buvo sušaukti todėl, kad pirmajame reikėjo įtvirtinti tikrąjį mokymą apie Dievo Sūnų ir atmesti melagingą Arijus mokymą, antrasis – įtvirtinti mokymą apie Šventąją Dvasią ir atmesti melagingą Makedonijaus mokymą.

73. Kiek kanonų patvirtino pirmasis ir antrasis Visuotiniai susirinkimai?

Pirmasis Visuotinis susirinkimas patvirtino 20 kanonų, Antrasis – 7.

Apie Tikėjimo simbolio dalis („narius“)

74. Kiek dalių turi Tikėjimo simbolis?

Kad būtų lengviau Tikėjimo simbolį, pridera atkreipti dėmesį į kiekvieną iš dvylikos jo dalių ir kiekvieną jų paaiškinti.

75. Apie ką yra Tikėjimo simbolio dalys?

Pirmoji dalis pasakoja apie Dievą, tiksliau, apie pirmąją Šventosios Trejybės hipostazę, t.y. apie Dievą Tėvą ir Dievą kaip pasaulio Kūrėją. Antroji – apie antrąją Šventosios Trejybės hipostazę, t.y. apie Viešpatį Jėzų Kristų, Dievo Sūnų. Trečioji – apie Dievo Sūnaus įsikūnijimą (tapimą žmogumi). Ketvirtoji – apie Jėzaus Kristaus kančią ir mirtį. Penktoji – apie Jėzaus Kristaus prisikėlimą. Šeštoji – apie Jėzaus Kristaus žengimą į dangų. Septintoji – apie Jėzaus Kristaus antrąjį atėjimą žemėn. Aštuntoji – apie trečią Šventosios Trejybės Hipostazę, Šventąją Dvasią. Devintoji – apie Bažnyčią. Dešimtoji – apie Krikštą, kur turimi omeny ir kiti sakramentai. Vienuoliktoji – apie būsimą mirusiųjų prisikėlimą. Dvyliktoji – apie amžinąjį gyvenimą.

Pirmoji Tikėjimo simbolio dalis

Tikiu į vieną Dievą, Tėvą, Visagalį, dangaus ir žemės, viso, kas rėgima ir neregima, Kūrėją.

76. Ką reiškia tikėti į Dievą?

Tikėti į Dievą – tai turėti gyvą įsitikinimą, kad Jis yra, kad Jis turi tam tikrus bruožus*, tam tikru būdu veikia, ir visa širdimi priimti Jo apreikštus žodžius apie žmonių giminės išganymą.

* Pavyzdžiui, Dievas yra mylintis, geras, ištikimas ir t.t..

77. Ką Šventasis Raštas moko apie šį tikėjimą?

Šventajame Rašte skaitome, kas sudaro šį tikėjimą. Apaštalas Rašo:

„Be tikėjimo neįmanoma patikti Dievui. Kas artinasi prie Dievo, tam būtina tikėti, kad Jis yra ir kad uoliai Jo ieškantiems atsilygina.“ (Heb 11,6).

Apaštalas Tikėjimą veikimą krikščionys aprašo šioje maldoje, kurioje už juos Dievui meldžiasi:

„...kad iš savo šlovės turtų duotų jums sustiprėti Jo jėga per Dvasią vidiniame žmoguje, kad Kristus per tikėjimą gyventų jūsų širdyse...“ (Ef 3,16-17)

78. Kas yra tikėjimo į Dievą veikimas?

Pats tiesiausias nuoširdaus tikėjimo į Dievą poveikis žmogui yra to tikėjimo išpažinimas.

79. Ką reiškia išpažinti tikėjimą į Dievą?

Išpažinti tikėjimą – atvirai pripažinti, kad mes laikomės ortodoksiškojo tikėjimo taip nuoširdžiai ir tvirtai, kad nei gundymai, nei grasinimai, nei kankinimai, nei pati mirtis negalėtų mus priversti išsižadėti tikėjimo į Tikrąjį Dievą ir į mūsų Viešpatį Jėzų Kristų.

80. Ar būtina atvirai išpažinti tikėjimą?

Apaštalas Paulius liudija, kad išpažinti tikėjimą yra būtina mūsų išganymui: „širdimi tikima, ir taip įgyjamas teisumas, o lūpomis išpažįstama, ir taip įgyjamas išgelbėjimas“ (Rom 10,10).

81. Kodėl būtina išpažinti tikėjimą?

Kad būtum išganytas, būtina ne tik tikėti, bet ir išpažinti ortodoksiškąjį tikėjimą, nes jeigu kas nors tam, kad išsaugotų šį laikinąjį gyvenimą arba pasipelnymo šiame pasaulyje dėlei išsižadėtų ortodoksų tikėjimo, tai tuo įrodytų, kad neturi tikrojo tikėjimo į Dievą Gelbėtoją ir būsimąjį gyvenimą amžinybėje.

82. Kodėl Tikėjimo simboliuje kalbama apie tikėjimą į Vieną Dievą?

Tikėjimo simboliuje pasakyta ne „Tikiu į Dievą“, bet „Tikiu į Vieną Dievą“, kad būtų atmesti neteisingi pagonių mokymai, kurie, laikydami kūrinių „dievais“, galvojo, kad dievų yra daugybė.

83. Ką Šventasis Raštas sako apie Dievo vienatįumą?

Šventojo Rašto mokymas apie Dievo vienatįumą yra įtraukti į Tikėjimo simbolį pagal šiuos apaštalo Pauliaus žodžius: „nėra jokių kitų dievų, kaip tik vienas Dievas. Ir nors yra vadinamųjų dievų danguje ar žemėje,-daug tų dievų ir daug viešpačių,- tai mes turime tik vieną Dievą, Tėvą, iš kurio yra visa ir Jam esame mes, ir vieną Viešpatį, Jėzų Kristų, per kurį yra visa ir mes per Jį.“ (1 Kor 8, 4–6)

84. Ar įmanoma pažinti Dievo esmę?

Pačios Dievo Esmės pažinti neįmanoma. Ji viršija bet kokią ne tik žmonių, bet ir angelų pažinimą.

85. Ką apie Dievo esmės pažinimą sako Šventasis Raštas?

Apie tai Šventajame Rašte per apaštalą Paulių pasakyta, kad Dievas yra „gyvenantis neprieinamoje šviesoje, kurio joks žmogus neregėjo ir negali regėti.“ (1 Tim 6,16)

86. Kokios yra Dievo savybės?

Remdamiesi Dievo Apreiškimu, galime suformuluoti tokius teiginius apie Dievo Esmę ir Jo savybes: Dievas yra Dvasia, kuri yra

- 1) Amžina;
- 2) Gera;
- 3) Visažinė;
- 4) Teisinga;
- 5) Visagalė;
- 6) Visur Esanti;
- 7) Nekintanti;
- 8) Savipakankama;
- 9) Palaiminga (palaiminta).

87. Ką apie Dievo savybes sako Šventasis Raštas?

Šias savybes išvelgiame Šventajame Rašte.

- 0) Pats Viešpats Jėzus Kristus sakė, kad „Dievas yra Dvasia“ (Jn 4,24);
- 1) apie Dievo amžinumą kalbėjo pranašas Dovydas: „Pirma, negu buvo sutverti kalnai, žemė ir pasaulis, Tu, Dieve, esi nuo amžių ir per amžius!“ (Ps 89,3); Apokalipsėje skaitome tokią doksologiją Dievui: „Šventas, šventas, šventas, Viešpats, visagalis Dievas, kuris buvo, kuris yra ir kuris ateina!“ (Apr 4,8); Apaštalas sako, kad Evangelija apreikšta „amžinojo Dievo įsakymu“ (Rom 16,26);
- 2) Apie Dievo Gerumą Pats Jėzus Kristus sakė: „Nė vieno nėra gero, tik vienas Dievas.“ (Mt 19,17); apaštalas Jonas rašo: „Dievas yra meilė“ (1 Jn 4,16); pranašas Dovydas gieda: „Viešpats yra maloningas, užjaučiantis, lėtas pykti ir didžiai gailėstingas. Viešpats yra geras ir gailėstingas visiems savo kūriniams.“ (Ps 144,8-9);

- 3) Apie Dievo visažinystę apaštalas Jonas sako: „Dievas didesnis už mūsų širdį ir žino viską.“ (1 Jn 3, 20); apaštalas Paulius sušunka: „O Dievo turtų, išminties ir pažinimo gelme! Kokie neištiriami Jo teismai ir nesusekami Jo keliai!“ (Rom 11,33);
- 4) Apie Dievo teisingumą pranašas Dovydas gieda: „Viešpats teisus ir Jam miela teisybė. Dorieji regės Jo veidą.“ (Ps 10,7); apaštalas Paulius sako, kad Dievas „kiekvienam atmokės pagal jo darbus“ ir kad „Dievas nėra šališkas“ (Rom 2,6. 11);
- 5) Apie Dievo visagalybę Psalmininkas sako: „Jis tarė-ir įvyko; Jis įsakė-ir atsirado“ (Ps 32,9); arkangelas Gabrielius Evangelijoje sako: „37Dievui nėra negalimų dalykų“ (Lk 1,37);
- 6) Tai, kad Dievas yra visur, Dovydas apsakė šitaip: „Kur nuo Tavo dvasios aš pasislėpsiu, kur nuo Tavo veido pabėgsiu? Jei užkopčiau į dangų, Tu ten. Jei nusileisčiau į pragarą, Tu ten. Jei aušros sparnus pasiėmęs nusileisčiau, kur baigiasi jūros, ir ten Tavo ranka vestų mane ir laikytų Tavo dešinė. Jei sakyčiau: „Tamsa teapdengia mane“, naktis aplinkui mane šviesa pavirstų. Tamsa nepaslepia nuo Tavęs, Tau net naktį šviesu kaip dieną.“ (Ps 138, 7–12);
- 7) Apie tai, kad Dievas nekintą, rašė apaštalas Jokūbas: „...nuo šviesybių Tėvo, kuriame nėra permainų ir nė šešėlio keitimosi.“ (Jok 1,17);
- 8) Apie Dievo savipakankamumą apaštalas Paulius rašo: „Dievas... nėra žmonių rankomis aptarnaujamas, tarsi Jam ko nors trūktų. Jis gi pats visiems duoda gyvybę, alsavimą ir visa kita.“ (Apd 17,25);
- 9) Jis taip pat Dievą vadina ir „palaimintasis vienintelis Valdovas, karalių Karalius ir viešpačių Viešpats“ (1 Tim 6,15)

88. Kodėl Šventasis Raštas Dievui priskiria žmogaus kūno dalis?

Dievas yra Dvasia, tačiau Šventasis Raštas priskiria Jam žmogaus kūno dalis, pavyzdžiui, širdį, akis, ausis, rankas. Šventasis Raštas tiesiog taikosi prie žmogiškosios kalbos, o suprasti tokius pasakymus turime aukštesne, dvasine prasme. Pavyzdžiui, Dievo širdis reiškia Dievo Maloningumą arba Meilę, akys ir ausys reiškia Visažinystę, rankos – Visagalybę.

89. Kur yra Dievas?

Dievas yra visur, nors kartais sakoma, kad Jis – danguje arba bažnyčioje. Taip, Dievas visur, bet danguje yra ypatingas Jo buvimas, amžinoje šlovėje apreikštas dvasioms, kaip ir bažnyčioje yra ypatingas Jo buvimas, kuris yra kupinas malonės ir slėpinio, tikinčiųjų pamaldžiai pažįstamas ir juntamas, kartais apreikiamas stebuklais. Jėzus Kristus sako: „Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir Aš esu tarp jų.“ (Mt 18,20)

90. Kaip suprasti Simbolio žodžius „Tikiu į Dievą, Tėvą, Visagalį“?

Simbolio žodžius „Tikiu į Dievą, Tėvą, Visagalį“ dera suprasti kaip kalbančius apie Šventosios Trejybės slėpinį, todėl, kad Dievas yra Vienas Esmės požiūriu, bet Trys Asmenys: Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia – Vienesmė ir Nedaloma Trejybė.

91. Ką sako Šventasis Raštas apie Šventąją Trejybę?

Apie Šventąją Trejybę kalbama Šventajame Rašte. Pagrindinės Naujojo Testamento citatos apie tai yra šios: „eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios“ (Mt 28,19); „trys liudytojai danguje: Tėvas, Žodis ir Šventoji Dvasia; ir šitie trys yra viena.“ (1 Jn 5,7)

92. Ar Senajame Testamente kas nors kalbama apie Trejybę?

Apie Šventąją Trejybę kalbama ir Senajame Testamente, tačiau ne taip aiškiai. Pavyzdžiui, „Viešpaties žodžiu sukurti dangūs, Jo burnos kvapu-visa jų kareivija“ (Ps 32,6); „Šventas, šventas, šventas, kareivijų Viešpats; visa žemė pilna Jo šlovės“ (Iz 6,3).

93. Ar įmanoma suprasti Trejybės slėpinį?

Dievas yra Vienas Trijuose Asmenyse. Šio vidinio Dievo slėpinio mes negalime suprasti, bet tikime į jį, pasikliaudami Dievo liudijimu, juk „niekas nežino, kas yra Dievo, tik Dievo Dvasia.“ (1 Kor 2,11)

94. Kuo skiriasi Šventosios Trejybės Asmenys?

Šventosios Trejybės Asmenys skiriasi tuo, kad Dievas Tėvas ne gimsta ir nekyla iš jokio kito Asmens; Dievo Sūnus prieš visus amžius gimsta iš Tėvo; Šventoji Dvasia prieš visus amžius kyla iš Tėvo.

95. Kokią garbę turi Šventosios Trejybės Asmenys?

Trys Trejybės Hipostazės, arba Asmenys turi lygiai tokią pačią Dievo garbę. Kaip Tėvas yra Tikras Dievas, taip ir Sūnus yra Tikras Dievas, ir Šventoji Dvasia yra Tikras Dievas, tačiau Trijose Hipostazėse tėra vienas vienintelis Trihipostazis Dievas.

96. Kodėl Dievas vadinamas Visagaliu?

Dievas vadinamas Visagaliu todėl, kad Jis viską, kas tik egzistuoja, valdo Savo valia ir galia.

97. Kodėl Dievą vadiname Kūrėju?

Simbolyje sakoma: „dangaus ir žemės, viso, kas rėgima ir neregima, Kūrėją“. Šie žodžiai kalba apie tai, kad Dievas sukūrė viską, ir nieko negali egzistuoti, kas nebūtų iš Dievo.

98. Kur Šventajame Rašte kalbama apie Dievą Kūrėją?

Šie žodžiai paimti iš Šventojo Rašto. Pradžios knyga prasideda žodžiais: „Pradžioje Dievas sutvėrė dangų ir žemę.“ (Pr 1,1). Apaštalas Paulius apie Jėzų, Dievo Sūnų, sako: „Juo sutverta visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima; ar bi, ar viešpatystės, ar kunigaikštystės, ar valdžios, -visa sutverta per Jį ir Jam“ (Kol 1,16).

99. Ką vadiname „neregima“?

Simbolyje kalbama apie „neregimus dalykus“, t.y. apie neregimą, dvasinį pasaulį, kuriam priklauso angelai.

100. Kas yra angelai?

Angelai – tai bekūnės, protingos, turinčios valios ir jėgą būtybės.

101. Ką reiškia žodis „angelas“?

Žodis „angelas“ reiškia „pranešėjas“, „skelbėjas“.

102. Kodėl angelai taip vadinami?

Angelai taip vadinami todėl, kad Dievas juos siunčia skelbti Jo valios. Taip, pavyzdžiui, arkangelas Gabriėlius buvo pasiųstas apreikšti švenčiausiajai Mergelei Marijai apie Išganytojo pradėjimą.

103. Kas buvo sukurti pirmiau: žmonės ar angelai?

Neregimieji dalykai buvo sutverti pirmiau, nei regimieji, angelai – anksčiau žmonių (Šv. Petro Mohylos *Tikėjimo išpažinimas*, 1 dalis, 18 klausimas).

104. Kur apie tai kalba Šventasis Raštas?

Apie tai liudija Šventasis Raštas. Jobo knygoje Pats Dievas apie žemės sukūrimą kalba šitaip: „Ant ko pritvirtintas jos pamatas arba kas padėjo jos kertinį akmenį, kai kartu giedojo ryto žvaigždės ir šaukė iš džiaugsmo visi angelai*?“ (Job 38,6-7).

* Septuagintos redakcija

105. Kas yra angelai sargai?

Pavadinimas „angelas sargas“ yra paimtas iš šios Šventojo Rašto eilutės: „Jis įsakys savo angelams saugoti tave visuose keliuose.“ (Ps 90,11).

106. Ar kiekvienas turi angelą sargą?

Angelą sargą turi kiekvienas. Tuo mus įtikina šie Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžiai: „Žiūrėkite, kad nepaniekintumėte nė vieno iš šitų mažutėlių, nes, sakau jums, jų angelai danguje visuomet mato mano dangiškojo Tėvo veidą“ (Mt 18,10).

107. Kas yra demonai?

Ne visi angelai geri ir geranoriškai nusiteikę. Yra ir piktieji angelai, kuriuos vadina demonais (arba velniais).

108. Ar demonai buvo sukurti blogi?

Demonai buvo sukurti geri. Blogais jie tapo todėl, kad nusilaikė tobulo klusnumo Dievui ir šitaip nuo Jo atkrito, tapo savimeiliais, išpuikėliais ir piktavaliais. Apaštalo Judo žodžiais, tai angelai, „kurie neišlaikė savo prakilnumo, bet paliko savo buveinę“ (Jud 1,6).

109. Ką reiškia žodis „šėtonas“?

Žodis „šėtonas“ reiškia „kaltintojas“ arba „klaidintojas“.

110. Kodėl piktieji angelai vadinami velniais?

Piktieji angelai dar vadinami velniais, nes kaip velnias (šėtonas) klaidina ir kaltina, spendžia žmonėms žabangas ir stengiasi įteigti neteisingas mintis bei norus.

Apie tai Jėzus Kristus netikintiesiems (netikintiems į Jį kaip į Dievo Sūnų) žydams sako šitaip: „Jūsų tėvas-velnias, ir jūs norite vykdyti savo tėvo troškimus. Jis nuo pat pradžios buvo žmogžudys ir nesilaikė tiesos, nes jame nėra tiesos. Kalbėdamas melą, jis kalba, kas jam sava, nes jis melagis ir melo tėvas“ (Jn 8,44).

111. Ką Šventasis Raštas moko apie pasaulio sukūrimą?

Šventasis Raštas apreiškė mums apie pasaulio sukūrimą, kad pradžioje Dievas iš nieko sukūrė dangų ir žemę. Žemė buvo be jokio pavidalo (t.y. neturėjo mums įprastos išvaizdos) ir tuščia. Tada Dievas palaipsniui sukūrė visa, kas yra danguje ir ant žemės. Pirmąją dieną – šviesą. Antrąją dieną – tvirtumą, arba regimąjį dangų. Trečią dieną – vandenų talpyklas žemėje, sausumą ir augalus. Ketvirtą – saulę, mėnulį ir žvaigždes. Penktą – žuvis ir paukščius. Šeštą – keturkojus gyvūnus, gyvenančius sausumoje, o tada – žmogų. Žmogumi kūrimas baigėsi. Septintą dieną Dievas „ilsėjosi [...] po visų savo darbų“ (Pr 2,2). Todėl septintoji diena buvo pavadinta šabu, kas hebrajų kalba reiškia „poilsis“.

112. Ar visos regimos būtybės buvo sukurtos tokios, kokias mes matome šiandien?

Regimosios būtybės buvo sukurtos ne tokios, kokias mes matome šiandien. Kai buvo sukurtos, jos buvo geros Dievo akyse, t.y. tyros, gražios ir nepavojingos.

113. Kuo ypatingas žmogaus sukūrimas?

Žinome, kad žmogus buvo sukurtas ypatingu būdu. Dievas-Trejybė tarė: „Padarykime žmogų pagal mūsų atvaizdą ir panašumą“ (Pr 1,26). Ir Dievas sukūrė iš žemės pirmojo žmogaus – Adomo – kūną, įkvėpė jam Savo gyvybės alsavimą, įvedė Adomą į Rojų, davė jam maitintis, be kitų Rojaus medžių vaisių, dar ir Gyvybės Medžio vaisius. Vėliau, paėmęs Adomo šonkaulį, iš jo sukūrė moterį – Ievą (Pr 2,21-22).

114. Kas yra Dievo paveikslas (atvaizdas)?

Dievo atvaizdas, arba paveikslas, kaip aiškina apaštalas Paulius, yra „teisumas ir tiesos šventumas“ (Ef 4,24*)

* Parafrazė

115. Kas yra gyvybės alsavimas?

Gyvybės alsavimas – tai siela, dvasinė, nemirtinga esmė.

116. Kas yra Rojus?

Rojus, išvertus mūsų kalbon, yra „sodas“. Taip Pradžios knygoje graži ir palaiminta pirmojo žmogaus buveinė perkeltine prasme prilyginama sodui.

117. Kaip mes suprantame Rojų, kuriame buvo pirmieji žmonės?

Rojus, kuriame buvo pirmieji žmonės, buvo kūnu patiriamas kaip materialis, regima, palaiminta buveinė, o siela – dvasinė, malonės kupina bendrystės su Dievu ir kūrinių kontempliacijos būseną (šv. Grigalius Nazianzietis, *38 pamokslas*, 42. Šv. Jonas Damaskietis, *Teologija*, 2 knyga, 12 sk., 3 p.).

118. Kas yra Gyvybės medis?

Gyvybės medis – toks medis, kurio vaisiais maitindamasis žmogus nesirgo ir buvo nemirtingas kūno atžvilgiu.

119. Kodėl Ieva sukurta iš Adomo šonkaulio?

Ieva sukurta iš Adomo šonkaulio tam, kad visa žmonių giminė, pagal savo kilmę, būtų vienu kūnu, ir kad visi žmonės būtų iš prigimties linkę vienas kitą mylėti ir vienas kitu rūpintis.

120. Kam egzistuoja žmogus?

Dievas sukūrė žmogų tam, kad jis pažintų Dievą, mylėtų ir šlovintų Jį ir dėl to būtų palaimingas.

121. Ką mes vadiname žmogaus „lemtimi“ („predestinacija“)?

Dievas sutvarkė būti taip, kad žmogui iš anksto buvo numatytas likimas – amžinoji palaima. Šis mokymas vadinamas „predestinacija“*.

* rus. *предопределение Божие*. Žodis „predestinacija“ šiais laikais daugiausiai siejamas su Johano Kalvino mokymu apie tai, Dievas iš anksto nulemia, kurie žmonės bus išganyti, o kurie pasmerkti. Šiame „Katekizme“ šv. Filaretas pateikia ortodoksišką šios teologinės problemos sprendimą.

122. Ar Dievo išankstinis nulėmimas („predestinacija“) gali pasikeisti?

Dievas iš anksto lėmė žmogui būti amžinoje palaimoje ir ši predestinacija lieka nekintama net tada, kai mes matome, kad žmogus nebėra palaimingoje būsenoje.

Taip yra todėl, kad Dievas, numatydamas ateitį ir būdamas be galo gailestingas, net ir nukrypusiam nuo palaimos žmogui numatė naują kelią į palaimą per Savo Viengimį Sūnų, mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, „mus išrinkdamas Jame prieš pasaulio sutvėrimą“ (Ef 1,4).

123. Kokia yra išankstinė lemtis („predestinacija“) visos žmonijos, ir kokia – paskiro žmogaus atžvilgiu?

Predestinaciją visos žmonijos ir paskiro žmogaus atžvilgiu dera suprasti taip. Dievas iš anksto numatė žmonėms dovanoti, ir tikrai dovanojo paruošiančiąją malonę* ir deramas priemones, kad jie galėtų pasiekti palaimą. Tuos, kurie tą malonę savo noru priima, naudoja Jo numatytas išganingas priemones ir eina Jo nurodytu išganymo keliu, Dievas numatė palaimai**.

* lot. *gratia praeparans/praeveniens*. Malonės rūšių skyrimas, kaip ir predestinacijos tema, yra pakankamai svetima ortodoksų teologijai.

** Kitaip tariant, skirtingai nei kalvinizme, *išrinktuojų* laikomas tas žmogus, kuris laisva valia priėmė Dievo malonę.

124. Ką apie lemtį (predestinaciją) sako Šventasis Raštas?

Šventasis Raštas apie tai kalba taip: „kuriuos Jis iš anksto numatė, tuos iš anksto ir paskyrė“ (Rom 8,29).

125. Ką apie predestinaciją moko Šventoji Tradicija?

Rytų Visuotinės Bažnyčios patriarchų Tikėjimo išpažinime apie tai pasakyta: „Kadangi Jis iš anksto žinojo, kas gerai naudosis savo laisva valia, o kas - blogai, tai vienus numatė [išgelbėjimui], kitus – pasmerkimui“ (*Dositėjaus išpažinimas*, 3 dekretas, 1672 m., Jeruzalės 1672 m. panorotodoksinis sinodas).

126. Ką vadiname Dievo Apvaizda?

Po pasaulio ir žmogaus sukūrimo Dievas toliau veikė pasaulyje, ypač – žmogaus atžvilgiu, ir šį veikimą vadiname Dievo Apvaizda.

127. Kaip veikia Apvaizda?

Dievo Apvaizda yra nepaliaujamas Dievo Visagalybės, Išminties ir Gerumo veikimas, kuriuo Dievas sergėja būtį ir kūrinijos jėgas, nukreipia jas geron linkmėn, padeda visiems geriems užmojams, o blogiui, kuris kyla dėl nutolimo nuo gėrio, užkerta kelią arba jo veikimą pataiso ir nukreipia į geras pasekmes.

128. Kas sakoma apie Dievo Apvaizdą Šventajame Rašte?

Apie Dievo Apvaizdą Šventajame Rašte Pats Viešpats Jėzus Kristus sako: „Pažvelkite į padangių paukščius: nei jie sėja, nei pjauna, nei į kluonus krauna, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina. Argi jūs ne daug vertesni už juos?“ (Mt 6,26). Šioje ištaroje matome kaip bendrąją Dievo Apvaizdą visos kūrinijos atžvilgiu, taip ir ypatingąją – žmogaus atžvilgiu. Visa 90 psalmė vaizduoja ypatingai ir įvairiapusiai žmogumi besirūpinančią Dievo Apvaizdą.

Antroji Tikėjimo simbolio dalis

129. Kaip dera suprasti vardus „Jėzus“, „Kristus“, „Dievo Sūnus“?

Vardus „Jėzus“, „Kristus“, „Dievo Sūnus“ dera suprasti šitaip. *Dievo Sūnumi* vadinamas Antrasis Šventosios Trejybės Asmuo Savo dievystės atžvilgiu. Dievo Sūnus gavo vardą *Jėzus* tada, kai gimė žemėje kaip žmogus. *Kristumi* Jį vadino pranašai, kai dar laukė Jo Atėjimo žemėn.

130. Ką reiškia vardas „Jėzus“?

Vardas „Jėzus“ reiškia „Gelbėtojas“*, jį suteikė arkangelas Gabriėlius.

* pažod. „JHVH gelbėja“

131. Kada Jėzus buvo pavadintas „Jėzumi“?

Šis vardas buvo Dievo Sūnui suteiktas kai Jis gimė žemėje, nes gimė tam, kad išgelbėtų žmones.

132. Ką reiškia vardas „Kristus“?

Vardas „Kristus“ reiškia „Pateptasis“, jis kilęs nuo patepimo šventąja mira apeigos pavadinimo (krizmacijos), kurios metu suteikiamos Šventosios Dvasios dovanos.

133. Kas dar buvo vadinami Pateptaisiais?

Ne vien Jėzus, Dievo Sūnus, buvo vadinamas Pateptuoju. Pateptaisiais jau senovėje vadino ir karalius, vyriausius kunigus bei pranašus.

134. Kodėl Jėzus, Dievo Sūnus, pavadintas Pateptuoju?

Jėzus, Dievo Sūnus, vadinamas Pateptuoju todėl, kad Jo žmogiškajai prigimčiai buvo apščiai suteikta visų Šventosios Dvasios dovanų. Todėl Jam labiau nei kam kitam priklauso pranašiškas regėjimas, vyriausiojo kunigo šventumas ir karaliaus galia.

135. Ką reiškia vardas „Viešpats“?

Jėzus vadinamas „Viešpačiu“ turint omenyje, kad Jis yra Tikras Dievas, nes „Viešpats“ yra vienas iš Dievo vardų.

136. Ką Šventasis Raštas sako apie Jėzaus Kristaus dieviškumą?

Šventasis Raštas apie Jėzaus Kristaus dieviškumą sako: „Pradžioje buvo Žodis, tas Žodis buvo pas Dievą, ir Žodis buvo Dievas.“ (Jn 1,1)

137. Kodėl Jėzus Kristus vadinamas Viengimi (Vienatiniu) Dievo Sūnumi?

Jėzus Kristus vadinamas Viengimi (Vienatiniu)* Dievo Sūnumi. Tuo pažymima, kad tai Jis vienintelis yra Dievo Sūnus, gimęs iš Dievo Tėvo Esmės, ir todėl Jis yra vienos Esmės su Tėvu ir, kaip iš to išplaukia, jam neprilysta nei jokie šventieji angelai, nei šventi žmonės, kurie vadinami „Dievo sūnumis“ pagal malonę (Jn 1,12).

* Kaip ir „išgelbėjimas/išganymas“ atveju, graikiškas *monogene* gali būti verčiamas ir kaip viengimis, ir kaip vienatinis. Pateikiame abu variantus kaip sinonimiškus, bet skiriame preferenciją „viengimis“ kaip pažodiniam vertimui.

138. Ar Šventasis Raštas vadina Jėzų Kristų „Viengimiū“?

Raštas vadina Jėzų Kristų „Viengimiū“. Pavyzdžiui, šioje evangelisto Jono ištaroje: „Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų; mes regėjome Jo šlovę-šlovę Tėvo viengimio, pilno malonės ir tiesos“ (Jn 1,14); „Dievo niekas niekada nėra matęs, tikrai viengimis Sūnus, Tėvo prieglobstyje esantis, mums Jį apreiškė“ (Jn 1,18).

139. Kuo Dievo Sūnus skiriasi nuo kitų Šventos Trejybės Asmenų?

Tikėjimo simboliuje apie Dievo Sūnų pasakyta, kad Jis gimė iš Tėvo. Šitaip kalbama apie Jo Asmens bruožą, kuris Jį skiria nuo kitų Šventosios Trejybės Asmenų.

140. Kada gimė Dievo Sūnus?

Pasakyta, kad Dievo Sūnus gimė prieš visus amžius, nes kitaip kas nors galėtų pagalvoti, kad buvo laikas, kuomet Jo nebuvo. Kitaip tariant, turima omenyje, kad Jėzus Kristus yra Amžinasis Dievo Sūnus, kaip ir Dievas Tėvas yra Amžinas.

141. Ką reiškia žodžiai „Šviesą iš Šviesos“?

Tikėjimo simboliuje žodžiai „Šviesą iš Šviesos“ aiškina nesuvokiamą protui Dievo Sūnaus gimimą iš Tėvo pasitelkdami regimosios šviesos metaforą. Žvelgdami į saulę mes regime šviesą, iš kurios gimsta bet kokia šviesa, regima mūsų pasaulyje (mūsų planetoje). Ir saulės, ir šiapus šviesa yra ta pati, nedaloma, vienos prigimties. Panašiai ir Dievas Tėvas yra Amžinoji Šviesa (1 Jn 1,5), iš Kurios gimsta Dievo Sūnus, Kuris taip pat yra Amžinoji Šviesa. Dievas Tėvas ir Dievo Sūnus yra viena, nedalios, vienatinės Dievo Esmės Amžinoji Šviesa.

142. Ką reiškia žodžiai „Tikrą Dievą iš Tikro Dievo“?

Žodžiai „Tikrą Dievą iš Tikro Dievo“ reiškia, kad Dievo Sūnus vadinamas „Dievu“ tokia pat prasme, kaip ir Dievas Tėvas.

143. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?

Šie žodžiai remiasi iš Šventuoju Raštu, apaštalo Jono Teologo ištara: „Ir mes žinome, kad Dievo Sūnus atėjo ir suteikė mums supratimo, kad pažintume Tikrąjį. Ir mes esame Tikrajame-Jo Sūnuje

Jėzuje Kristuje. Šis yra tikrasis Dievas ir amžinasis gyvenimas“ (1 Jn 5,20).

144. Ar Dievo Sūnus buvo sukurtas?

Apie Dievo Sūnų Tikėjimo simboliuje pasakyta, kad Jis gimė, bet nebuvo sukurtas. Šie žodžiai skirti Arijaus mokymui paneigti. Arijus šventvagiškai mokė, kad Dievo Sūnus – sukurtas.

145. Ką reiškia žodžiai „Vienesmį su Tėvu“?

Žodžiai „Vienesmį su Tėvu“ reiškia, kad Dievo Sūnus yra vienos ir tos pačios Dievo Esmės su Dievu Tėvu.

146. Ką apie Tėvo ir Sūnaus vienesmiškumą sako Šventasis Raštas?

Šventajame Rašte Pats Jėzus Kristus apie Save ir apie Dievą Tėvą sako: „Aš ir Tėvas esame viena“ (Jn 10,30).

147. Ką reiškia žodžiai „Per Jį visa yra sukurta“?

Tikėjimo simbolio žodžiai „Per Jį visa yra sukurta“ reiškia, kad Dievas Tėvas visa sukūrė Savo Sūnumi kaip Amžinąją Savo Išmintimi ir Amžinuoju Savo Žodžiu. „Visa per Jį atsirado, ir be Jo neatsirado nieko, kas yra atsiradę“ (Jn 1,3).

Trečioji Tikėjimo simbolio dalis

148. Apie ką Tikėjimo simboliuje pasakyta: „nužengė iš dangaus“?

„Nužengė iš dangaus“ – Tikėjimo simboliuje pasakyta apie Dievo Sūnų.

149. Kaip Dievas galėjo nužengti iš dangaus, jei Jis – Visur Esantis?

Pasakyta: „Dievas nužengė iš dangaus“, nors Jis kaip Dievas yra Visur Esantis. Teisinga sakyti, kad Jis – Visur Esantis, ir todėl Jis visada yra kaip danguje, taip ir žemėje, tačiau žemėje Jis buvo nematomas iki tol, kol neįsikūnijo. Tai ir pavadinta „nužengimu iš dangaus“.

150. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?

Šventasis Raštas apie tai moko Paties Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžiais: „Niekas nėra pakilęs į dangų, kaip tik Tas, kuris nužengė iš dangaus, - Žmogaus Sūnus, esantis danguje“ (Jn 3,13).

151. Kodėl Dievo Sūnus nužengė iš dangaus?

Dievo Sūnus nužengė iš dangaus „dėl mūsų, žmonių, ir dėl mūsų išganymo“, kaip pasakyta Simboliuje.

152. Ką turėjo išgelbėti Dievo Sūnus?

Pasakyta, kad Dievo Sūnus nužengė iš dangaus dėl mūsų, žmonių. Turima omenyje, kad Jis nužengė į žemę ne dėl kurios nors tautos ar dėl tam tikrų žmonių, bet kad išgelbėtų visus mus, žmones.

153. Nuo ko Dievo Sūnus gelbėjo žmoniją?

Dievo Sūnus atėjo į žemę gelbėti žmoniją nuo nuodėmės, prakeikimo ir mirties.

154. Kas yra nuodėmė?

Nuodėmė yra įstatymo laužymas. „Nuodėmė – tai įstatymo laužymas“ (1 Jn 3,4).

155. Kaip žmonijoje atsirado nuodėmė?

Nuodėmė atėjo per šėtoną, nors ir žmonės buvo sukurti pagal To, Kuris yra be nuodėmės, atvaizdą.

„Kas daro nuodėmę, tas iš velnio, nes velnias nuodėmiauja nuo pat pradžios“ (1 Jn 3,8)

156. Kada žmonijoje atsirado nuodėmė?

Nuodėmė perėjo iš šėtono žmonėms, kai šėtonas suklaidino Ievą ir Adomą ir palenkė juos sulaužyti Dievo įsakymą.

157. Kokį įsakymą sulaužė Adomas?

Dievas Adomui rojuje liepė nevalgyti gero ir blogo* pažinimo medžio vaisių, ir pridūrė, kad jei tik jų paraugausi, - mirsi.

* Arba: „gero ir pikto“.

158. Kodėl žmogui įsakymo sulaužymas buvo mirtinas?

Žmogui gėrio ir blogio pažinimo medžio vaisiaus ragavimas tapo mirtinu, nes tai buvo neatsiejama su nepaklusimu Dievo valiai. Neklusnumas atskyrė žmogų nuo Dievo ir Jo malonės, bei sukėlė susvetimėjimą su gyvenimu Dieve.

159. Kodėl Rojaus medis vadinosi „gero ir blogo pažinimo medžiu“?

Pavadinimas „gero ir blogo pažinimo medis“ atitinka tiesioginę savo prasmę, nes per šį medį žmogus įsitikino savo patirtimi, kaip gera yra paklusti Dievo valiai ir kaip blogai yra jai priešintis.

160. Kodėl buvo įmanoma nepaklusti Dievo valiai?

Adomas ir Ieva klausėsi šėtono vietoje Dievo valios. Dievas, iš savo malonės, kurdamas žmogų apdovanojo jį valia, kuri iš prigimties siekė mylėti Dievą, bet toji valia buvo laisva. Žmogus piktnaudžiavo šia laisve.

161. Kaip šėtonas apgavo Adomą ir Ievą?

Šėtonas apgavo Adomą ir Ievą šitaip. Ieva pamatė Rojuje žaltį*, kuris ją patikino, kad jei žmonės paragaus gero ir pikto pažinimo medžio vaisių, tai žinos, kas yra gera, ir kas - pikto, ir bus kaip dievai. Ieva patikėjo šia apgaule ir susigundžiusi vaisiu gražių paragavo; Adomas paragavo sekdamas jos pavyzdžiu.

* Arba: *gyvatę*, t.y. Šėtoną.

162. Kokios buvo Adomo nuodėmės pasekmės?

Adomo nuodėmės pasekmės - mirtis ir prakeikimas.

163. Kas yra prakeikimas?

Prakeikimas - nuodėmės pasmerkimas teisingu Dievo teismu, o taip pat blogio pasaulyje pasmerkimas, kuris atsirado iš žmonių nuodėmės kaip bausmė jiems. Dievas tarė Adomui: „Prakeikta bus žemė dėl tavęs!“ (Pr 3,17).

164. Kokio tipo mirtis atsirado per Adomo nuodėmę?

Per Adomo nuodėmę atsirado dvejojama mirtis: kūniška, kai siela, gaivinanti kūną, atsiskiria nuo jo, ir dvasinė, kai siela netenka Dievo malonės, kuri ją gaivina teikdama aukštesnę, dvasinę gyvybę.

165. Kaip miršta siela?

Siela gali mirti, bet skirtingu būdu, nei kūnas. Kūnas, kai miršta, netenka juslių ir nyksta, o siela, kai miršta per nuodėmę, netenka dvasinės šviesos, džiaugsmo ir palaimos, bet nėra naikinama ir nenyksta, bet lieka tamsybės, liūdesio ir kančios būklėje.

166. Kodėl ne tik pirmieji žmonės mirė, bet ir visi žmonės miršta?

Ne tik pirmieji žmonės mirė, bet ir visi žmonės miršta, nes visi gimė iš Adomo, apkrėsto nuodėme, ir patys nusideda. Kaip iš užkrėsto šaltinio teka užkrėstas upelis, taip iš giminės pradininko, apkrėsto nuodėme (todėl – mirtingo), gimsta užkrėstieji nuodėme ir mirtingi palikuonys.

167. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?

Šventasis Raštas apie tai kalba šitaip: „Kaip per vieną žmogų nuodėmė įėjo į pasaulį, o per nuodėmę mirtis, taip ir mirtis pasiekė visus žmones, nes visi nusidėjo.“ (Rom 5,12)

168. Ar po nuopuolio žmogui dar buvo naudingi Gyvybės Medžio vaisiai?

Gyvybės medžio vaisiai nebuvo naudingi žmogui po nuodėmės: jis negalėjo jų valgyti, nes buvo išvartytas iš Rojaus.

169. Ar po nuopuolio žmonės dar turėjo viltį būti išgelbėti (išganyti)?

Kai pirmieji žmonės jau išpažino Dievui Savo nuodėmę, Dievas, būdamas gailestingas, davė jiems išsigelbėjimo viltį.

170. Kokia buvo ta viltis?

Viltis kilo iš Dievo pažado, kad Moters Palikuonis* sutryps žalčio** galvą (Pr 3,15).

* Pažod. *sėkla*

** Arba: *gyvatės*. T.y. šėtono.

171. Kokią šio pažado prasmę?

Buvo pažadėta, kad Viešpats Jėzus Kristus įveiks šėtoną, gundžiusį žmones ir išvaduos juos iš nuodėmės, prakeikimo bei mirties.

172. Kodėl Viešpats Jėzus Kristus vadinamas „Moters Palikuoniu (Sėkla)“?

Viešpats Jėzus Kristus vadinamas Moters Palikuoniu todėl, kad Jis žemėje gimė be vyro, iš Šventosios Mergelės Marijos.

173. Kokia buvo šio pažado reikšmė žmonėms?

Žmonėms šis pažadas buvo reikšmingas, nes žmonės galėjo išganingai tikėti į Ateinantį Išganytoją (Gelbėtoją), panašiai kaip mes tikime į Atėjusį.

174. Ar visi žmonės senovėje tikėjo į Ateinantį Išganytoją?

Į Ateinantį Išganytoją senovėje tikėjo nedaug žmonių, daugelis jų pamiršo Dievo pažadą apie Išgelbėtoją.

175. Ar Dievas kartojo žmonėms Savo pažadą?

Dievas kartojo žmonėms Savo pažadą daug kartų. Pavyzdžiui, Abraomui Jis davė tokį pažadą apie Išganytoją: „Tavo palikuonyse bus palaimintos visos žemės tautos dėl to, kad paklausei mano balso“ (Pr 22,18). Tą patį pažadą Jis pakartojo pranašui Dovydui tokiais žodžiais: „Aš pakelsiu tavo palikuonį po tavęs, [...] įtvirtinsiu jo karalystės sostą amžiams.“ (2 Sam 7,12-13)

176. Ką mes turime omenyje sakydami „išsikūnijimas“?

Sakydami „išsikūnijimas“ turime omenyje, kad Dievo Sūnus priėmė žmogaus kūną, viską, išskyrus nuodėmę, ir, nenustodamas būti Dievu, tapo žmogumi.

177. Iš kur paimtas šis žodis?

Žodį „įsikūnijimas“ vartojame pagal Evangelisto Jono ištarą: „Žodis tapo kūnu“ (Jn 1,14).

178. Kodėl apie Dievo Sūnų taip pat sakome, kad Jis „tapo žmogumi“?

Tikėjimo simboliuje po to, kai paminimas Dievo Sūnaus įsikūnijimas, dar pridedama, kad Jis tapo žmogumi. Tai padaryta tam, kad niekas neabejotų, jog Dievo Sūnus priėmė ne tik kūną, kad išpažintų Jį esant Tobulu Žmogumi, sudėtu iš kūno ir sielos.

179. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?

Šventajame Rašte apie tai liudija Apaštalas Paulius: „yra vienas Dievas ir vienas Dievo ir žmonių Tarpininkas- žmogus Kristus Jėzus“ (1 Tim 2,5).

180. Kiek prigimčių turi Viešpats Jėzus Kristus?

Viešpatyje Jėzuje Kristuje yra ne viena prigimtis. Jis turi dvi prigimtis, dievišką ir žmogišką, kurios yra nesumaišytos ir nepadalytos. Pagal šias prigimtis – ir dvi valias.

181. Ar Jėzuje Kristuje yra daugiau nei vienas Asmuo?

Kristus yra Vienas Asmuo, ne Du Asmenys*; Dievas ir Žmogus tuo pačiu metu, dar vadinamas Dievažmogiū**.

* Mokymu apie du asmenis Kristuje buvo kaltinamas Nestoras.

** Gr. *Theanthropos*, slav. *Bogočelovek*. Ši Rytų tradicijos terminą lietuvių kalbą naudojo, pavyzdžiui, Antanas Maceina.

182. Ką Šventasis Raštas sako apie Dievo Sūnaus įsikūnijimą iš Šventosios Dvasios ir Mergelės Marijos?

Šventajame Rašte apie Dievo Sūnaus įsikūnijimą iš Šventosios Dvasios ir Mergelės Marijos rašo evangelistas Lukas. Kai Mergelė Marija angelo, paskelbusio Jai apie Jėzaus pradėjimą, paklausė: „Kaip tai įvyks, jeigu aš nepažįstu vyro?“, tai „Angelas jai atsakė, tardamas: „Šventoji Dvasia nužengs ant tavęs, ir Aukščiausiojo jėga apgaubs tave; todėl ir gimęs iš tavęs bus šventas ir vadinamas Dievo Sūnumi“ (Lk 1,34-35).

183. Kas tokia buvo Mergelė Marija?

Šventoji Mergelė Marija kilo iš Abraomo ir Dovydo giminės, iš kurių giminės, pagal Dievo pažadą, ir turėjo kilti Išganytojas. Ji buvo sužadėta su Juozapu, kuris irgi buvo iš tos pačios giminės, kad jis taptų Jos globėju, nes Ji turėjo būti pašvęsta Dievui ir pasižadėjus visuomet saugoti mergystę.

184. Kodėl Ją vadiname Visuomet Mergele?

Švenčiausioji Marija tikrai visada buvo ir tebėra Mergele. Ja buvo prieš gimdymą, gimdymo metu ir po Išganytojo pagimdymo, todėl Ji ir vadinama *Visuomet Mergele**.

* Gr. *Aei Parthene*. Šis titulas dogmatizuotas V Visuotiniame susirinkime (553).

185. Kaip dar krikščionys ortodoksai vadina Mergele Mariją?

Ortodoksų Bažnyčia pagerbė Švenčiausiąją Mergele Mariją dar vienu garbingu titulu – Dievo Gimdytoja*.

* Gr. *Theotokos*, slav. *Bogorodica*, lot. *Dei Genetrix*. Dėl lotynų kalbos įtakos, kur labiau įprasta Mergele Mariją vadinti *Mater Dei*, lietuviams įprastesnis titulas yra *Dievo Motina*. Šis titulas dogmatizuotas Efezo Visuotiniame susirinkime (431).

186. Kodėl Mergele Mariją vadiname Dievo Gimdytoja?

Šie titulai remiasi Šventuoju Raštu, pranašo Izaijo žodžiais (Iz 7,14), kuriuos kartoja evangelistas Matas: „Štai mergelė pradės išsčiose ir pagimdys Sūnų, ir Jį pavadins Emanueliu“, tai reiškia: „Dievas su mumis“ (Mt 1,23). Teisioji Elžbieta taip pat vadina Švenčiausiąją Mergele Mariją Viešpaties Motina: „Iš kur man tai, kad mano Viešpaties motina aplanko mane?!“ (Lk 1,43). Šis titulas prilygsta titului „Dievo Gimdytoja“.

187. Kaip žmogus gali pagimdyti Dievą?

Švenčiausioji Mergele vadinama Dievo Gimdytoja žinant, kad Viešpats Jėzus Kristus gimė iš Jos ne pagal Savo dievystę, kuri amžina, bet pagal žmogystę. Mergele vis tiek verta vadinti Dievo Gimdytoja, nes Jos Pagimdytasis buvo ir pradėjimo, ir gimimo akimirka, ir amžinai yra Tikras Dievas*.

* Teologiškai kalbant, Mergele Marija gimdė ne prigimtį, o asmenį, ne Kristaus žmogystę, o Kristų, Kuris yra ir žmogus, ir Dievas.

188. Kokią garbę priklauso Mergelei Marijai?

Apie didžią Švenčiausiosios Mergelės Marijos garbę dera mąstyti taip. Būdama Viešpaties Motina, Ji viršija visus malone ir artumu Dievui, o iš to plaukia, kad ir garbe Ji viršija visą kūriniją, todėl Ortodoksų Bažnyčia Ją laiko garbingesne už cherubinus ir serafinus.

189. Ar Jėzaus gimimas buvo toks, kaip ir visų žmonių?

Kadangi Viešpats Jėzus Kristus gimė iš Švenčiausiosios Dievo Gimdytojos tobulai šventas ir be jokios nuodėmės, tai ir Jo gimdymas buvo be skausmų. Juk viena iš Dievo skirtų bausmių už nuodėmę Ievai buvo gimdymas skausmuose (Šv. Jonas Damaskietis, *Tikslus ortodoksų tikėjimo išdėstymas*, 4 knyga,

14 sk., 6 p.).

190. Kaip žmonės galėjo pažinti gimusį Išganytoją (Gelbėtoją)?

Dievo Apvaizda suteikė ženklus, pagal kuriuos žmonės galėjo atpažinti jiems gimusį Išganytoją: daugybę tikslių pranašysčių apie Jo gimimo ir žemiškojo gyvenimo aplinkybes. Pavyzdžiui, pranašas Izaijas teigė, kad Išganytojas gims iš Mergelės (Iz 7,14). Pranašas Michėjas išpranašavo, kad Išganytojas gims Betliejuje. Šią pranašystę žydai suprato būtent taip dar prieš tai, kai įvyko pats įvykis (Mt 2,4-6).

Po antrosios šventyklos pastatymo Jeruzalėje pranašas Malachijas pranašavo, kad Išganytojo Atėjimas artėja, kad Jis ateina į šventyklą ir kad prieš Jį bus atsiųstas Pirmtakas, tarsi pranašas Elijas, tuo aiškiai nurodant į Joną Krikštytoją (Mal 3,4-5). Pranašas Zacharijas pranašavo iškilmingą Išganytojo įžengimą į Jeruzalę (Zch 9,9). Pranašas Izaijas stublinančiai tiksliai išpranašavo Išganytojo kančias (Iz 53), pranašas Dovydas 21 psalmėje atvaizdavo Išganytojo kryžiaus kančias taip tiksliai, lyg pats būtų buvęs prie Kryžiaus. Pranašas Danielius išpranašavo, kad 490 m. po jo pasirodys Išganytojas, Jo kryžiaus mirtį ir po jos sekusį šventyklos ir Jeruzalės sugriovimą, Senojo Testamento aukų pabaigą (Dan 9).

191. Ar žmonės pažino gimusį Išganytoją (Gelbėtoją)?

Apie Viešpatį Jėzų Kristų kaip Išganytoją Jo gimimo ir gyvenimo žemėje metu tikrai įvairiais būdais sužinojo daug žmonių. Rytų išminčiai* pažino Jį žvaigždės, kuri pasirodė prieš Jo gimimą rytuose, pagalba. Betliejaus piemenėliai sužinojo apie Jį iš angelų, kurie paskelbė jiems, kad Dovydo mieste gimė Išganytojas. Šventieji ir teisieji Simeonas ir Ona, gavę ypatingą Šventosios Dvasios apreiškimą, pažino Jį, kai Jis, keturiasdešimt dienų po gimimo, buvo atneštas į šventyklą. Jonas Krikštytojas pažino Jį krikšto metu prie Jordano upės, kai pagal gautą apreiškimą, kai Šventoji Dvasia nužengė ant Kristus balandžio pavidalu, o Tėvo balsas iš dangas liudijo: „Šitas yra mano mylimas Sūnus, kuriuo Aš gėriuosiu“ (Mt 3,17). Panašus balsas apie Jį liudijo apaštalams Petru, Jokūbui ir Jonui Atsimainymo metu ant Taboro kalno: „Šitas yra mano mylimas Sūnus, kuriuo Aš gėriuosiu. Jo klausykite!“ (Mt 17,5). Be to, daugybė žmonių pažino Išganytoją pagal ypatingą Jo mokymo gilumą ir ypač iš Jo darytų stebuklų.

* Liaudies vadinami „trys karaliai“, nors Evangelijoje jie „karaliais“ nevardinami.

192. Kokius stebuklus darė Jėzus Kristus?

Viešpats Jėzus Kristus darė daugybę stebuklų. Jis žmones, kenčiančius nuo nepagydomų ligų ar apsėstus demonų, išgydydavo žodžiu, rankos prisilietimu arba netgi paprasčiausiu prisilietimu prie Jo rūbų. Kartą penkiais, o kitą – septyniais duonos kepalais dykumoje Jis pavalgydino kelis šimtus žmonių. Dar Jis vaikščiojo vandeniui ir sudrausmino audrą, prikėlė mirusiuosius: Naino našlės sūnų, Jairo dukrą ir teisųjį Lozorių (ketvirtą dieną po jo mirties).

193. Kokiu būdu Jėzus Kristus įvykdė mūsų išganymą (išgelbėjo mus)?

Kadangi Dievo Sūnus įsikūnijo dėl mūsų išganymo, tai Jis mus gelbėjo Savo mokymu, Savo gyvenimu, Savo mirtimi ir prisikėlimu.

194. Ko mokė Išganytojas?

Kristaus mokymas – tai Dievo Karalystės Evangelija, arba, kitaip tariant, mokymas apie išganymą ir amžiną palaimą, kurią ir dabar skelbia Ortodoksų Bažnyčia (Mk 1,14-15).

195. Kokiomis sąlygomis Kristaus mokymas mums yra išganingas?

Kristaus mokymas mums išganingas tada, kai priimame jį visa širdimi ir gyvename pagal jį. Melagingas šėtono žodis, kuris buvo malonus pirmiesiems žmonėms, tapo jiems nuodėmės ir mirties sėkla. Ir, priešingai, teisingasis Kristaus žmogaus, nuoširdžiai priimamas krikščionių, tampa juose švento ir nemirtingo gyvenimo sėkla. Jie, apaštalo Petro žodžiais tariant, „atgimę ne iš pranykstančios, bet iš nenykstančios sėklos gyvu ir amžinai pasiliekančiu Dievo žodžiu“ (1 Pt 1,23).

196. Kokiomis sąlygomis Kristaus gyvenimas tampa mums išganingu?

Jėzaus Kristaus gyvenimas tampa mums išganingu tada, kai mes juo sekame, nes Jis sako: „Kas man tarnauja, tegul seka paskui mane; ir kur Aš esu, ten bus ir mano tarnas“ (Jn 12,26).

Ketvirtoji Tikėjimo simbolio dalis

197. Kodėl Viešpats Jėzus Kristus buvo nukryžiuotas?

Viešpats Jėzus Kristus buvo nukryžiuotas, bet Jo mokymas ir darbai turėjo visuose skatinti Jam pagarbą. Tai įvyko, nes žydų vyresnieji ir Rašto aiškintojai Jo nekenė už tai, kad Jis rodė jų mokymą esant melagingą, o gyvenimą - nedorą. Žydų vyresnieji ir Rašto aiškintojai taip pat Kristui pavydėjo, nes tauta Jį gerbė už mokymą ir didžius stebuklus labiau, nei juos. Todėl jie apšmeižė Jį ir nuteisė mirčiai.

198. Kada buvo nukryžiuotas Jėzus Kristus?

Pasakyta, kad Jėzus Kristus buvo nukryžiuotas prie Poncijaus Piloto, tam, kad būtų įvardyta istorinė Jo nukryžiavimo data.

199. Kas buvo Poncijus Pilotas?

Poncijus Pilotas buvo romėnų Judėjos valdytojas. Judėja tuo metu buvo pavaldi Romos imperijai.

200. Kodėl tai svarbu?

Šią aplinkybę verta paminėti, nes ji liudija apie Jokūbo pranašystės išsipildymą: „Iš Judo nebus atimtas skeptras nė valdžia iš jo palikuonių, kol ateis siųstasis, kuriam paklus tautos.“ Pr 49,10

201. Kodėl Tikėjimo išpažinime pasakyta, kad Jėzus Kristus kentėjo?

Tikėjimo išpažinime pasakyta, kad Jėzus Kristus buvo nukryžiuotas, bet dar ir pridėta, kad Jis kentėjo, nes pabrėžiama, jog Jo nukryžiuavimas nebuvo tik tariama kančia bei mirtis, kaip mokė kai kurie netikri mokytojai. Kristus tikrai kentėjo ir mirė.

202. O kodėl Simbolyje pasakyta, kad Jėzus Kristus buvo palaidotas?

Išpažinime pasakyta ir tai, kad Jis buvo palaidotas. Tai taip pat susiję su įsitikinimu, kad Jis tikrai mirė ir prisikėlė, juk Jo priešai netgi pastatė sargybinius prie Jo kapo ir kapą užantspaudavo.

203. Kaip Kristus galėjo kentėti ir mirti, jei buvo Dievas?

Jėzus Kristus kentėjo ir mirė, nors buvo Dievas. Bet Jis kentėjo ir mirė ne pagal Savo dievišką, bet pagal žmogišką prigimtį, ir ne todėl, kad negalėtų išvengti kančios, o todėl, kad norėjo kentėti. Jis Pats sakė: „Aš guldaus savo gyvybę, jog ir vėl ją pasiimčiau. Niekas neatima jos iš manęs, bet Aš pats ją atiduodu. Aš turiu galią ją atiduoti ir turiu galią vėl ją pasiimti“ (Jn 10,17-18)

204. Kodėl sakoma, kad Jėzus Kristus buvo už mus nukryžiuotas?

Pasakyta, kad Jėzus Kristus nukryžiuotas už mus, todėl, kad Savo Kryžiaus mirtimi Jis išgelbėjo mus nuo nuodėmės, prakeikimo ir mirties.

205. Apie tai Šventasis Raštas kalba taip:

Apie išgelbėjimą nuo nuodėmės: Jame turime atpirkimą per Jo kraują ir nuodėmių atleidimą pagal turtus Jo malonės, Ef 1,7

apie išgelbėjimą nuo prakeikimo: Kristus mus atpirko iš įstatymo prakeikimo, tapdamas už mus prakeikimu. Gal 3,13

apie išgelbėjimą nuo mirties: Kadangi vaikų kraujas ir kūnas bendri, tai ir Jis lygiomis juos prisiėmė, kad mirtimi sunaikintų tą, kuris turėjo mirties jėgą, tai yra velnią, ir išvaduotų tuos, kurie, bijodami mirties, visam gyvenimui buvo patekę į vergiją. Heb 2,14-15

206. Kokių būdu Jėzaus Kristaus Kryžiaus mirtis išgelbsti mus nuo nuodėmės ir mirties?

Kad būtų lengviau tikėti tuo slėpiniu, kad Jėzaus Kristaus Kryžiaus mirtis išgelbsti mus nuo nuodėmės, prakeikimo ir mirties, Dievo Žodis moko apie ją, kiek galime tai suprasti, per Jėzaus Kristaus palyginimą su Adomu. Adomas yra visos žmonijos galva pagal kūną, kuri vienybėje su juo dėl savo kilmės iš jo. Jėzus Kristus, Kuriame dievystė susijungė su žmogyste, per malonę pasidarė nauju visagaliu žmonių galva, kuriuos Jis sujungė su Savimi per tikėjimą. Todėl, patekę per Adomą nuodėmės, prakeikimo ir mirties

valdžion, per Jėzų Kristų mes esame išgelbėjami nuo šio pavaldumo. Begalinės kainos ir vertės savanoriški kentėjimai už mus Dievažmogio be nuodėmės ir Jo Kryžiaus mirtis - tai pilnas Dievo teisingumo išpildymas, kuris už nuodėmę mus pasmerkė mirti, o taip pat neišmatuojama Išgelbėtojo nuopelnas, davęs Jam teisę nepažeidžiant teisingumo duoti mums, nusidėjėliams, nuodėmių atleidimą ir malonę kad nugalėtume nuodėmę ir mirtį.*

„tą paslaptį, kuri buvo paslėpta amžiams ir kartoms, o dabar apreikšta Jo šventiesiems. Jiems Dievas panorėjo atskleisti, kokie šios paslapties šlovės turtai skirti pagonims, būtent Kristus jumyse-šlovės viltis.“ (Kol 1,26-27)

„Jei dėl vieno žmogaus nusikaltimo mirtis įsiviešpatavo per tą vieną, tai nepalyginti labiau tie, kurie su pertekliumi gauna malonės bei teisumo dovaną, viešpataus gyvenime per vieną Jėzų Kristų.“ (Rom 5,17)

Taigi dabar nebėra pasmerkimo tiems, kurie yra Kristuje Jėzuje, kurie gyvena ne pagal kūną, bet pagal Dvasią. Nes gyvenimo Kristuje Jėzuje Dvasios įstatymas išlaisvino mane iš nuodėmės ir mirties įstatymo. Ko įstatymas nepajėgė, būdamas silpnas dėl kūno, tai įvykdė Dievas. Jis atsiuntė savo Sūnų nuodėmingo kūno pavidalu kaip auką už nuodėmę ir pasmerkė nuodėmę kūne, kad įstatymo teisumas išsipildytų mumyse, gyvenančiuose ne pagal kūną, bet pagal Dvasią. Rom 8,1-4

* „1157 m. Konstantinopolio sinodas buvo Rytų Bažnyčios reakcija į vakarietišką mokymą apie atpirkimą kaip satisfakciją. Jo [...] sutarė, kad Kristus atnašavo atperkamąją auką visai Šventajai Trejybei, o ne tik vienam Tėvui: „Kristus savo noru atnašavo Save kaip auką, atnašavo Save Patį žmogystės požiūriu ir Pats priėmė auką kaip Dievas, kartu su Tėvu ir Dvasia... Dievažmogiškas Žodis... atnašavo išganingą auką Tėvui, Pačiam Sau, kaip Dievui ir Dvasiai, Kurie ir pašaukė žmogų iš nebūties į būtį, kuriuos jis ir įžeidė, sulaužydamas įsakymą ir su Kuriais jis buvo sutaikytas per Kristaus kančią“. Apie tai, kad Kristus tuo pačiu metu ir atnašauja, ir priima auką, pasakyta ir kunigiškoje maldoje, skaitomoje šv. Jono Auksaburnio ir šv. Bazilijaus Didžiojo Dieviškųjų Liturgijų metu: „Tu esi atnašaujantis ir atnašaujamas, priimantis atnašas ir išdalinamasis, Kristau, mūsų Dieve.“ (Hilarijonas Alfejevas. „Tikėjimo slėpinys. Ortodoksų teologijos įvadas“)

207. Ar Kristus kentėjo už visą žmoniją?

Viešpats Jėzus Kristus atnašavo Save kaip auką už visus žmones ir visiems įgijo malonę ir išgelbėjimą (išganymą), tačiau išganymą gauna tik tie, kas savo noru tampa Jo kančių dalininkais „suaugdami su Jo mirtimi“ (Fil 3,10).

208. Koku būdu mes dalyvaujame Jėzaus Kristaus kančioje ir mirtyje?

Mes dalyvaujame Jėzaus Kristaus kančioje ir mirtyje per gyvą širdies tikėjimą, per sakramentus, kuriuose paslėptai buvoja išganingų Kristaus kančios ir mirties galia, ir, galų gale, per savo kūno nukryžiavimą su jo aistromis ir geismais.

„Aš per įstatymą numiriau įstatymui, - sako apaštalas. - Kad gyvenčiau Dievui. Esu nukryžiuotas su Kristumi. Ir daugiau ne aš gyvenu, o gyvena manyje Kristus. Ir dabar, gyvendamas kūne, gyvenu tikėjimu į Dievo Sūnų, kuris pamilo mane ir paaukojo save už mane.“ (Gal 2,19-20)

„Argi nežinote, jog mes, pakrikštyti Jėzuje Kristuje, buvome pakrikštyti Jo mirtyje?“ (Rom 6,3)

„Kada tik valgote šitą duoną ir geriate šitą taure, jūs skelbiate Viešpaties mirtį, kol Jis ateis“ (1 Kor 11,26)

„kurie yra Kristaus, tie nukryžiavo kūną su aistromis ir geismais.“ (Gal 5,24)

209. Koku būdu mes galime nukryžiuoti savo kūną su aistromis ir geismais?

Susilaikymu nuo aistrų ir geismų ir veiksmais, kurie jiems priešingi. Pavyzdžiui, jeigu pyktis skatina mus barti priešus ir daryti jiems pikta, bet mes tam priešinamės, prisimindami, kaip Jėzus Kristus ant Kryžiaus meldėsi už Savo priešus, ir pradėdame melstis už savuosius, tai tokiu būdu nukryžiuojame pykčio aistrą.

Penktoji Tikėjimo simbolio dalis

210. Kodėl Jėzaus Kristaus kančios ir mirtis yra mums išganingi (mus išgelbėja)?

Viešpats Jėzus Kristus Pats pateikė mums pirmąjį įrodymą, kad Jo kančios ir mirtis yra išganingi žmonijai, nes Jis prisikėlė, tuo padėdamas pradžią ir mūsų palaimingam prisikėlimui. „Dabar Kristus yra prikeltas iš numirusių-pirmasis iš užmigusiųjų.“ (1 Kor 15,20).

211. Kokioje būklėje buvo Jėzus Kristus tarp mirties ir prisikėlimo?

Būklę, kurioje buvo Jėzus Kristus tarp mirties ir prisikėlimo, apgieda ši Bažnyčios giesmė:
„Tavo kūnui kape gulint,
į pragarą kaip Dievas siela nusileidai,
tuo pat metu, būdamas Rojuje su plėšiku,
su Tėvu ir Dvasia soste sėdėjai, Kristau,
nes viską Tu pripildai, o Beribi!“.

212. Ką turime omenyje sakydami „pragaras“?

Graikiškai „pragaras“ reiškia vietą, kurioje nėra šviesos. Krikščionių mokyme taip vadinamas dvasinis kalėjimas, belangė, t.y. tokia sielos būklė, kai ji dėl nuodėmės yra atmesta nuo Dievo veido ir Jam būdingos šviesos bei palaimos (Jud 1,6; *Oktoichas*, 5 tono stichiros 2,4)

213. Kodėl Jėzus Kristus nužengė į pragarus?

Viešpats Jėzus Kristus nužengė į pragarus tam, kad ir ten paskelbtų pergalę prieš mirtį ir išlaisvintų vėles* tų, kurie tikėdami laukė Jo Atėjimo.

* Vėlėmis lietuvių kalboje vadinamos mirusiųjų sielos. Sekdami senųjų maldaknygių kalbos tradicija, ir čia taip versime žodžių junginį „mirusiųjų sielos“.

214. Ką apie tai sako Šventasis Raštas?

Apie tai Šventajame Rašte yra toks liudijimas: „...ir Kristus vieną kartą kentėjo už nuodėmes, teisusis už neteisiuosius, kad mus nuvestų pas Dievą, beje, kūnu numarintas, bet atgaivintas Dvasia. Jis nužengė žemyn ir skelbė kalėjime esančioms dvasioms...“ (1 Pt 3,18-19).

215. Iš kur paimti žodžiai „kaip skelbia Raštai, trečiąją dieną prisikėlusį iš mirusiųjų“?

Tikėjimo simbolio žodžiai „kaip skelbia Raštai, trečiąją dieną prisikėlusį iš mirusiųjų“ yra paimti iš Laiško korintiečiams: „Pirmiausia jums perdaviau tai, ką pats gavau: kad Kristus numirė už mūsų nuodėmes pagal Raštus, ir kad Jis buvo palaidotas, ir kad prisikėlė trečią dieną pagal Raštus“ (1 Kor 15,3-4)*.

* „Pagal Raštus“ – pažodinis vertimas žodžių, naudojamų ir apaštalo Pauliaus laiške, ir Tikėjimo simbolyje.

216. Ką reiškia žodžiai „kaip skelbia Raštai“ („pagal Raštus“)?

Žodžiai „pagal Raštus“ reiškia, kad Jėzus Kristus numirė ir prisikėlė būtent taip, kaip apie tai pranašiška skelbė Senasis Testamentas.

217. Kur Raštuose apie tai Rašoma?

Pavyzdžiui, 53-iaame pranašo Izaijo knygos skyriuje smulkiai ir išsamiai aprašoma Jėzaus Kristaus kančia ir mirtis: „Jis buvo sužeistas už mūsų kaltes ir sumuštas už mūsų nuodėmes. Bausmė dėl mūsų ramybės krito ant jo; jo žaizdomis esame išgydyti“ (Iz 53,5). Kalbėdamas apie Kristaus prisikėlimą apaštalas Petras cituoja 15 psalmės žodžius: „nes Tu nepaliksi mano sielos pragare ir neduosi savo

Šventajam matyti supuvimo“ (Apd 2,27).

218. Ar Šventajame Rašte yra nurodyta, kad Gelbėtojas prisikels būtent trečią dieną?

Šventajame Rašte yra nurodyta, kad Jėzus Kristus turėjo priskelti būtent trečiąją dieną. Tau liudija pranašiškas Jonos pavyzdys: „Jis išbuvo žuvies pilve tris dienas ir tris naktis“ (Jon 1,17)

219. Kokių būdu žmonės sužinojo, kad Jėzus Kristus prisikėlė?

Apie tai, kad Jėzus Kristus prisikėlė, žmonės sužinojo tokiu būdu:

Kariai, saugoję Jo kapą, apie tai sužinoję buvo apimti siaubo, nes Viešpaties Angelas nuritino akmenį, kuriuo buvo uždengtas Jo kapas ir įvyko milžiniškas žemės drebėjimas. Angelai taipogi pranešė apie Kristaus prisikėlimą Marijai Magdalietei ir kai kuriems kitiems žmonėms. Pats Jėzus Kristus, Savo prisikėlimo dieną, pasirodė daugeliui: mirą nešusioms moterims, apaštalui Petriui, dviem mokiniams,ėjusiems į Emausą, ir, galų gale, apaštalams, įėjęs pro uždaras duris. Po to Jis daugybę kartų rodėsi jiems 40 dienų bėgyje. Vieną tų dienų Jis pasirodė daugiau nei penkiems šimtams tikinčiųjų tuo pačiu metu (1 Kor 15,6).

220. Kodėl Jėzus Kristus 40 dienų bėgyje rodėsi Savo apaštalams?

Jėzus Kristus keturiasdešimties dienų bėgyje rodėsi Savo apaštalams todėl, kad tuo metu Jis vis dar mokė juos apie Dievo Karalystės slėpinius (Apd 1,3).

Šeštoji Tikėjimo simbolio dalis

221. Iš kur paimtas Tikėjimo simbolio teiginys apie Viešpaties žengimą į dangų?

Teiginys apie tai, kad Viešpats įžengė į dangų šeštajame Tikėjimo simbolio teiginyje remiasi šiais Šventojo Rašto žodžiais: „Tas, kuris nužengė, yra ir Tas, kuris iškilo aukščiau už visus dangus, kad visa užpildytų.“ (Ef 4,10); „mes turime tokį vyriausiąjį Kunigą, kuris danguje atsisėdo Didybės sosto dešinėje“ (Heb 8,1).

222. Ar Jėzus Kristus žengė į dangų kaip Dievas, ar kaip žmogus?

Ar Jėzus Kristus žengė į dangų kaip žmogus, o kaip Dievas visada buvo ir yra danguje*.

* Pažod. „danguose“ (*na nebesa*), t.y. kalbama ne apie medžiaginį dangų.

223. Kaip turėtume suprasti žodžius „sėdi Tėvo dešinėje“?

Pasakyta, kad Jėzus Kristus sėdi Dievo Tėvo dešinėje, bet Dievas yra Visur Esantis. Tai derėtų

suprasti dvasine prasme, t.y. Jėzus Kristus turi vienodą galybę ir garbę su Dievu Tėvu.

Septintoji Tikėjimo simbolio dalis

224. Ką Šventasis Raštas kalba apie būsimąjį Kristaus sugrįžimą?

Šventasis Raštas taip kalba apie būsimąjį Kristaus sugrįžimą: „Tas pats Jėzus, paimtas nuo jūsup į dangų, sugrįš taip pat, kaip Jį matėte žengiantį į dangų“ (Apd 1,11). Tai apaštalams pasakė angelai tą dieną, kai Viešpats žengė dangun.

225. Ką Šventasis Raštas kalba apie būsimąjį teismą, kuriame teis Kristus?

Apie būsimąjį teismą, kuriame teis Kristus, Šventasis Raštas kalba šitaip: „ateina valanda, kai visi, esantys kapuose, išgirs Jo balsą. Ir tie, kurie darė gera, išeis gyvenimo prisikėlimui, o kurie darė bloga – teismo prisikėlimui“ (Jn 5,28-29)*. Tai Paties Kristaus Išganytojo žodžiai.

* Č. Kavaliausko vertimas: „ateis valanda, kai visi gulintieji kapuose išgirs jo balsą. Kurie darė gera, prisikels gyventi, kurie darė bloga, prisikels stoti į teismą“.

226. Ką Šventasis Raštas kalba apie neturėsiančią pabaigos Kristaus karalystę?

Apie neturėsiančią pabaigos (amžiną) Kristaus karalystę Šventasis Raštas kalba šitaip: „Jis bus didis ir vadinsis Aukščiausiojo Sūnus. Viešpats Dievas duos Jam Jo tėvo Dovydo sostą; Jis valdys Jokūbo namus per amžius, ir Jo karalystei nebus galo*“ (Lk 1,32-33). Tai buvo angelo žodžiai, skirti Dievo Motinai.

* *kai tes Basileias autou ouk estai telos* – Simbolio žodžiai „Jo karalystė neturės pabaigos“ yra paimti tiesiogiai iš Luko Evangelijos, tik „nebus galo“ yra kitas tų pačių žodžių vertimas į lietuvių kalbą.

227. Kuo skirsis Antrasis Kristaus atėjimas?

Būsimasis Kristaus atėjimas gerokai skirsis nuo ankstesniojo. Už mus kentėti Jis atėjo nusizėminęs, o mūsų teisti Jis „ateis [...] savo šlovėje (*garbė* – *red.*) ir kartu su Juo visi šventi angelai“ (Mt 25,31).

228. Ar Kristus teis visus žmones?

Jis teis visus žmones be išimties.

229. Kaip Jis mus teis?

Jis mus teis taip: visų akivaizdoje atsiskleis kiekvieno žmogaus sąžinė, išaiškės ne tik visi

žmogaus darbai, kuriuos jis padaręs visą savo gyvenimo žemėje laiką, bet ir visi pasakyti žodžiai, slapti troškimai ir pamąstymai. „neteiskite nieko prieš laiką, iki ateis Viešpats, kuris nušvies, kas tamsoje paslėpta, ir atskleis širdžių sumanymus. Tada kiekvienam teks pagyrimas iš Dievo“ (1 Kor 4,5).

230. Ar būsim teisiami už visus savo darbus mintis?

Be abejonės, Jis mus teis ir už blogus žodžius ar mintis, jeigu mes jų neužglaistysim atgaila, tikėjimu ir pataisytu gyvenimu: „Sakau jums: teismo dieną žmonės turės duoti apyskaitą už kiekvieną pasakytą tuščią žodį“ (Mt 12,36).

231. Kada bus šis teismas?

Kada sugrįš Viešpats Jėzus Kristus teisti – nežinome, bet reikia gyventi taip, kad visada būtume šiam teismui pasiruošę.

„Viešpats nedelsia ištesėti savo pažado, kaip kai kurie mano, bet kantriai elgiasi su mumis, nenorėdamas, kad kuris pražūtų, bet kad visi atsiverstų. O Viešpaties diena ateis kaip vagis naktį“ (2 Pt 3,9-10).

„Taigi budėkite, nes nežinote nei dienos, nei valandos, kurią Žmogaus Sūnus ateis“ (Mt 25,13).

232. Kokie yra Antrojo Kristaus atėjimo ženklai?

Dievo Žodyje minimi kai kurie artėjančio Kristaus sugrįžimo ženklai, būtent:

- Tikėjimo ir meilės tarp žmonių mažėjimas,
- Ydų ir nelaimių gausėjimas,
- Evangelijos paskelbimas visoms [pasaulio] tautoms,
- Antikristo atėjimas

(vgl. Mt 24).

233. Kas yra Antikristas?

Antikristas* – tai Kristaus priešas, kuris stengsis sunaikinti krikščionybę, bet pats siaubingai žus (2 Tes 2,8).

* Gr. *Antichristos* – „vietoje Kristaus“

234. Kas yra Kristaus karalystė?

Kristaus karalystė yra, pirmiausia, visas pasaulis, antra – visi tikintieji žemėje, trečia – visi palaimintieji (t.y. teisieji, šventieji) danguje.

Pirmąją sritį vadina prigimties karalyste, antrą – malonės, o trečia – garbės (šlovės) karalyste.

235. Kuri iš karalysčių neturės pabaigos?

Simbolio žodžiai apie tai, kad Kristaus karalystė neturės pabaigos, kalba apie Jo garbės (šlovės) karalystę.

Aštuntoji Tikėjimo simbolio dalis.

236. Kokia prasme Šventoji Dvasia pavadinta „Viešpačiu“?

Šventoji Dvasia vadinama Viešpačiu ta pačia prasme, kaip ir Dievo Sūnus, t.y. laikoma Tikru Dievu.

237. Kur Šventasis Raštas patvirtina, kad Šventoji Dvasia – Dievas?

Tai patvirtina Šventasis Raštas apaštalo Petro žodžiais, pasakytais smerkiant Ananiją: „Kodėl šėtonas užvaldė tavo širdį, kad tu pamelavai Šventajai Dvasiai?“. Ir toliau: „Tu pamelavai ne žmonėms, bet Dievui!“ (Apd 5,3-4).

238. Kodėl Šventoji Dvasia pavadinta „Gaivintoja“?

Šventoji Dvasia vadinama Gaivintoja (*Gyvybės Daveja**), nes kartu su Dievu Tėvu ir Sūnumi suteikia visiems kūriniais gyvybę, o žmonės – dar ir dvasinį gyvenimą: „Jei kas negims iš vandens ir Dvasios, negalės įeiti į Dievo karalystę“ (Jn 3,5).

* gr. *zoopion*, slav. *животворящий* – „darantis gyvu“

239. Ką mes žinome apie Šventosios Dvasios kilimą?

Apie tai, kad Šventoji Dvasia kyla iš Tėvo, mes žinome iš šių Paties Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžių: „Kai ateis Guodėjas, kurį jums atsiųsiu nuo Tėvo, – Tiesos Dvasia, kuri eina (*kyla*)* iš Tėvo, – Jis liudys apie mane“ (Jn 15,26).

* gr. *ekporeuo* pažodžiui reiškia „išeiti“, „išžygiuoti“. Slaviškas žodis *из-хождение* yra pažodinis graikiško *ek-poreusis* vertimas. Lietuvių kalboje mokyme apie Šventąją Dvasią dažnai vartojamas lotyniško *procedere* vertimas, o šis žodis turi platesnę prasmę - *kilti*.

240. Ar gali būti kitoks mokymas apie Šventosios Dvasios kilimą?

Mokymą apie Šventosios Dvasios kilimą iš Tėvo negali būti kaip nors keičiamas ar papildomas. Pirmiausia todėl, kad Ortodoksų Bažnyčią šiame mokyme kartoja tiksliai Paties Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžius, o Jo žodžiai, be abejonės, yra pakankama ir tobula Tiesos išraiška.

Antra – todėl, kad Antrasis Visuotinis susirinkimas, kurio pagrindinė tema buvo mokymas apie Šventąją Dvasią, be abejonės, pakankamai išdėstė šį mokymą Tikėjimo simboliuje ir Visuotinė (Katalikiška) Bažnyčia tai pripažino taip tvirtai, kad Trečiasis Visuotinis susirinkimas savo septintuoju kanonu uždraudė kurti naują Tikėjimo simbolį. Todėl šv. Jonas Damaskietis rašo: „Sakome, kad Šventoji Dvasia kyla iš Tėvo ir Ją vadiname Tėvo Dvasia: nesakome, kad Dvasia kyla iš Sūnaus, nors ir vadiname Ją Sūnaus Dvasia“ (*Tikslus ortodoksų tikėjimo išdėstymas*, 1 knyga, 8 sk., 4 p.).

241. Kaip dera šlovinti Šventąją Dvasią?

Šventajai Dvasiai dera toks garbinimas ir šlovinimas, koks teikiamas Tėvui ir Sūnui. Tai matyti pagal tai, kaip Jėzus Kristus liepė visus krikštyti „vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios“ (Mt 28,19).

242. Kodėl Simboliuje minima, kad Šventoji Dvasia „kalbėjo per pranašus“?

Tikėjimo simboliuje sakoma, kad Šventoji Dvasia kalbėjo per pranašus. Taip pasakyta todėl, kad būtų paneigti netikri mokytojai, kurie skelbė, kad Senojo Testamento knygas parašė ne Šventoji Dvasia.

243. Kodėl sakoma, kad Šventoji Dvasia „kalbėjo per pranašus“?

Šventasis Raštas liudija apie tai, kad per pranašus tikrai kalbėjo Šventoji Dvasia. Apaštalas Petras rašo: „pranašystė niekada nėra atėjusi žmogaus valia, bet kalbėjo Šventosios Dvasios įkvėpti šventi Dievo žmonės“ (2 Pt 1,21).

244. Ar Šventoji Dvasia kalbėjo per apaštalus?

Šventoji Dvasia kalbėjo ir per apaštalus, kaip liudija apaštalas Petras: „Jiems buvo apreikšta, kad jie ne sau, bet mums tarnavo tuo, kas dabar pranešta jums per tuos, kurie paskelbė Evangeliją Šventąja Dvasia, pasiųsta iš dangaus“ (1 Pt 1,12).

245. Kodėl Tikėjimo simbolis nekalba apie apaštalus?

Tikėjimo simbolis nekalba apie apaštalus, nes tuo metu, kai jis buvo kuriamas, niekas neabejojo, jog apaštalai buvo įkvėpti Šventosios Dvasios.

246. Kaip Šventoji Dvasia apsireiškė žmonėms?

Šventoji Dvasia apsireiškė žmonėms ypatingu būdu. Ji nužengė ant apaštalų ugnies liežuvių pavidalų penkiasdešimtą dieną po Kristaus prisikėlimo.

247. Ar galima gauti Šventąją Dvasią šiandien?

Šventoji Dvasia ir šiandien duodama visiems tikriems krikščionims: „Ar nežinote, kad jūs esate Dievo šventykla ir Dievo Dvasia gyvena jumyse?“ (1 Kor 3,16).

248. Kaip galime tapti Šventosios Dvasios dalininkais?

Tapti Šventosios Dvasios dalininkais galima uoliai meldžiantis ir priimant sakramentus.

„Jei tad jūs, būdami blogi, mokate savo vaikams duoti gerų daiktų, juo labiau jūsų Tėvas iš dangaus duos Šventąją Dvasią tiems, kurie Jį prašo.“ (Lk 11,13)

„Kai pasirodė Dievo, mūsų Gelbėtojo, gerumas ir meilė žmonėms, Jis išgelbėjo mus ne dėl mūsų atliktų teisumo darbų, bet iš savo gailestingumo, Šventosios Dvasios atgimdančiu ir atnaujinančiu nuplovimu. Jis mums dosniai išliejo tos Dvasios per mūsų Gelbėtoją Jėzų Kristų.“ (Tit 3,4-6)

249. Kokios yra pagrindinės Šventosios Dvasios dovanos?

Šventasis pranašas Izaijas mini septynias Šventosios Dvasios dovanas:

- 1) Viešpaties baimės dvasia
- 2) Pažinimo dvasia
- 3) Galybės (narsumo) dvasia
- 4) Patarimo dvasia
- 5) Supratimo (įžvalgos) dvasia
- 6) Išminties dvasia
- 7) Viešpaties dvasia, arba pamaldumo dovana, aukščiausio lygio įkvėpimas.

(Iz 11,1-3)

Devintoji Tikėjimo simbolio dalis

250. Kas yra Bažnyčia?

Bažnyčia yra Dievo įsteigta žmonių bendrija, kurią jungia ortodoksiškas tikėjimas, Dievo dorovinis įstatymas, hierarchija ir sakramentai.

251. Ką reiškia tikėti Bažnyčią?

Tikėti Bažnyčią - tai pagarbiai gerbti Tikrąją Kristaus Bažnyčią ir paklusti Jos mokymui bei įsakams su įsitikinimu, kad Joje yra, išganingai veikia, moko ir Ją valdo malonė, kylanti iš vienintelės Jos amžinosios Galvos - Viešpaties Jėzaus Kristaus.

252. Koku būdu Bažnyčia gali būti tikėjimo objektu?

Regimoji Bažnyčia yra tikėjimo objektas, nes, tuo metu, kai tikėjimas yra "įsitikinimas neregimu", todėl, kad regimoje Bažnyčioje neregimai yra Jos ir Joje pašventintų žmonių priimta Dievo malonė, kuri ir yra tiesioginis tikėjimo objektas. Regioji Bažnyčia, kuriai priklauso visi, gyvenantys žemėje krikščionys ortodoksai, tuo pačiu ir neregima, nes Ji yra ir danguje ir jai priklauso visi mirusieji su tikru tikėjimu ir šventumu.

253. Iš kur žinome, kad Bažnyčia tuo pačiu metu yra ir danguje, ir žemėje?

Samprata, kad Bažnyčia, esanti žemėje yra ir tuo pačiu metu danguje, patvirtinama šiuose apaštalo Pauliaus žodžiuose, skirtuose krikščionims:

„Jūs prisiartinote prie Siono kalno bei gyvojo Dievo miesto, dangiškosios Jeruzalės, prie nesuskaitomų tūkstančių angelų ir šventiško susirinkimo, prie danguje įrašytųjų pirmagimių bažnyčios, prie visų Teisėjo Dievo, prie ištobulintų teisiųjų dvasių ir prie Naujosios Sandoros Tarpininko Jėzaus“ (Heb 12,22-24).

254. Kaip žinoti, kad Tikrojoje Bažnyčioje yra Dievo malonė?

Mes žinome, kad Tikrojoje Bažnyčioje yra Dievo malonė, nes, pirmiausia, Jos galva yra Dievažmogis Jėzus Kristus, kupinas malonės ir Tiesos, ir Savo Kūną, t.y. Bažnyčią, pripildantis malonės ir Tiesos (Jn 1,14-17); antra, iš to, kad Išganytojas Kristus pažadėjo mokiniams Savo Šventąją Dvasią, kad Ji būtų su jais amžinai, ir, pagal šį pažadą, Šventoji Dvasia pati skiria Bažnyčios ganytojus (Jn 14,16). Apaštalas Paulius apie Jėzų Kristų sako, kad Dievas Tėvas Jį: „Jį patį pastatė viršum visko, kad būtų galva bažnyčios, kuri yra Jo kūnas“ (Ef 1,22-23). Tas pats apaštalas sako Bažnyčios ganytojams: „Būkite rūpestingi sau ir visai kaimenei, kuriai Šventoji Dvasia jus paskyrė vyskupais*, kad ganytumėte Dievo bažnyčią, kurią Jis įsigijo savo krauju“ (Apd 20,28).

* Pažodžiui *episkopos* – „prižiūrėtojas“. K. Burbulys originale verčia „prižiūrėtojais“

255. Kas liudija, kad Dievo malonė bus Bažnyčioje visada?

Kad Dievo malonė yra Bažnyčioje ir joje bus iki pasaulio pabaigos, liudija šie Paties Viešpaties Jėzaus Kristaus ir Jo apaštalo žodžiai:

„Aš pastatysiu savo Bažnyčią, ir pragaro vartai jos nenugalės.“ (Mt 16,18)

„Aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos. Amen“ (Mt 28,20)

„Jam [*Dievui Tėvui – red.*] tebūna šlovė Bažnyčioje Kristuje Jėzuje per visas kartas amžių amžiais! Amen“ (Ef 3,21)

256. Kodėl apie Bažnyčią sakoma, kad Ji – viena?

Bažnyčia yra tik viena todėl, kad Ji yra vienas dvasinis Kūnas, turi tik vieną Galvą – Kristų, ir yra gyva viena Šventąja Dvasia. „Vienas kūnas ir viena Dvasia, kaip ir esate pašaukti vienai pašaukimo vilčiai. Vienas Viešpats, vienas tikėjimas, vienas krikštas. Vienas Dievas ir visų Tėvas, kuris virš visų, per visus ir visuose. (Ef 4,4-6).

257. Kas yra Jėzus Kristus Bažnyčios atžvilgiu?

Jėzus Kristus yra vienintelė vienintelės Bažnyčios Galva. Apaštalas Paulius rašo, kad Bažnyčiai, tarsi kaip pastatui, „niekas negali dėti kito pamato, kaip tik tą, kuris jau padėtas, kuris yra Jėzus Kristus.“ (1 Kor 3,9-11). Todėl Bažnyčia kaip Kristaus Kūnas negali turėti kitos Galvos, tik Viešpatį Jėzų Kristų. Bažnyčia, kuri gyvuoti per visas kartas iki pat pasaulio pabaigos, būtinai turi turėti ir Galvą, kuri būtų su Ja visada, o tokia Galva yra tik Viešpats Jėzus Kristus. Todėl ir apaštalai vadinami tik Bažnyčios tarnais (Kol 1,24-25).

258. Kaip mus įpareigoja ta tiesa, kad Bažnyčia – tik viena?

Bažnyčios vienatumas mus įpareigoja „išsaugoti Dvasios vienybę taikos ryšiais“ (Ef 4,3).

259. Kaip suderinama tiesa, kad Bažnyčia – tik viena, su faktu, jog yra daug Vietinių (Autokefalinių) Bažnyčių?

Bažnyčia tik viena, bet yra daug atskirų ir savarankiškų Bažnyčių, pavyzdžiui, Jeruzalės, Antiochijos, Aleksandrijos, Konstantinopolio, Rusios*. Tai Dalinės Bažnyčios arba Vienos Visuotinės Bažnyčios dalys. Jų regimasis administracinis savarankiškumas netrukdo joms dvasiškai būti vieno Visuotinės Bažnyčios kūno nariais, turėti tik vieną Galvą – Kristų ir vieną tikėjimo ir malonės Dvasią. Ši vienybė išreiškiama regimai per vienodą tikėjimo išpažinimą ir bendrystę maldoje bei sakramentuose.

* Šiuolaikinis savarankiškų Bažnyčių sąrašas (diptichas):

<i>Autokefalinės Bažnyčios</i>
1) Konstantinopolio
2) Aleksandrijos
3) Antiochijos
4) Jeruzalės
5) Rusios
6) Gruzijos
7) Serbijos
8) Rumunijos
9) Bulgarijos
10) Kipro
11) Graikijos (Helados)
12) Albanijos

13) Lenkijos 14) Čekijos ir Slovakijos žemių 15) Amerikos ir Kanados
<i>Visuotinai pripažintos autonominės Bažnyčios</i>
1) Japonijos 2) Suomijos 3) Kretos 4) Sinajaus
<i>Savarankiškos Bažnyčios Maskvos patriarchato sudėtyje: Baltarusijos, Latvijos, Ukrainos, Moldovos, Japonijos, Kinijos, Rusijos Ortodoksų Bažnyčia Užsienyje</i>

Autokefalinės Bažnyčios – visiškai savarankiškos Bažnyčios, pačios pasirenkančios savo vadovus, kurias jungia vienas tikėjimas ir bendri sakramentai.

Autonominės Bažnyčios – savarankiškos Bažnyčios, kurių vadovą tvirtina autokefalinės Bažnyčios vadovas. Jos savarankiškos visais kitais atžvilgiais.

Savarankiškos Bažnyčios Maskvos patriarchato sudėtyje – kadangi teisėje „autonominių Bažnyčių“ samprata pakankamai nauja, Maskvos patriarchate kai kurios Bažnyčios, turinčios platesnę savivaldą, dar vadinamos tiesiog „savarankiškomis“.

260. Ar Bažnyčia, esanti čia, žemėje, ir ten, danguje yra viena ir ta pati?

Be abejonės, tarp Bažnyčios esančios čia, žemėje, ir Bažnyčios danguje yra vienybė nes Jos turi vieną Galvą, mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, o taip pat ir nuolat tarpusavyje bendrauja.

261. Kaip Bažnyčia žemėje bendrauja su Bažnyčia danguje?

Bažnyčia žemėje bendrauja su Bažnyčia danguje per maldą ir meilę. Tikintieji, priklausantys Bažnyčiai žemėje, meldžiasi Dievui ir maldose šaukiasi šventųjų pagalbos, kurie priklauso Dangaus Bažnyčiai. Šventieji, būdami aukščiausiam artumui Dievui lygyje, savo užtarimo maldomis apvalo, sutvirtina ir atnašauja Dievui tikinčiųjų, gyvenančių žemėje, maldas ir Dievo valia maloningai bei dosniai veikia juos neregima galia, per savo pasirodymus žemėje arba kitais būdais.

262. Kuo pagrįsta praktika kreiptis į šventuosius maldoje?

Žemiškosios Bažnyčios praktika maldoje kreiptis į dangiškosios Bažnyčios šventuosius pagrįsta Šventąja Tradicija, kurios pagrindai regimi ir Šventajame Rašte. Pavyzdžiui, kai pranašas Dovydas šaukiasi maldoje „Viešpatie, mūsų tėvų Abraomo, Izaoko ir Jokūbo Dieve“, jis maldoje pamini šventuosius, kad sustiprintų savo maldą (1 Krn 29,18). Lygiai taip pat ir dabar Ortodoksų Bažnyčia šaukiasi Kristaus,

mūsų Tikrojo Dievo, Skaisčiausios Jo Motinos ir visų šventųjų maldų užtarimu. Šventasis vyskupas Kirilas Jeruzalietis Dieviškosios Liturgijos paaiškinime sako: „Minime ir anksčiau mirusių, – visų pirma, patriarchus, pranašus, apaštalus, kankinius – kad jų maldomis ir užtarimu Dievas priimtų mūsų malda“ (*Mistagogija*, 5 pokalbis, 9 skyrius).

Šventasis vyskupas Bazilijus Didysis savo pamoksle šventųjų keturiasdešimt kankinių dieną sako: „ir liūdintys, ir besidžiaugiantys kreipiasi į tuos pačius keturiasdešimt kankinių: vieni išsilaisvina iš liūdesio, kiti – kad viskas toliau būtų gerai. Štai, pamaldi moteris meldžiasi už vaikus, prašo iškeliavusio vyro sugrįžimo, sergančiajam – sveikatos. Tegu jūsų prašymai pasiekia kankinius.“

263. O ar yra įrodymų Šventajame Rašte, kad šventieji mus užtaria danguje?

Kad šventieji mus užtaria danguje liudija ir Šventasis Raštas. Šventasis evangelistas Jonas apreiškime regėjo danguje angelą, kuriam „buvo duota daug smilkalų, kad jis aukotų juos su visų šventųjų maldomis ant auksinio aukuro priešais sostą. Ir pakilo smilkalų dūmai su šventųjų maldomis iš angelo rankų Dievo akivaizdon“ (Apr 8,3-4).

264. Ar Šventasis Raštas patvirtina, kad šventieji iš dangaus buvo pasirodę žemėje?

Šventieji iš dangaus buvo apsireiškę žemėje liudija ir Šventasis Raštas. Šventasis Evangelistas Matas pasakoja, kad po mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kryžiaus mirties „atsidarė kapai, ir daug užmigusių šventųjų kūnų prisikėlė. Išėję iš kapų po Jo prisikėlimo, jie atėjo į šventąjį miestą ir daug kam pasirodė“ (Mt 27,52-53). Kadangi toks svarbus stebuklas negalėjo būti betikslis, dera manyti, kad šventųjų prikėlimas įvyko tam, kad jie paskelbtų apie Jėzaus Kristaus nužengimą į pragarus ir Jo pergalingą prisikėlimą; kad šis skelbimas paskatintų prisijungti prie tuomet pradėtos Naujosios Sandoros Bažnyčios tuos, kurie buvo gimę Senosios Sandoros Bažnyčioje.

265. Iš kur žinome, kad šventieji po mirties gali daryti stebuklus?

Šie liudijimai įtikina, kad šventieji ir po savo išėjimo (t.y. perėjimo į amžinąjį gyvenimą) vienu ar kitu būdu gali daryti stebuklus:

- Antroji karalių knyga (ketvirtoji karalysčių) pasakoja, kad kartą mirusysis, palietęs pranašo Elizejaus kaulus prisikėlė (2 Kar 13,21)*.
- Apaštalas Paulius darė stebuklus ir gydė ne tik pats, tiesiogiai, bet stebuklai vyko ir per „jo kūną lietusias skepetėles bei prijuostas“ (Apd 19,12). Šis pavyzdys įtikina, kad šventieji ir po mirties toliau gali teigiamai veikti per žemiškas priemones, daiktus, kuriuos jie pašventino.
- Šventasis Grigalius Nazianzietis savo Pirmajame pamoksle prieš Julijoną sako: „Ar visai negerbi aukų, nužudytų Kristaus vardan? Ar nebijai galingųjų laimėtojų, Jono, Petro, Pauliaus, Jokūbo, Stepono, Luko, Andriejus, Teklės? Tų, kurie anksčiau jų ar

po jų patyrė grėsmę dėl Tiesos, kurie ugniai, kalavijams, laukiniams žvėrimis, tironams priešpastatė džiaugsmą, kurie piktybės, esančias ar gresiančias, pasitiko taip, tarsi būtų ne savam, o kitam kūnui, ar, galbūt derėtų sakyti - išlaisvinti iš kūno? Kodėl jie tai darė? Kad neišduotų Tiesos netgi žodžiu. Jiems įsteigtos didžios šventės ir iškilmės; jų pagalba išvarinėjami demonai ir gydomos ligos; jie apreiškia būsimus įvykius, paranašystes; kai kas nors juos paliečia ar pagerbia, jų kūnai tokie pat galingi, kaip ir jų šventos sielos. Jų net kraujo lašeliai ar mažos jų kančios relikvijos apreiškia tokį patį poveikį, kaip ir jų kūnai!“

- Šventasis vienuolis Jonas Damaskietis rašo: „Valdovas Kristus suteikė mums šventųjų relikvijas (palaikus), kad jie būtų tarsi išganymo šaltiniai, trykštantys mums įvairiomis malonėmis.“ Tarsi tai paaiškindamas priduria: „dvasiškai Dievas apsigyveno net ir jų kūnuose“ (*Tikslus ortodoksų tikėjimo išdėstymas*, 4 knyga, 15 sk., 3-4 p.)

* „Kartą, laidojant vyrą, žmonės pamatė karių būrį ir įmetė tą vyrą į Eliziejaus kapą. Kai tas vyras kape palietė Eliziejaus kaulus, atgijo ir atsistojo.“ (2 Kar 13,21)

266. Kodėl Bažnyčia vadinama Šventa?

Bažnyčia – Šventa, nes Ją pašventino Viešpats Jėzus Kristus Savo kančiomis, Savo mokymu, Savo malda ir Savo sakramentais. „Kristus pamilo bažnyčią ir atidavė už ją save, kad ją pašventintų, apvalydamas vandens nuplovimu ir žodžiu, kad pristatytų sau šlovingą bažnyčią, neturinčią dėmės nei raukšlės, nei nieko tokio, bet šventą ir nesuteptą“ (Ef 5,25-27). Maldoje Dievui Tėvui už tikinčiuosius Viešpats Jėzus Kristus sakė: „Pašventink juos savo tiesa! Tavo žodis yra tiesa. [...] Dėl jų Aš pašventinu save, kad ir jie būtų pašventinti tiesa“ (Jn 17,17. 19).

267. Kaip Bažnyčia gali būti Šventoje, jei tarp jos narių yra nusidėjėlių?

Bažnyčia – Šventa, nors Joje yra ir nusidėjėlių. Nusidedantieji, bet apvalantys save tikra atgaila netrukdo Bažnyčios šventumui, o neatgailaujantieji nusidėjėliai arba regimai Bažnyčios valdžios, arba neregimai Dievo teismu kaip negyvi nariai atskiriami nuo Bažnyčios kūno, ir, tokiu būdu, Ji ir šiuo požiūriu lieka Šventa.

„Pašalinkite piktadarį iš savo pačių tarpo“ (1 Kor 5,13).

„Tvirtai stovi Dievo pamatas, turintis tokį antspaudą: „Viešpats pažįsta savuosius“ ir: „tepasitraukia nuo neteisybės kiekvienas, kuris šaukiasi Kristaus vardo“ (2 Tim 2,19).

268. Kodėl Bažnyčia yra vadinama Visuotine?

Bažnyčia vadinama Visuotine, arba Katalikiška*, nes Ji nėra apribota nei erdve, nei laiku, nei tauta, bet apjungia visų šalių, laikų ir tautų tikrąjį. Apaštalas Paulius sako, kad

„Evangelijos tiesos [žodis] [...] visame pasaulyje [...] neša vaisių ir auga“ (Kol 1,5-6)

taip pat, kad Bažnyčioje

„nebėra nei graiko, nei žydo, nei apipjaustyto, nei neapipjaustyto, nei barbaro, nei skito, nei vergo, nei laisvojo, bet visa ir visuose-Kristus.“ (Kol 3,11)

„Tikintys susilaukia palaiminimo kartu su tikinčiuoju Abraomu“ (Gal 3,9)

* Graikiškai „Visuotinė Bažnyčia“ yra *Katholike Ekklesia*. Rusiškai šis žodis verčiamas *sobornaja, kafoličeskaja* arba *vselenskaja*. Lietuviškas terminas „visuotinis“ neperteikia žodžio *katholike* reikšmės, kuris reiškia tam tikrą pilnatvę.

269. Kokį svarbią dovaną turi Visuotinė Bažnyčia?

Svarbi Visuotinės Bažnyčios dovana* – kad jai skirti didingi pažadai:

- 1) apie tai, kad pragaro vartai jos nenugalės,
- 2) kad Viešpats bus kartu su ja iki pasaulio pabaigos,
- 3) kad joje gyvens Dievo šlovė Kristuje Jėzuje per visas kartas,
- 4) kad, kaip iš to išplaukia, ji niekada negali nei prarasti tikėjimo, nei klysti tikėjimo klausimuose ar [dvasiškai] paklysti.

„Neabejodami išpažįstame tvirtą tiesą, kad Visuotinė Bažnyčia negali klysti ar paklysti ir skelbti melą vietoje tiesos, nes Šventoji Dvasia, visada veikianti per ištikimai tarnaujančius Bažnyčios Tėvus bei Mokytojus, sergi ją nuo bet kokios klaidos“ („Rytų Visuotinės Bažnyčios patriarchų Tikėjimo išpažinimas“, 1723 m., 12 dalis)

* Pažodžiui – privilegija.

270. Ar būtina priklausyti Visuotinei Bažnyčiai, kad būtum išgelbėtas?

Visuotinė Bažnyčia jungia visus viso pasaulio tikrąjį. Kadangi Viešpats Jėzus Kristus, apaštalo Pauliaus žodžiais tariant, yra „galva bažnyčios,- Jis kūno gelbėtojas“ (Ef 5,23), tai tam, kad dalyvaudume Jo teikiamame išgelbėjime (kartu su Juo), privalome būti Jo Kūno nariais, t.y. Jo Visuotinės Bažnyčios nariais. Apaštalas Petras rašo, kad krikštas gelbėja mus taip, kaip kadaise žmones gelbėjo Nojaus

laivas. Taip visi, kurie įgyja amžinąjį išganymą, įgyja jį Vienintelėje Visuotinėje Bažnyčioje.

271. Kodėl mūsų Bažnyčia vadinama „Rytų Bažnyčia“?

Su vardu „Rytų Bažnyčia“ derėtų sieti tokias mintis ir atsiminimus: Rojuje, kuris buvo įkurtas Rytuose, buvo įkurta ir pirmoji Bažnyčia – mūsų pirmųjų tėvų bendrija. Ten, po nuopuolio, per pažadą apie Gelbėtoją, buvo padėtas ir naujas pamatas gelbėjamųjų Bažnyčiai. Rytuose, žydų žemėse, mūsų Viešpats Jėzus Kristus, įvykdydamas viską, kas buvo reikalinga mūsų išganymui, įsteigė Savo, Krikščionių Bažnyčią. Iš ten ji paplito po visą pasaulį. Ir šiandien ortodoksiškas, visuotinis (*katalikiškas*) tikėjimas, patvirtintas septyniuose Visuotiniuose Bažnyčios susirinkimuose, toliau yra saugomas tyras ir nepakeistas senosiose Rytų bei vienmintėse su ja Bažnyčiose, pavyzdžiui, Dievo malone, ir Rusios Ortodoksų Bažnyčioje.

272. Kodėl mūsų Bažnyčia vadinama „Apaštališka“?

Bažnyčia vadinama Apaštališka todėl, kad ji nenutraukiamai ir nekintamai sergi apaštalų mokymą ir, per kunigiškus šventimus, Šventosios Dvasios dovanų įpėdinystę (sakcesiją)*. Dėl tos pačios priežasties Bažnyčia yra vadinama Ortodoksų arba Tikratikių Bažnyčia. „Todėl jūs jau nebesate pašaliniai nei svetimšaliai, bet šventųjų bendrapiliečiai ir Dievo namiškiai, pastatyti ant apaštalų ir pranašų pamato, turintys kertiniu akmeniu patį Jėzų Kristų“ (Ef 2,19-20).

* Apaštališkosios įpėdinystės, dar vadinamos sakcesija idėją išreiškia vyskupų šventimų istorinė grandinė: apaštalai iššventino pirmuosius vyskopus, jie – kitus vyskopus, šie – dar kitus. Tokiu būdu šiandienos vyskupai yra apaštalų įpėdiniai šventimų atžvilgiu. Būdami apaštalų įpėdiniais pagal šventimus, jie yra ir apaštalų mokymo įpėdiniai, vyskupai iš kartos ir kartą vienas kitam perduoda ortodoksiją.

273. Kodėl mokymas apie Apaštališkąją Bažnyčia buvo įtrauktas į Simbolį?

Tikėjimo Simoblis, vadindamas Bažnyčia Apaštališka, moko tvirtai laikytis apaštalų mokymo ir Tradicijos, vengti kitokių mokymų ir kitų mokytojų, kurie remiasi ne apaštalų mokymu. Apaštalas Paulius sako: „Todėl, broliai, tvirtai stovėkite ir laikykitės perduotų tiesų, kurių išmokote iš mūsų žodžių ar laiško“ (2 Tes 2,15). „Atskalūno*, vieną kitą kartą įspėjęs, šalinkis“ (Tit 3,10). „Daug yra neklusnių, tuščiakalbių ir apgavikų, ypač iš apipjaustytųjų. Juos reikia užčiaupti, nes jie apverčia aukštyn kojomis ištisas šeimynas, mokydami, kas nedera, dėl nesąžiningo pelno“ (Tit 1,10-11). „Jei neklausys nė Bažnyčios, tebūna jis tau kaip pagonis ir muitininkas“ (Mt 18,17).

* gr. *hairetikon*, t.y. eretiko.

274. Kaip Bažnyčioje išsaugojama apaštališkoji įpėdinystė?

Bažnyčioje egzistuoja institutas, kuriame saugoma apaštališkoji įpėdinystė (sakcesija) – tai Bažnyčios hierarchija.

275. Iš kur atsirado Ortodoksų Bažnyčios hierarchija?

Krikščioniškosios Ortodoksų Bažnyčios hierarchija yra kilus iš Paties Jėzaus Kristaus ir įsteigta tuo metu, kai ant apaštalų nužengė Šventoji Dvasia. Nuo to laiko ji nenutrūkstamai gyvuoja per šventimų įpėdinystę (sakcesiją) kunigystės sakramente. „Jis paskyrė vienus apaštalais, kitus pranašais, evangelistais, ganytojais ir mokytojais, kad išlavintų šventuosius tarnavimo darbui, Kristaus kūno ugdymui“ (Ef 4,11-12).

276. Kas iš hierarchų gali veikti visos Ortodoksų Bažnyčios vardu?

Visos Visuotinės (Katalikiškos) Bažnyčios vardu gali veikti tik Visuotinis susirinkimas.

277. Kam pavaldžios pagrindinės Visuotinės Bažnyčios dalys?

Pagrindinės Visuotinės Bažnyčios dalys pavaldžios ortodoksų patriarchams.

278. Kam pavaldūs Bažnyčios regionai ir miestai?

Mažesni ortodoksų regionai ir miestai pavaldūs metropolitams, arkivyskupams ir vyskupams.

279. Iš kokių šaltinių mes sužinome, kokia yra mūsų paklusimo Bažnyčiai pareiga?

Tam, kad įgyvendintume pareigą paklusti Bažnyčiai, turime žinoti, ko ji reikalauja iš savo vaikų. Tai galime sužinoti iš Šventojo Rašto, šventųjų apaštalų kanonų, Visuotinių ir Vietinių susirinkimų, Bažnyčios Tėvų, ir jų regulų.

Dešimtoji Tikėjimo simbolio dalis

280. Kodėl Tikėjimo simbolyje minimas krikštas?

Tikėjimo simbolyje krikštas minimas todėl, kad tikėjimas užantspauduojamas (sutvirtinamas) krikštu ir kitais sakramentais.

281. Kas yra sakramentai (šventieji slėpiniai)?

Sakramentas (slėpinys, gr. *mysterium*) yra šventas veiksmas, per kurį slėpiningu būdu žmogų

veikia malonė, t.y. Dievo išganinga galia.

282. Kiek yra sakramentų?

Sakramentai yra septyni*: krikštas, patepimas krizma (sutvirtinimas), Eucharistija, atgaila (išpažintis), kunigystė, santuoka, ligonio patepimas.

* Griežtąja prasme Ortodoksų Bažnyčioje sakramentų skaičius nėra apibrėžtas. Tradicinis skaičius 7 ortodoksų pradėtas naudoti tik aiškumo dėlei – pabrėžiant, kad ortodoksai išpažįsta tuos pačius sakramentus, kaip ir Romos katalikai.

Bažnyčios Tėvai sakramentus skaičiuoja skirtingai: Pseudo-Dionizas Areopagietis mini tris sakramentus (krikšto, sutvirtinimo, Eucharistijos), Teodoras Studitas – šešis (krikšt., sutv., Euch., kunigystės, vienuolystės, laidotuvių), Grigalius Palamas – tik du (krikšt. ir Euch.), šv. Simeonas Tesalonikietis – septynis, šv. Juozapas Efezietis – dešimt (prie tradicinių 7 prideda vienuolystę, laidotuvių apeigas ir bažnyčios pašventinimą).

Pirmą kartą skaičius 7 ortodoksų tradicijoje sutinkamas 1267 m. Bizantijos imperatoriaus Mykolo VIII Paleologo tikėjimo išpažinime, kurį jis siuntė Romos popiežiui Klemensui IV, teigdamas, esą ortodoksai pripažįsta tuos pačius sakramentus, kaip ir Romos katalikai. Amžių bėgyje šis skaičius tapo tradiciniu, tačiau jis nėra patvirtintas Visuotiniuose Bažnyčios susirinkimuose. Todėl dažnai priduriama, kad sakramentų skaičius Ortodoksų Bažnyčioje nėra apibrėžtas. Kun. Johno W. Morriso žodžiais, „ko gero, ortodoksiškiausia yra mintis, kad visas Bažnyčios gyvenimas yra sakramentalus“

283. Kokią galią turi kiekvienas šių sakramentų?

Kiekvienas iš šių sakramentų turi savo dvasinę galią:

- **krikšto** metu žmogus slėpingai gimsta dvasiniam gyvenimui
- **patepimas krizma** teikia malonę, kuri duoda dvasinę augimą ir sutvirtinimą,
- **Eucharistija** dvasiškai maitina,
- **atgaila (išpažintis)** gydo nuo dvasinių lygų, t.y. nuo nuodėmių,
- **kunigystė** teikia malonę dvasiškai atgimdyti bei auklėti kitus žmones per mokymą ir sakramentus,
- **santuoka** teikia malonę, pašventinančią santuoką, gimdymą, vaikų auklėjimą,
- **ligonio patepimas** per dvasinių lygų pagydymą gydo nuo kūno ligų.

284. Kodėl Tikėjimo simboliuje neminimi kiti sakramentai?

Tikėjimo simboliuje neminimi kiti sakramentai, tik krikštas, todėl, kad tik krikšto atžvilgiu

buvo iškilę abejonų. Kilo klausimas, ar kai kurių žmonių, pavyzdžiui, eretikų, nereikia krikštyti dar kartą. Reikėjo išspręsti šį klausimą, kas ir padaryta Išpažinime, kuris įtvirtino vieną (vienintelį) krikštą.*

* Pirmiausia turima omeny, kad asmenys, krikštyti Ortodoksų Bažnyčioje ir atsiskyrę nuo jos dėl erezijos ar schizmos, neturi būti pakartotinai krikštijami. Asmenų, krikštytų kitų konfesijų bendruomenėse (Romos katalikų, protestantų, atsiskyrusių Rytų Bažnyčių) atžvilgiu, remiantis Konstantinopolio susirinkimo 7 kanonu ir Trulo susirinkimo 95 kanonu, Rusios Ortodoksų Bažnyčioje laikomasi tokios nuomonės:

„Ortodoksų Bažnyčia Šventųjų Tėvų lūpomis tvirtina, kad išganymas pasiekiamas tik Kristaus Bažnyčioje. Kita vertus, bendruomenės, praradusios nuo vienybę su Ortodoksija, niekada nebuvo traktuojamos kaip visiškai netekusios Dievo malonės. Bažnytinės bendrystės nutraukimo neišvengiama pasekmė – malonės gyvenimo pažeidimai, tačiau atsiskyrusiose bendruomenės jis ne visada sunyksta visiškai. Būtent todėl egzistuoja praktika priimti į Ortodoksų Bažnyčią pereinančiuosius iš heterodoksų bendrijų ne tik per krikšto sakramentą. Nežiūrint į vienybės trūkį, išlieka tam tikra nepilna bendrystė, kuri tampa susivienijimo su Bažnyčia, grįžimo į katalikiškumo pilnatvę ir vienybę laidu.

Atsiskyrusiųjų padėties Bažnyčios atžvilgiu vienareikšmiškai apibrėžti negalima. Susiskaldžiusioje krikščionijoje yra kai kurie ją vienijantys bruožai: Dievo Žodis, tikėjimas į Jėzų Kristų kaip į įsikūnijusį Dievą ir Išganytoją (1 Jn 1,1-2; 4, 2,9) bei nuoširdus pamaldumas.

Tai, kad egzistuoja skirtingos priėmimo į Bažnyčią apeigos (priėmimas per krikštą, per patepimą krizma, per atgailą) rodo, jog Ortodoksų Bažnyčia kitatikių konfesijas traktuoja skirtingai. Pagrindinis požiūris į heterodoksiją kriterijus – koku lygiu [bendruomenė] išsaugojo [tikrąjį] tikėjimą, Bažnyčios tvarką ir krikščioniško dvasinio gyvenimo normas. Visgi, nustatydamas skirtingas priėmimo į Bažnyčią apeigas, Ortodoksų Bažnyčia neteikia nuosprendžio, kiek vieni ar kiti kitatikiai yra išsaugoję malonės gyvenimą (arba jo netekę), laikydama tai Apvaizdos ir Dievo teismo paslaptimi.“ (2000 m. vyskupų susirinkimas, *Pagrindiniai Rusios Ortodoksų Bažnyčios požiūrio į kitatikius principai*, 1.15- 1.17).

Apie krikštą

285. Kas yra krikštas?

Krikštas yra sakramentas, kuriame tikintys, tris kartus jį panardinant ir šaukiantis Dievo Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios, miršta kūno ir nuodėmės gyvenimui ir atgimsta iš Šventosios Dvasios amžinajam šventajam gyvenimui.

„Jei kas negims iš vandens ir Dvasios, negalės įeiti į Dievo karalystę“ (Jn 3,5)

286. Iš kur atsirado krikštas?

Krikštyti pradėjo Išganytojo Pirmtakas, "Jonas krikštijo atgailos krikštu, ragindamas žmones tikėti Tą, kuris ateis po jo, būtent Kristų Jėzų" Apd 19,4. Tuomet Jėzus Savo pavyzdžiu pašventino krikštą, priimdamas jį iš Jono. Po prisikėlimo Jis davė apaštalams iškilmingą įsakymą: "eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios (Mt 28,19

287. Kas svarbiausia krikšto apeigose?

Krikšto apeigose svarbiausia tris kartus panardinimas į vandenį su šių žodžių ištarimu: Krikštijamas Dievo tarnas [vardas] vardan Tėvo. Amen. Ir Sūnaus. Amen. Ir Šventosios Dvasios. Amen.

288. Ko reikalaujama iš norinčio priimti krikštą?

Tas, kuris nori krikštytis, privalo turėti atgailą (atsivertimą) ir tikėjimą, nes prieš krikštą skaitomas Tikėjimo simbolis.

„Atgailaukite, ir kiekvienas tepasikrikštija Jėzaus Kristaus vardu, kad būtų atleistos jūsų

nuodėmės, ir jūs gausite Šventosios Dvasios dovaną.“ (Apd 2,38)

„Kas įtikės ir krikštysis, bus išgelbėtas.“ (Mk 16,16)

289. Kokiu pagrindu krikštijami kūdikiai?

Kūdikiai krikštijami žvelgiant į jų tėvų ir krikšto tėvų tikėjimą, kurie privalo išmokyti juos tikėjimo, kai jie augs.

290. Kaip Šventasis Raštas įrodo, kad kūdikius dera krikštyti?

Šventajame Rašte sutinkame įrodymą, kad kūdikius dera krikštyti. Senojo Testamento laikais apipjaustymas buvo atliekamas aštuonių dienų kūdikiams, o Krikštas Naujajame Testamente atliekamas vietoje apipjaustymo. Taigi, krikštyti galima ir kūdikius.

291. Iš ko seka, kad krikštas pakeitė Senojo Testamento apipjaustymą?

Tai, kad krikštas pakeitė apipjaustymą, seka iš apaštalo žodžių, skirtų tikintiesiems:

„Jūs [...] esate apipjaustyti ne rankomis atliktu apipjaustymu, bet kūno nuodėmių, kūniškumo nusirengimu-Kristaus apipjaustymu. Su Juo palaidoti krikšte, kuriame jūs buvote ir prikelti.“ (Kol 2,11-12)

292. Kam reikalingi krikšto tėvai?

Krikšto metu reikalingi krikšto tėvai, kad prisiimtų atsakomybę Bažnyčios akivaizdoje už krikštijamojo tikėjimą ir po krikšto priimtų jį savo globon ir sutvirtintų tikėjime (žr. Pseudo-Dionizą Areopagietį. *Apie Bažnyčios hierarchiją*, 2 sk.)

293. Kodėl krikšto metu atliekamas egzorcizmas?

Egzorcizmas* krikšto metu yra atliekamas dėl to, kad nuvyti nuo krikštijamojo šėtoną, kuris Adomo nuodėmės metu įgijo prieiga žmonėms ir tam tikrą jų valdžią, kaip savo belaisvių ir vergų. Apaštalas Paulius rašo, kad visi žmonės gyvena anapus malonės

„Pagal šio pasaulio būdą, pakludami kunigaikščiui, viešpataujančiam ore, dvasiai, kuri dabar veikia neklusnumo vaikuose.“ (Ef 2,2)

* Ortodoksų Bažnyčioje kiekvienas norintysis pasikrikštyti turi išsižadėti šėtono, kunigas taip pat skaito egzortus – šėtono išvaymo maldas. Šių egzorcizmų nederėtų painioti su populiariojoje kultūroje gerai žinomais katalikų dvasininkų atliekamais egzorcizmais. Ortodoksų egzorcizmai krikšto metu atliekami visiems be išimties žmonėms, nepriklausomai nuo to, ar jie yra apsėsti. Tikinčiųjų, kuriuos apsėdo demonai, egzorcizmai nėra institucinės Bažnyčios dalis - Ortodoksų Bažnyčioje juos atlikti gali tik specialią

Šventosios Dvasios dovaną ir vyskupo leidimą turintys asmenys.

294. Kur slypi egzorcizmo galia?

Egzorcizmo galia slypi Jėzaus Kristaus varde, kurio šaukiamasi su malda ir tikėjimu. Viešpats Jėzaus Kristus žadėjo tikintiesiems:

„Mano vardu jie [tikintieji] išvarinės demonus“ (Mk 16,17)

295. Kokią galią turi Kryžiaus ženklas (žegnojimasis, laiminimas)?

Kryžiaus ženklas turi tą pačią galią, kaip ir Jėzaus Kristaus Nukryžiuotojo vardas, su tikėjimo ištariamais lūpų judesiais. Tas pats yra ir Kryžiaus ženklas, su tikėjimu vaizduojamas rankomis ar koku kitu būdu.

Šv. Kirilas Jeruzalietis rašo: Tenebūna gėda mums mums išpažinti Nukryžiuotąjį, drąsiai vaizduokime ranka Kryžiaus ženklą sau ant kaktos ir ant visko: ant duonos, kurią valgome, ant taurių, iš kurių geriame; žegnokimės prieš įeidami ir išeidami, prieš einant miegoti ir prabundant, kai esame kelyje ir kai ilsimės. Jis - didi apsauga, duota vargšams dovanai ir silpniesiems be pastangų. Tai - Dievo malonė, ženklas tikintiesiems ir piktųjų dvasių baimė (*Katechetinis pamokymas* 13,36)

296. Nuo kurio amžiaus krikščionys žegnojasi?

Kryžiaus ženklo naudojimas (žegnojimasis) yra kilęs iš apaštalų laikų (žr. Pseudo-Dionizą Areopagietį. *Apie Bažnyčios hierarchiją*, 2 ir 5 sk. Tertulijonas, *Apie vainikus*, 3 sk. *Apie Prisikėlimą*, 8 sk.)

297. Ką reiškia po krikšto užvelkamas baltas rūbas?

Baltas rūbas, į kurį apvelka iškart po krikšto, simbolizuoja krikščionio sielos ir gyvenimo tyrumą.

298. Kam ant krikštijamo dedamas kryželis?

Ant krikštijamo dedamas kryželis tam, kad visuomet regimu būdu primintų ir nurodytų į Kristaus įsakymą: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, teima savo kryžių ir teseka manimi“ (Mt 16,24).

299. Ką simbolizuoja ėjimas su žvake aplink krikštyklą?

Ėjimas su žvake aplink krikštyklą simbolizuoja dvasinį džiaugsmą, lydimą dvasinio apšvietimo.

300. Kodėl Tikėjimo simboliuje sakoma, kad krikštas yra tik vienas?

Tikėjimo simboliuje liepiama išpažinti, kad krikštas yra tik vienas. Turima omenyje, kad krikštas niekada nekartojamas.

301. Kodėl krikštas nekartojamas?

Krikštas nekartojamas todėl, kad tai yra dvasinis gimimas. Gimti žmogui įmanoma tik kartą, todėl ir krikštijamas jis tik kartą*.

* Nuo seno egzistuoja tradicija pripažinti ne per daug nuo ortodoksijos nutolusių kitatikių atliktą krikštą. Egzistuoja trys kitatikių rūšys:

I) Tie, kurie priimami kaip pagonys (krikštu) – jų krikštas nepripažįstamas kaip tikras;

II) Tie, kurie priimami patepant juos Šventąja Dvasia, nes Jos neturėjo (sutvirtinimu);

III) Tie, kurie priimami per erezijos ar schizmos atsižadėjimą (atgaila ir Komunija).

Tokios kitatikių kategorizacijos puikus pavyzdys – 95 susirinkimo *In Trullo* kanonas.

Pagal ir metropolito Filareto laikais galiojusią Maskvos patriarchato tvarką, katalikai prie ortodoksijos yra prijungiami trečiuoju būdu, protestantų atveju prijungimo būdas priklauso nuo konfesijos.

302. Ar vienodai nusidėdami prasikalto tie, kurie yra krikštyti ir tie, kurie nėra krikštyti?

Tie, kas nusideda po krikšto, yra kaltesni dėl savo nuodėmių, nei tie, kurie nėra krikštyti, nes turėjo Dievo ypatingą pagalbą daryti gerus darbus, kurią atmetė. „Bet jeigu, ištrūkę iš pasaulio purvyno Viešpaties ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus pažinimu, jie ir vėl jame įklimpę pralaimi, tai jiems paskui darosi blogiau negu pirma“ (2 Pt 2,20).

303. Ar gali būti atleistos nuodėmės, padarytos po krikšto?

Net ir nusidėjusiems po krikšto yra priemonė vėl gauti nuodėmių atleidimą – tai atgaila.

Apie krizmaciją (sutvirtinimą)

304. Kas yra krizmacija (sutvirtinimas)?

Krizmacija yra sakramentas, kurio metu tikinčiajam, per kūno dalių patepimą šventąja krizma (mira) Šventosios Dvasios vardu, suteikiamos Šventosios Dvasios dovanos, kurios ugdo ir sutvirtina dvasiniame gyvenime.

305. Ką apie šį sakramentą sako Šventasis Raštas?

Apie vidinį šio sakramento veikimą Šventajame Rašto rašo apaštalas Jonas: „Bet jūs turite Šventojo patepimą ir žinote viską patepimas, kurį iš Jo gavote, pasilieka jūmyse, ir nereikia, kad jus kas nors mokytų, nes pats Jo patepimas moko jus visko, ir jis yra tiesa, o ne melas. Ir kadangi jis jus pamokė, jūs Jame pasilikssite.“ (1 Jn 2,20. 27)

Panašiu būdu ir apaštalas Paulius rašo: „Tas, kuris sutvirtina mus su jumis Kristuje ir mus patepė, yra Dievas, kuris ir užantspaudavo mus ir davė kaip užstatą Dvasią į mūsų širdis“ (2 Kor 1,21-22). Nuo šių žodžių kilusi ir malda, skaitoma krizmacijos metu: „Šventosios Dvasios dovanos antspaudas“.

306. Apie išorinį krizmacijos (sutvirtinimo) poveikį.

Šventajame Rašte rašoma ir apie išorinį krizmacijos poveikį. Galime manyti, kad apaštalo Jono žodžiai kalba apie regimą krizmaciją, bet žinoma, kad apaštalai tam, kad krikštijamasis įgytų Šventosios Dvasios dovanas, naudojo rankų uždėjimą (Apd 8,14-17). Apaštalu įpėdiniai vietoj to ėmė naudoti patepimą krizma. Pavyzdžiu šiems veiksams galėjo tapti patepimas, naudotas Senojo Testamento

laikais (Iš 30,25; 1 Kar 1,39; Pseudo-Dionizas Areopagietis, *Apie Bažnyčios hierarchiją*, 4 sk.)

307. Kuo ypatinga šventoji krizma (mira)?

Apie šventąją krizmą dera pastebėti, kad šventinti ją gali tik aukščiausieji hierarchai. Jie tai atlieka tarsi apaštalu įpėdiniai, kurie patys uždėdavo rankas tam, kad tikintieji gautų Šventosios Dvasios dovanas.

308. Ką simbolizuoja kūno dalių patepimas šventąja krizma (mira)?

Kaktos patepimas simbolizuoja proto, arba minčių pašventinimą.

309. ...krūtinės

Krūtinės patepimas simbolizuoja širdies, arba norų pašventinimą.

310. ...akių, ausų ir lūpų.

Akių, ausų ir lūpų patepimas simbolizuoja juslių ir jausmų pašventinimą.

311. ...rankų ir kojų.

Rankų ir kojų patepimas simbolizuoja mūsų darbų ir viso krikščionio elgesio pašventinimą.

Apie šv. Komuniją (Eucharistiją)

312. Kas yra Eucharistijos (Komunijos) sakramentas?

Eucharistija (arba Švč. Komunija) yra sakramentas, kuriame tikintysis duonos ir vyno pavidalu priima tikrą Jėzaus Kristaus Kūną ir Kraują, idant amžinai gyventų.

313. Kaip šis sakramentas įsteigtas?

Šis sakramentas įsteigtas tokiu būdu:

Viešpats Jėzus Kristus prieš pat Savo kančią pirmą kartą jį atliko, iš anksto jame parodęs gyvą Savo išganingų kančių atvaizdą. Suteikęs Komuniją apaštalams, Jis davė jiems įsakymą visada atlikti šį sakramentą.

314. Kokia šio sakramento vieta krikščionių liturgijoje?

Apie Eucharistijos sakramentą liturgijos požiūriu dera pasakyti, kad šis sakramentas yra pati svarbiausia ir esmingiausia jos dalis.

315. Kokių pamaldų metu teikiamas Eucharistijos sakramentas?

Pamaldos, kurių metu teikiamas Eucharistijos sakramentas, vadinamos Dieviškąja Liturgija.

316. Ką reiškia žodis „liturgija“?

Žodis „liturgija“ reiškia viešąją tarnystę. Ortodoksų vartosenoje žodis „liturgija“ pirmiausia susijęs su Dieviškąja Liturgija, kurios metu teikiamas Eucharistijos sakramentas.

317. Kur turėtų vykti Dieviškoji Liturgija?

Verta paminėti, kur vykdoma Dieviškoji Liturgija: ji turėtų būti švenčiama šventovėje, kurioje altorius (šventasis stalas) arba, blogiausiu atveju, vietoje altoriaus – antiminsas, ant kurio atliekamas sakramentas, turi būti vyskupo pašventinti.

318. Kodėl šventovę dar vadina „bažnyčia“?

Šventoves dar vadina bažnyčiomis todėl, kad jose melstis ir priimti sakramentų renkasi tikintieji, kurie ir yra Bažnyčia.

319. Kodėl šventąjį stalą vadinamas Sostu (*Prestol, Thronos*)?

Šventasis stalas, ant kurio atliekamas Eucharistijos sakramentas, dar vadinamas altoriumi (*Prestol, Thronos*), nes ant Jo slėpingai kaip Karalius būna Jėzus Kristus.

320. Kokia bendra Dieviškosios Liturgijos atlikimo tvarka?

Dieviškosios Liturgijos pagrindinė tvarka yra atokia:

- pirmiausia, ruošiamos medžiagos Eucharistijos sakramentui,
- antra, tikintieji ruošiasi sakramentui,

- galų gale, atliekamas pats sakramentas.

321. Kaip vadinama Dieviškosios Liturgijos dalis, kurios metu ruošiamos medžiagos Eucharistijos sakramentui?

Ta Dieviškosios Liturgijos dalis, kurios metu ruošiamos medžiagos Eucharistijos sakramentui, vadinama **proskomidija**.

322. Ką reiškia žodis „proskomidija“?

Žodis „proskomidija“ reiškia „atnašavimas“.

323. Kodėl pirmoji Dieviškosios Liturgijos dalis vadinama proskomidija?

Pirmoji Dieviškosios Liturgijos dalis vadinama proskomidija pagal seną krikščionių paprotį atnešti duoną ir vyną Eucharistijos sakramentui. Todėl duona, iš kurios pjaunama medžiaga Kristaus Kūnui, vadinama „prosfora“, t.y. atnaša.

324. Kaip vyksta proskomidija?

Proskomidija kaip Liturgijos dalis yra pranašysčių ir provaizdžių, dalinai ir pačių įvykių, susijusių su Jėzaus Kristaus gimimu ir kančia prisiminimas. Tuo metu iš prosforos išimama dalis, būtina sakramento atlikimui; į pašventintą indą pripilamas vynas, sujungtas su vandeniu. Tai darydamas liturgas prisimena visą Bažnyčią: kanonizuotus šventuosius, gyvuosius, mirusiuosius, valdžią ir tuos, kurie tikėdami ir būdami uolūs, atneša prosforas (atnašas).

325. Kokia duona naudojama proskomidijoje?

Eucharistijos sakramentui naudojama duona privalo būti tokia, kuri atitiktų tai, ką įprasta vadinti duona, taip pat ji privalo atitikti sakramento šventumą ir Viešpaties Jėzaus Kristaus ir apaštalo parodytą pavyzdį. Tokia duona yra rauginta, kvietinė.

326. Kodėl Komunijai naudojama tik vienos duonos kepalėlis?

Tai, kad Komunijai naudojamas tik vienos duonos kepalėlis, simbolizuoja, pagal apaštalo aiškinimą, kad „nors mūsų daug, mes visi esame viena duona ir vienas kūnas: juk mes visi dalijamės viena duona“ (1 Kor 10,17).

327. Kodėl paruošta sakramentui duona vadinama Avinėliu?

Paruošta sakramentui duona vadinama Avinėliu, nes ji yra kenčiančio Jėzaus Kristaus atspindžiu, panašiai kaip Senajame Testamente Jį atspindėjo Velykų (Paschos) avinėlis.

328. Kas yra Velykų (Paschos) avinėlis?

Velykų (Paschos) avinėlis – tai avinėlis, kurį izraelitai, pagal Dievo įsakymą, plovė ir valgė prisimindami išsigelbėjimą nuo pražūties Egipte.

329. Kodėl vynas Komunijos sakramentui sujungiamas su vandeniu?

Vynas Komunijos sakramentui sujungiamas su vandeniu todėl, kad liturgija vyksta atkartodama Kristaus kančios pavyzdį, o Jo kančios metu Jam iš žaizdos šone bėgo kraujas ir vanduo.

330. Kaip vadinama Dieviškosios Liturgijos dalis, kurios metu tikintieji ruošiasi Eucharistijos sakramentui?

Ta Dieviškosios Liturgijos dalis, kurios metu tikintieji ruošiasi Eucharistijos sakramentui, protėviai pavadino katechumenų liturgija, nes joje dalyvauti buvo leidžiama ne tik krikštytiems ir galintiems priimti Komuniją, bet ir katechumenams (t.y. besiruošiantiems krikštui) bei atgailaujantiems (ir dėl to negalintiems priimti Komunijos).

331. Kaip prasideda katechumenų liturgija?

Ši liturgijos dalis prasideda palaiminimu, arba Švenčiausios Trejybės Karalystės pagarbinimu.

332. Kokios dalys sudaro katechumenų liturgiją?

Šią liturgijos dalį sudaro maldos, giesmės ir apaštalų raštų bei Evangelijos skaitiniai.

333. Kaip baigiasi katechumenų liturgija?

Katechumenų liturgija baigiasi prašymų katechumenams palikti šventovę.

334. Kas yra „ištikimųjų liturgija“?

Ta Dieviškosios Liturgijos dalis, kurios metu įvyksta Eucharistijos sakramentas, vadinama ištikimųjų liturgija, nes vien tik ištikimieji (tikintieji), t.y. priėmę krikštą, gali dalyvauti šioje pamaldų dalyje.

335. Koks svarbiausias ištikimųjų liturgijos įvykis?

Svarbiausias šios Dieviškosios Liturgijos dalies įvykis – žodžių, kuriuos pasakė Jėzus Kristus įsteigdamas sakramentą, ištarimas: „Imkite, valgykite: tai yra mano kūnas [...] Gerkite iš jos visi, nes tai yra Naujosios Sendoros mano kraujas“ (Mt 26,26-28) ir iškart po to sekantis Šventosios Dvasios šaukimas bei Atnašų (duonos ir vyno) palaminimas.

336. Kuo svarbi ši Dieviškosios Liturgijos dalis (anafora)?

Ji ypatingai svarbi todėl, kad jos metu duona ir vynas patiria virsmą* arba esmėkaitą** į tikrą Kristaus Kūną ir tikrą Kristaus kraują.

* *πρeλαγαυοτα*

** *πρeсущeствляюта*

337. Kaip suprasti žodį „esmėkaita“ (πρeсущeствлeниe, μετοуσίωσις)?

Apie žodį „esmėkaita“ „Rytų Visuotinės Bažnyčios patriarchų Tikėjimo išpažinime“ (1723) pasakyta, kad šiuo žodžiu neparaiškinamas būdas, kuriuo duona ir vynas virsta Viešpaties Kūnu ir Krauju, nes to negali suprasti niekas, išskyrus patį Dievą. Šiuo žodžiu tik parodoma, kad tikrai, realiai ir esmiškai duona yra tikras Viešpaties Kūnas, o vynas – pats Viešpaties Kraujas.

338. Kaip dera ruošti Eucharistijos sakramentui?

Kiekvienas žmogus, norintis priimti Eucharistijos sakramentą, turi išbandyti (atverti) Dievo akivaizdoje savo sąžinę ir apvalyti ją nuo nuodėmių, ką padeda daryti pasninkas ir malda*.

„Teištiria žmogus pats save ir tada tevalgo tos duonos ir tegeria iš tos taurės. Nes kas valgo ir geria nevertai, Viešpaties kūno neišskirdamas, tas valgo ir geria sau pasmerkimą“ (1 Kor 11,28-29).

* Bažnyčios Tradicija siūlo specialias maldas prieš Komuniją, o taip pat ir atgailos kanonus, kurie padeda ruošti Sakramentui.

339. Kas su mumis vyksta Eucharistijos sakramento metu?

Asmuo, kuris tampa Kristaus Kūno ir Kraujo dalininku, glaudžiausiai susijungia su Pačiu Jėzumi Kristumi ir Jame pradeda dalyvauti amžinajame gyvenime.

„Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas pasilieka manyje, ir Aš jame“ (Jn 6,56)

„Kas valgo mano kūną ir geria mano kraują, tas turi amžinąjį gyvenimą“ (Jn 6,54)

340. Kaip dažnai derėtų priimti Komuniją?

Kalbant apie tai, kiek dažnai derėtų priimti Eucharistijos sakramentą, derėtų paminėti, kad **senovėje krikščionys ėjo Komunijos kiekvieną dieną**. Dabar retas kuris turi tokį tyrą gyvenimą, kad visada būtų pasiruošęs priimti tokį didingą Sakramentą. Bažnyčia motinos balsu besistengiančius pamaldžiai gyventi kviečia eiti išpažinties pas savo dvasios tėvą* ir priimti Kristaus Kūną ir Kraują keturis kartus per metus** arba kas mėnesį, o visus tikinčiuosius – bent kartą per metus (Šv. Petro Mohylos *Tikėjimo išpažinimas*, 1 dalis, 90 klausimas).

* Dvasios tėvu čia vadinamas kunigas, pas kurį tikintysis nuolat eina išpažinties (nuodėmklausys)

** Ši pozicija jau pasenusi. Jau 1931 m. laikinasis patriarcho sinodas gegužės 13 d. nutarime

paskelbė, kad tikintieji gali eiti Komunijos kiekvieną sekmadienį. Šiandien **Rusios Ortodoksų Bažnyčia priima kaip teisingą ir dažnos, ir retesnės Komunijos praktiką** (žr. 2015 m. vyskupų susirinkimo dokumentą). Rečiau priimantys Komuniją turi galimybę rimčiau pasiruošti, dažniau einantys Komuniją paprastai gyvena aktyvų liturginį, maldos ir atgailos gyvenimą, Komuniją jiems padeda palaikyti dvasines jėgas šiame kelyje.

341. Kaip Dieviškojoje Liturgijoje dalyvauja tie, kurie nepriima Komunijos?

Tie, kurie nepriima Šventosios Komunijos, tik klausosi Dieviškosios Liturgijos, gali ir turi dalyvauti Liturgijos vyksme per maldą, tikėjimą ir ypač nuolat prisimindami mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, Kuris liepė tai daryti Jo atminimui (Lk 22,19).

342. Ką simbolizuoja žengimas su Evangelija Liturgijos metu?

Liturgijos metu, kai eina procesija su Evangelija, prisimename Viešpatį Jėzų Kristų, kuris išėjo skelbti Evangeliją. Todėl ir Evangelijos skaitymo metu pridera būti susikaupus, elgtis pamaldžiai, lyg matytume ir klausytume Paties Jėzaus Kristaus.

343. Ką simbolizuoja žengimas su paruoštomis anaforai Šventosiomis Atnašomis?

Tuo Dieviškosios Liturgijos metu, kai su paruoštomis Šventosiomis Atnašomis žengiama į presbiteriją, verta prisiminti Jėzaus Kristaus žengimą į savo noru priimtą kančią, kaip jis žengė būti paaukotas kaip auka, nors ir dvylika legionų (t.y. labai daug) angelų buvo pasiruošę jį ginti kaip savo Karalių. „Juk štai žengia Karalių Karalius, Viešpačių Viešpats, kad būtų paaukotas“ (*giesmė iš Didžiojo šeštadienio Liturgijos*).

344. Ką dera prisiminti, kai vyksta Sakramentas?

Patį Eucharistijos sakramento vyksmo laiką ir tuomet, kai presbiterijoje Komuniją priima dvasininkai, dera prisiminti Paskutinę Paties Jėzaus Kristaus vakarienę su apaštalais, Jo kančią, mirtį ir palaidojimą.

345. Ką reiškia uždangos („užuolaidos“) atidengimas, altoriaus vartų atvėrimas, Šventųjų Atnašų išnešimas?

Po to atveriamą altoriaus uždanga, vartai ir išnešamos Šventosios Atnašos – tai simbolizuoja Paties Viešpaties Jėzaus Kristaus pasirodymą po prisikėlimo.

346. Ką simbolizuoja paskutinis Šventųjų Atnašų parodymas pasauliečiams?

Paskutinis Šventųjų Atnašų parodymas pasauliečiams, po kurio Atnašos jau nebėra matomos*, atvaizduoja Viešpaties Jėzaus Kristaus žengimą į dangų.

* Pernešamos nuo altoriaus ant pasauliečiams nebematomo atnašų stalo.

347. Ar Šventosios Komunijos sakramentas visada išliks Tikrojoje Bažnyčioje?

Šventosios Komunijos sakramentas, jo šventimas ir priėmimas, be abejo visada išliks Tikrojoje Bažnyčioje, iki pat Antrojo Kristaus atėjimo, kaip liudija apaštalas Paulius: „Taigi, kada tik valgote šitą duoną ir geriate šitą taurę, jūs skelbiate Viešpaties mirtį, kol Jis ateis“ (1 Kor 11,26).

Apie atgailą

348. Kas yra atgailos (išpažinties) sakramentas?

Atgaila yra sakramentas, kurio metu išpažinęs savo nuodėmes ir regimu būdu išreiškęs valią gauti kunigo atleidimą asmuo, neregimu būdu gauna nuodėmių atleidimą iš Paties Viešpaties Jėzaus Kristaus.

349. Kada atsirado šis sakramentas?

Šio sakramento pradžia – šventojo Jono Krikštytojo skelbimas, kai atėjusiems pas jį jis skelbė krikštą nuodėmių atleidimui. Atėjusieji išpažindavo savo nuodėmes (Mk 1,4-5)*. Apaštalams Jėzus Kristus pažadėjo galią atleisti nuodėmes, kai pasakė: „Ką tik jūs surišite žemėje, bus suriša ir danguje, ir ką tik atišite žemėje, bus atišta ir danguje“ (Mt 18,18). Jis tikrai davė jiems šią galią, kai po prisikėlimo tarė: „Priimkite Šventąją Dvasią. Kam atleisite nuodėmes, tiems jos bus atleistos, o kam sulaikysite, – sulaikytos“ (Jn 20,22-23).

* „Jonas pasirodė dykumoje, krikštijo ir skelbė atgailos krikštą nuodėmėms atleisti. Pas jį

traukė visa Judėjos šalis ir Jeruzalės gyventojai. Jie išpažindavo savo nuodėmes ir visi buvo krikštijami Jordano upėje“ – (Mk 1,4-5)

350. Kokie reikalavimai keliami atgailaujančiam?

Atgailaujantysis turi būti sugrūdęs dėl savo nuodėmių, turėti ryžtą taisyti savo gyvenimą, tikėti Kristumi ir viltis Jo gailestingumu.

„Dieviškas liūdesys gimdo atgailą išgelbėjimui, dėl kurio nereikia gailėtis; o pasaulio liūdesys gimdo mirtį“ (2 Kor 7,10)

„Jei nedorėlis nusigręš nuo savo nedorybės ir darys, kas yra teisinga ir teisu, jis gyvens“ (Ez 33,19)

„Apie Jį visi pranašai liudija, kad kiekvienas, kuris Jį tiki, gauna Jo vardu nuodėmių atleidimą“ (Apd 10,43)

351. Kas gali padėti atgailai?

Pasiruošti atgailai ir atgailauti padeda pasninkas bei malda.

352. Kokią priemonę Bažnyčia naudoja, kad padėtų atgailaujančiajam atgailauti?

Šventoji Bažnyčia turi priemonę, kuri padeda apvalyti ir nuraminti atgailaujančio nusidėjėlio sąžinę – epitimiją*.

* liet. galima būtų versti tiesiog „atgailą“, kaip sakinyje: „kunigas skyrė atgailą“. Tiesa, ortodoksų ir katalikų atgailos kaip epitimijos samprata skiriasi. Ortodoksų Bažnyčioje epitimija (atgaila, „pakūta“) skiriama ne visada, gali turėti skirtingas formas, žr. kl. 353.

353. Ką reiškia žodis „epitimija“?

Šis žodis reiškia „bausmė“ (2 Kor 2,6). Taip vadinami nurodymai (kai tai yra būtina) atgailaujančiajam atlikti tam tikras dvasines pratybas ar kažko atsižadėti. Epitimijos tikslas – išsivadavimas iš nuodėmės neteisybės ir nuodėmingo įpročio įveikimas. Pavyzdžiui, epitimija gali įgyti griežtesnio, nei visiems numatytojo pasninko pavidalą, o už itin sunkias nuodėmes gali būti skirtas laikinas atskyrimas nuo Komunijos.

Apie kunigystę

354. Kas yra kunigystė?

Kunigystė yra sakramentas, kurio metu Šventoji Dvasia teisingai išrinktą asmenį per vyskupo atliekamus šventimus (chirotoniją*) paskiria teikti sakramentus ir ganyti Kristaus kaimenę.

„Tegul kiekvienas laiko mus Kristaus tarnais ir Dievo paslapčių tvarkytojais“ (1 Kor 4,1)

„Būkite rūpestingi sau ir visai kaimenei, kuriai Šventoji Dvasia jus paskyrė vyskupais**, kad ganytumėte Dievo bažnyčią, kurią Jis įsigijo savo krauju.“ (Apd 20,28)

* chirotonija (nuo gr. *cheirotonia*) – pažod. „rankų uždėjimas“ arba „rankų ištiesimas“.

** arba, pažodžiui – gr. *episkopoi* – prižiūrėtojai. K. Burbulys originale verčia „prižiūrėtojais“.

355. Ką reiškia „ganyti Bažnyčią“?

Ganyti Bažnyčią – mokyti žmones tikėjimo, pamaldumo ir gerų darbų.

356. Kokios yra būtinios kunigystės pakopos?

Yra trys būtinios kunigystės pakopos: vyskupystė, kunigystė (presbiterystė) ir diakonatas.

357. Kuo skiriasi šios trys kunigystės pakopos?

Šios pakopos skiriasi tuo, kad diakonas padeda teikiant sakramentus (bet pats jų neteikia); kunigas teikia sakramentus, pakludamas vyskupui; vyskupas ne tik teikia sakramentus, bet turi galią ir kitiems per šventimus suteikti jų teikimo malonę. Apie vyskupo valdžią apaštalas Paulius rašo Titui: „Aš tam palikau tave Kretoje, kad sutvarkytum, kas buvo likę nesutvarkyta, ir paskirtum kiekviename mieste vyresniusius*, kaip esu įsakęs“ (Tit 1,5). Timotiejui: „Skubotai niekam neuždėk rankų“ (1 Tim 5,22).

* vyresnysis, gr. *presbyteros*, graikų kalboje yra žodžio „kunigas“ sinonimas, nors Šventajame Rašte kartais ir vartojamas vyskupui pavadinti.

Apie santuoką

358. Kas yra santuoka?

Santuoka yra sakramentas, kurio metu jaunikiui ir nuotakai kunigo ir Bažnyčios akivaizdoje išreiškus laisvą valią būti vienas kitam ištikimiems santuokoje, Kristaus ir Bažnyčios sąjungos pavyzdžiu palaiminama jų santuokos sąjunga, ir suteikiama tyros santarvės malonė, kad jie susilauktų vaikų ir juos krikščioniškai auklėtų.

359. Kodėl santuoka laikoma sakramentu?

Tai, kad santuoka yra sakramentas, patvirtina apaštalo Pauliaus žodžiai: „Todėl žmogus

paliks tėvą bei motiną ir susijungs su savo žmona, ir du taps vienu kūnu⁴. Tai didelė paslaptis*, – aš tai sakau, žvelgdamas į Kristų ir Bažnyčią“ (Ef 5,31-32).

* Čia naudojamas graikiškas žodis *mysterion*, – paslaptis, slėpinys – kuris graikų kalboje ir reiškia „sakramentą“.

360. Ar visiems būtina tuoktis?

Ne visiems būtina tuoktis. Mergystė yra kilnesnė, nei santuoka, jei tik kas geba ją tyrai saugoti. Būtent apie tai kalbėjo Viešpats Jėzus Kristus: „Ne visi gali išmanyti tuos žodžius, o tik tie, kuriems duota. [Nes yra eunuchų, kurie gimė tokie iš motinos iščių. Yra eunuchų, kuriuos tokios padarė žmonės. Ir yra eunuchų, kurie patys save tokios padarė dėl dangaus karalystės.]* Kas pajėgia išmanyti, teišmano“ (Mt 19,11-12). Apaštalas sako: „Nesusituokusiems ir našlėms sakau: jie gerai darys, pasilikdami tokie kaip aš. Bet, jei negali susilaikyti, tegul tuokiasi. [...] Nesusituokę rūpinasi Viešpaties reikalais – stengiasi patikti Viešpačiui. O susituokę rūpinasi pasaulio reikalais – stengiasi patikti žmonai. [...] Taigi, kas išleidžia savo mergaitę, gerai daro, o kas neišleidžia savo mergaitės, geriau daro“ (1 Kor 7,8-9. 32-33. 38).

* Ši citatos dalis praleista originaliaame šv. Filareto „Katekizmo“ tekste. Pridedame ją aiškumo dėlei. Eunuchas – žmogus senovės visuomenėje, negalėjęs turėti vaikų ir dažnai dirbęs darbus, kuriuose reikėjo tokių asmens bruožų.

Apie ligonių patepimą

361. Kas yra ligonių patepimas?

Ligonių patepimas yra sakramentas, kurio metu kūną patepant aliejumi ligoniui suteikiama Dievo malonė, gydanti dvasios ir kūno negalias.

362. Iš kur atsirado šis sakramentas?

Šis sakramentas kilo iš apaštalų tarnystės, kurie, gavę galią iš Jėzaus Kristaus, „daugelį ligonių tepė aliejumi ir išgydė“ (Mk 6,13).

Apaštalai perdavė šį sakramentą Bažnyčios dvasininkams, ką liudija apaštalo Jokūbo žodžiai: „Kas nors pas jus serga? Tepasikviečia Bažnyčios vyresniuosius, ir jie tesimeldžia už jį, patepdami aliejumi Viešpaties vardu. Ir tikėjimo malda išgelbės ligonį, ir Viešpats jį pakels, o jeigu jis būtų nusidėjęs, jam bus atleista“ (Jok 5,14-15).

Vienuoliktoji Tikėjimo simbolio dalis

„Laukiu mirusiųjų prisikėlimo“

363. Kas yra mirusiųjų prisikėlimas?

Mirusiųjų prisikėlimas, kurio mes laukiame – tai Visagalio Dievo veiksmas, kurio metu mirusiųjų žmonių kūnai, ir vėl susijungę su sielomis, atgys, taps dvasiniais ir nemariais (nemirtingais). „Sėjamas sielinis kūnas, prikeliamas dvasinis kūnas“ (1 Kor 15,44). „Šis gendantis turi apsivilkti negendamybe, ir šis marus apsivilkti nemarybe“ (1 Kor 15,53)

364. Ar gali kūnas prisikelti?

Sudūlėjęs žemėje ir subyrėjęs į dulkes kūnas bus prikeltas. Kaip pradžioje Dievas sukūrė kūną iš žemės dulkių, taip ir pabaigoje Jis prikels subyrėjusį kūną iš šių dulkių. Apaštalas Paulius tai paaiškina pasitelkdamas grūdo pavyzdį. Grūdas žemėje sudūla, bet iš jo išauga naujas augalas: „Ką tu pasėji, neatgyja, jei prieš tai nenumiršta“ (1 Kor 15,36).

365. Ar prisikels visi žmonės?

Prisikels visi mirusieji, o grubūs tų, kurie visuotinio prisikėlimo metu liks gyvi, kūnai akimirksniu taps dvasiniais bei nemariais. „Ne visi užmigsime, bet visi būsime pakeisti,- staiga, viena akimirka, skambant paskutiniam trimitui. Trinitas nuskambės, ir mirusieji bus prikelti negendantys, o mes būsime pakeisti.“ (1 Kor 15,51-52)

366. Kada įvyks mirusiųjų prisikėlimas?

Mirusiųjų prisikėlimas įvyks kai ateis regimojo pasaulio pabaiga.

367. Ką reiškia, kad šis „regimasis pasaulis pasibaigs“?

Šio pasaulio, kuriame karaliauja mirtis, pabaiga bus tokia, kad jis bus perkeistas į pasaulį, kur mirtis neegzistuoja. „Pati kūrinija bus išlaisvinta iš suirimo vergijos ir įgis šlovingą Dievo vaikų laisvę.“ (Rom 8,21). „Pagal Jo pažadą laukiame naujo dangaus ir naujos žemės, kuriuose gyvena teisumas.“ (2 Pt 3,13)

368. Kaip šis pasaulis bus perkeistas?

Pasaulis bus perkeistas ugnimi. „Dabartiniai dangūs ir žemė tuo pačiu žodžiu palaikomi ugniai, saugomi teismo dienai ir bedievių žmonių žuvimui.“ (2 Pt 3,7)

369. Kokioje būklėje yra vėlės iki visuotinio prisikėlimo?

Mirusių teisiųjų vėlės iki visuotinio prisikėlimo buvo šviesoje, ramybėje ir patiria amžinosios palaimos pradžią, o nusidėjėlių vėlės – priešingoje būklėje.

370. Ar teisiųjų vėlės patiria palaimos pilnatvę?

Teisiųjų vėlės nepatiria tobulos palaimos, nes tobulą atlygį pagal kiekvieno darbus Dievas yra numatęs po kūno prisikėlimo ir Paskutiniojo Dievo Teismo. Apaštalas Paulius rašo: „Nuo šiol manęs laukia teismo vainikas, kurį aną dieną man duos Viešpats, teisingasis Teisėjas,-ir ne tik man, bet ir visiems, kurie pamilo Jo pasirodymą“ (2 Tim 4,8). Taip pat: „mums visiems reikės stoti prieš Kristaus teismo krasę*, kad kiekvienas atsiimtų pagal tai, ką jis, gyvendamas kūne, darė-gera ar bloga“ (2 Kor 5,10).

* Krasė – sėdėjimo vieta, teisėjo sostas, į kurį senovėje prieš pradėdamas nagrinėti byla turėjo atsisėsti teisėjas. Krasė buvo teismo galios simbolis ir be jos teisėjas negalėjo teisti.

371. Iš kur žinome, kad teisiųjų vėlės patiria palaimintosios būklės pradžią?

Teisiųjų vėlės būna palaimintosios būklės išankstinėje būklėje prieš Teismą pagal Paties Viešpaties Jėzaus Kristaus liudijimą, kur jis palyginimą sako, jog teisusis Lozorius tuoj pat po mirties angelų buvo nuneštas į Abraomo prieglobstį (žr. Lk 16,22).

372. Kas yra palaimintosios būklės pradžia?

Palaimintosios būklės pradžia yra susijusi su Paties Jėzaus Kristaus matymu veidas į veidą. Didesniu laipsniu ji būdinga šventiesiems, kaip leidžia suprasti apaštalas Paulius: „verčiau man iškeliauti ir būti su Kristumi“ (Fil 1,23).

373. Kuo gali viltis tikinčiųjų vėlės, nespėjusios duoti atgailos vaisių?

Tikinčiųjų, mirusių tikėjime, bet nespėjusių atnešti atgailos vaisių vėlėms gali padėti maldos už juos, ypač sujungtos su bekrauje Kristaus Kūno ir Kraujo auka, ir geri darbai, su tikėjimu atliekami jų

atminimui.

374. Kuo remiasi šis mokymas apie maldos naudą vėlėms?

Šis mokymas remiasi Visuotinės Bažnyčios Šventąja Tradicija, kurios ištakos siekia Senojo Testamento Bažnyčią. Judas Makabiejus atnašavo aukas už mirusius karius (žr. 2 Mak 12,43). Malda už mirusius visada yra nekintama Dieviškosios Liturgijos dalis, pradedant apaštalo Jokūbo Liturgija. Šv. Kirilas Jeruzalietis sako: „Didi nauda sieloms, už kurias meldžiamasi tuo metu, kai vyksta šventoji ir šurpą kelianti Auka“ (Mistagogija, 5 pokalbis, 9). Šv. Bazilijus Didysis šv. Sekminių maldose sako, kad Viešpats teikiasi iš mūsų priimti maldas ir aukas už tuos, kurie laikomi pragaruose ir viliasi ramybės, kančių pabaigos bei laisvės.

Dvyliktoji Tikėjimo simbolio dalis

„Ir būsimąjo gyvenimo amžinybėje“

375. Kas yra būsimasis gyvenimas amžinybėje?

Gyvenimas amžinybėje - tai gyvenimas, kuris prasidės po mirusiųjų prasikėlimo ir visuotinio Kristaus Teismo.

376. Koks bus gyvenimas amžinybėje?

Šis gyvenimas bus tikinčiųjų, mylinčiųjų Dievą ir darančiųjų gerus darbus palaima, kurios nuostabumo šiuo metu mes negalime net įsivaizduoti.

„Dar nepasirodė, kas būsime.“ (1 Jn 3,2)

Apaštalas Paulius rašo:

„Pažįstu žmogų Kristuje [...] [kuris] buvo paimtas į rojų ir girdėjo neišreiškiamus žodžius, kurių nevalia žmogui ištart.“ (2 Kor 12,2. 4)

377. Kame bus būsimąjo gyvenimo amžinybėje palaima?

Ši palaima kyla iš Dievo kontempliacijos šviesoje ir garbėje (šlovėje) ir iš susijungimo su juo (vienybės).

„Dabar mes matome kaip per stiklą, miglotai, bet tada-veidas į veidą. Dabar žinau iš dalies, bet tada pažinsiu, kaip ir pats esu pažintas.“ (1 Kor 13,12)

„Tada teisieji spindės kaip saulė savo Tėvo karalystėje.“ (Mt 13,43)

„Dievas bus viskas visame kame.“ (1 Kor 15,28*)

* Koreguotas Kosto Burbulio vertimas

378. Ar kūnas dalyvaus šioje palaimoje?

Kūnas taip pat dalyvaus sielos palaimoje. Jis bus pašlovintas Dievo šviesa, kaip Jėzaus Kristaus kūnas buvo Jo atsimainymo metu Taboro kalne.

„Sėjamas negarbingas, prikliamas šlovingas.“ (1 Kor 15,43)

„Kaip nešiojame žemiškojo atvaizdą, taip nešiosime ir dangiškojo atvaizdą. [T.y. mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus]“ (1 Kor 15,49)

379. Ar ši palaima bus visiems vienoda?

Ne visi bus vienodai palaimingi. Bus skirtingi palaimos lygiai, priklausomai nuo to, kaip čia uoliai gyvenai tikėjimu, meile ir darei gerus darbus.

„Vienokia yra saulės šlovė, kitokia šlovė mėnulio ir dar kitokia šlovė žvaigždžių. Ir žvaigždė nuo žvaigždės skiriasi šlove. Taip ir su mirusiųjų prisikėlimu.“ (1 Kor 15,41-42)

380. Kas laukia netikinčių ir nedorai gyvenančių?

Netikintys ir nedorėliai bus atiduoti amžinajai mirčiai, arba, kitaip tariant, amžinajai ugniai, amžinai kančiai, kartu su velniais.

„Kas tik nebuvo rastas įrašytas gyvenimo knygoje, buvo įmestas į ugnies ežerą.“ (Apr 20,15)

„Tai yra antroji mirtis.“ (Apr 20,14)

„Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžinąją ugnį, kuri paruošta velniui ir jo angelams!“ (Mt 25,41)

„Ir šitie eis į amžinąjį kentėjimą, o teisieji į amžinąjį gyvenimą.“ (Mt 25,46)

„Geriau tau vienakiui įeiti į Dievo karalystę, negu su abiem akim būti įmestam į ugnies pragarą, kur 'jų kirminas nemiršta ir ugnis negęsta'.“ (Mk 9,47-48)

381. Ar Dievas nori, kad nusidėjėliai pražūtų?

Dievas nenorėtų nusidėjėlių pražūties, tačiau jie patys pražūsta.

„Už tai, kad atsisakė mylėti tiesą savo išgelbėjimui.“ (2 Tes 2,10)

382. Ar žmogui naudinga žinoti apie pasaulio pabaigą?

Mintys apie mirtį, apie prisikėlimą, apie Paskutinįjį Dievo Teismą, apie amžinąją palaimą ir amžinąsias kančias*:

- padeda mums susilaikyti nuo nuodėmių ir laisvintis iš aistringo potraukio žemiškiems dalykams.

- Guodžia kai prarandame žemiškas gėrybes

- Skatina sergėti tyrą kūną ir sielą, gyventi Dievui ir amžinybei, ir tokiu būdu pasiekti amžinąjį išganymą.

* Čia Šv. Filaretas kalba apie tikrą Bažnyčios mokymą šia tema, išdėstytą Apreiškime Jonui ir Bažnyčios Tėvų interpretacijose. Mūsų laikais cirkuliuoja ir daugybė pseudomokymų, kuriu tikslas – tik prigašdinti žmones.

Antroji dalis. Viltis

383. Kas yra krikščioniška viltis?

Krikščioniška viltis yra širdies ramybė Dievuje kylanti iš įsitikinimo, kad Jis nepaliaujamai rūpinasi mūsų išganymu ir kad Jis dovanos mums žadėtą palaimą.

384. Kuo pagrįsta krikščionio viltis?

Krikščionio viltis pagrįsta tuo, kad Viešpats Jėzus Kristus Pats yra mūsų viltis ar jos pagrindas (1 Tim 1,1). „visiškai pasitikėkite malone, kuri bus jums suteikta, kai apsisireikš Jėzus Kristus.“ (1 Pt 1,13).

385. Kaip įgyti krikščionišką viltį?

Krikščionišką viltį galima įgyti per malda, teisingą mokymą apie palaimą ir tikrą sekimą šiuo mokymu.

Apie malda

386. Ar Šventajame Rašte parašyta, kad malda yra būdas įgyti viltį?

Dievo Žodyje pasakyta, kad malda yra būdas įgyti viltį. Pats Viešpats Jėzus Kristus viltį gauti trokštamus dalykus sieja su malda: „Ko tik prašysite mano vardu, Aš padarysiu, kad Tėvas būtų pašlovintas Sūnuje“ (Jn 14,13)

387. Kas yra malda?

Malda yra proto ir sielos kilimas Dievop, kurį išreiškia pamaldūs žmogaus žodžiai, nukreipti į Dievą.

388. Ką reikia daryti maldos metu?

Krikščionis, protą ir širdį pakėlęs Dievop, privalo daryti šiuo dalykus:

Pirmausia, šlovinti Jį už Jo dievišką tobulumą,

Antra, dėkoti Jam už Jo geradarybes,

Trečia, prašyti Jo to, ko mums reikia.

Todėl egzistuoja trys pagrindiniai maldos būdai: šlovinimas, dėkojimas ir prašymas*.

* Kai kurie dvasiniai mokytojai kaip dar vieną maldos rūšį išskiria užtarimo malda.

389. Ar įmanoma melstis be žodžiu?

Įmanoma melstis ir be žodžių – protu ir širdimi. Pavyzdžiui, pranašas Mozė šitaip meldėsi prieš pereidamas Raudonąją (Nendrių) jūrą (Iš 14,13).

390. Kaip vadinama malda be žodžių?

Tokia malda turi ypatingą pavadinimą. Ją vadina dvasine, noetine arba širdies malda. Tokia malda yra vadinama *vidine malda*, tuo tarpu, kai tariama žodžiais ir lydima kitų pamaldumo ženklų yra vadinama lūpų arba *išorine malda*.

391. Ar gali būti išorinė malda be vidinės?

Malda gali būti ir vien tik išorinė, be vidinės maldos, kai kas nors taria žodžius nesukaupe dėmesio, nesistengdamas.

392. Ar pakanka išorinės maldos?

Vien tik išorinės maldos, kad įgytum malonę, ne tik nepakanka, priešingai, vien išorinė malda, be vidinės, sukelia Dievo rūstybę. Pats Dievas smerkia tokią maldą: „Ši tauta artinasi prie manęs savo lūpomis ir gerbia mane savo liežuvium, bet jos širdis toli nuo manęs. Veltui jie mane garbina, žmogiškus priesakus paversdami mokymu“ (Mt 15,8-9).

393. Ar pakanka vien vidinės maldos?

Nepakanka ir vien vidinės maldos, be išorinės, lygiai taip pat, kaip žmogui nepakanka sielos be kūno, nes Dievas palaimino žmogų egzistuoti ir siela, ir kūnu. Turėdami sielą ir kūną, mes privalome šlovinti Dievą ir kūnu, ir siela, kurie yra Dievo, nes natūralu, kad dėl perpildytos širdies ima kalbėti lūpos. Mūsų Viešpats Jėzus Kristus buvo dvasingas aukščiausiu lygiu, tačiau ir Jis Savo dvasinę maldą reiškė ir žodžiais, ir pamaldžiais kūno judesiais: kartais, pavyzdžiui, pakeldavo akis į dangų, kartais – klaupdavosi ant kelių, puldavo veidu į žemę (1 Kor 6,20; Mt 12,34; 26,39; Jn 17,1; Lk 22,41).

Apie Viešpaties maldą („Tėve mūsų“)

394. Ar yra tokia malda, kuri būtų pavyzdžiu, kaip reikia melstis?

Yra tokia malda, kuri gali būti bendra malda visiems krikščionims ir pavyzdys kaip apskritai reikia melstis. Tai – Viešpaties malda („Tėve mūsų“).

395. Kas yra Viešpaties malda?

Viešpaties malda – tai tokia malda, kurios Pats mūsų Viešpats Jėzus Kristus išmokė savo apaštalus ir kurią jie perdavė visiems tikintiesiems.

396. Kaip skamba Viešpaties malda?

Ji skamba šitaip:

Tėve mūsų, kuris esi danguje*!

1) Teesie šventas Tavo vardas,

2) teateinie Tavo karalystė,

3) teesie Tavo valia

kaip danguje, taip ir žemėje.

4) Kasdienės mūsų duonos duok mums šiandien

5) ir atleisk mums mūsų kaltes,

kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams.**

6) Ir nevesk mūsų į pagundą***

7) bet gelbėk mus nuo pikto.

Nes tavo yra karalystė ir galybė, ir garbė per amžius. Amen*****

(Mt 6,9-13)

* pažodžiui: „danguose“ – turimas omeny ne medžiaginis dangus virš mūsų galvos, o dvasinis dangus.

** pažodžiui: „ir atleisk mums mūsų skolas, [...] savo skolininkams“.

*** Šiuolaikiniame katalikiškame maldos vertime: „Ir neleisk mūsų gundyti“. Lietuviai ortodoksai naudoja senesnę, pažodinių šios eilutės vertimą.

**** Tekstas, sutinkamas daugybėje Mato Evangelijos rankraščių. Ortodoksų maldos praktikoje jį taria kunigas.

397. Kaip patogumo dėlei dalijama Viešpaties malda?

Patogumo dėlei Viešpaties malda dalijama į šaukimąsi, 7 prašymus ir pašlovinimą (doksologiją).

Apie šaukimąsi

398. Kodėl drįstame Dievą vadinti „Tėvu“?

Drįstame Dievą vadinti Tėvu, nes tikime į Jėzų Kristų ir [per Jį] turime atgimimo malonę. „Visiems, kurie Jį priėmė, Jis davė galią tapti Dievo vaikais – tiems, kurie tiki Jo vardą, kurie ne iš kraujo,

ne iš kūno norų ir ne iš vyro norų, bet iš Dievo gimę“ (Jn 1,12-13).

399. Ar net ir vienumoje turime sakyti Tėve „mūsų“?

Net jei ir meldžiamės vienumoje, turime vadinti Tėvą „mūsų Tėvu“.

400. Kodėl būdami vieni sakome „mūsų“?

Todėl, kad krikščioniška meilė skatina šauktis Dievo ir prašyti gėrybių ne tik sau, bet visiems.

401. Kodėl sakome „kuris esi danguje“?

Šaukiantis dera sakyti „kuris esi danguje“, kad pradėdami malda paliktume viską, kas žemiška, kūniška ir pakeltume protą bei širdį į dangų, amžinybės, dieviškumo link.

Apie pirmąjį prašymą

402. Ar mes išpažįstame Dievo vardo šventumą?

Dievo vardas yra šventas ir, be abejo, šventas savaime. „Šventas yra Jo vardas“ (Lk 1,49)

403. O kaip Dievo vardas dar gali būti pašventintas, jei sakome „teesie šventas“?

Dievo vardas gali būti pašventintas žmonėse, t.y. Jo amžinasis šventumas gali juose apsireikšti.

404. Kokiu būdu Dievo vardo šventumas reiškiasi žmonėse?

Tai vyksta šitaip:

Pirmiausia, kai mes, mąstydami apie Dievą ir turėdami Jį savo širdyje taip gyvename, kaip reikalauja Jo šventumas ir savo gyvenimu šloviname Dievą;

Antra, kai, regėdami mūsų gerą gyvenimą, ir kiti šlovina Dievą.

„Taip tešviečia ir jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų jūsų gerus darbus ir šlovintų jūsų Tėvą, kuris danguje“ (Mt 5,16).

Apie antrąjį prašymą

405. Apie kokią karalystę kalbama Viešpaties maldoje?

Antrajame Viešpaties maldos prašyme kalbama apie Dievo karalystę, t.y. apie malonės karalystę, kuri, pasak apaštalo, yra „teisumas, ramybė ir džiaugsmas Šventojoje Dvasioje“ (Rom 14,17).

406. Ar ši Karalystė – jau atėjo?

Ši karalystė kai kuriems dar nepasireiškė visa savo pilnatve, o kai kuriems ir visai

nepažįstama, nes dar viešpatauja nuodėmė jų mirtinguose kūnuose, jie pasiduoda jo geiduliams (Rom 6,12).

407. Kaip ateina ši karalystė?

Ji ateina slėpingai, viduje. „Dievo karalystė neateina regimai. Niekas nepasakys: ‘Žiūrėk, ji čia’, arba: ‘Žiūrėk, ji ten!’ Nes štai Dievo karalystė yra tarp jūsų*“ (Lk 17,20-21).

* arba: „jūmyse“

408. Ar galima prašyti šlovės karalystės?

Krikščionis gali šaukdamasis Dievo karalystės šauktis šlovės karalystės, t.y. tobulos tikinčiųjų palaimos. „Mane traukia ir viena, ir kita, nors verčiau man iškeliauti ir būti su Kristumi“ (Fil 1,23).

Apie trečiąjį prašymą

409. Ką reiškia prašymas „teesie Tavo valia“?

Prašymu „teesie Tavo valia“ Dievo dera prašyti, kad viskas, ką mes darome ir kas su mumis nutinka, vyktų ne pagal mūsų norus, bet kaip reikalinga Dievui.

410. Kodėl nederėtų prašyti savo valios?

Nederėtų prašyti, kad viskas būtų pagal mūsų norus, todėl, kad mes dažnai klystame net ir savo norais, o Dievas yra neklystantis ir labiau nei mes trokšta mums visokio gėrio. Jis visada pasiruošęs jį suteikti, jei tam netrukdo mūsų savivalė ar užsispyrimas.

„O Tam, kuris savo jėga, veikiančia mumyse, gali padaryti nepalyginamai daugiau, negu mes prašome ar suprantame, Jam tebūna šlovė Bažnyčioje“ (Ef 3,20-21)

411. Kodėl prašome, kad Jo valia būtų „kaip danguje, taip ir žemėje“?

Mes prašome, kad Dievo valia būtų žemėje lygiai taip pat, kaip ir danguje, nes danguje visi be išimties – šventieji angelai ir palaimintieji žmonės – visada ir visame kame vykdo Dievo valią.

Apie ketvirtąjį prašymą

412. Kas yra „kasdienė duona“?

Kasdienė duona – duona, kuri būtina mūsų egzistavimui, mūsų buvimui.

413. Ką turime prisiminti, prašydami Dievo kasdienės duonos?

Prašydami Dievo kasdienės duonos turime šitaip mąstyti:

Pagal mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus nurodymą, dera prašyti ne daugiau, nei kasdienės

duonos, t.y. būtinojo maisto ir būtinų gyvenimui drabužių, būsto. Kas viršija šiuos dalykus nėra būtinybė, tarnauja malonumui. Dera tai pavesti Dievo valiai, o jei gausime – dėkoti. Jeigu perteklinių dalykų negausime – nesirūpinti.

414. Kodėl kasdienės duonos prašome tik „šiandien“?

Įsakyta prašyti kasdienės duonos tik šiandien, t.y. šiai dienai, nes mums nederėtų per daug rūpintis apie ateitį, mes turėtume viltis Dievu.

„Nesirūpinkite rytdiena, nes rytojus pats pasirūpins savimi. Kiekvienai dienai užtenka savo vargo“ (Mt 6,34)

„Jūsų dangiškasis Tėvas juk žino, kad viso to jums reikia“ (Mt 6,32)

415. Ko dar prašome prašydami „kasdienės duonos“?

Sakydami „kasdienė duona“ dar galime ko nors prašyti ir sielai. Žmogus sudarytas iš kūno ir sielos, o siela svarbesnė, nei kūnas, todėl galima (ir net reikia) prašyti kasdienės duonos ir sielai, be kurios vidinis žmogus mirs iš alkio (Šv. Kirilas Jeruzalietis. *Mistagogija*, 4 pokalbis, 15; Šv. Petro Mohylos *Tikėjimo išpažinimas*, 2 dalis, 19 klausimas)

416. Kas yra „kasdienė duona“ sielai?

Kasdienė duona sielai – Dievo Žodis ir Kristaus Kūnas bei Kraujas.

„Žmogus gyvens ne viena duona, bet kiekvienu žodžiu, išeinančiu iš Dievo lūpų“ (Mt 4,4)

„Mano kūnas tikrai yra valgis, ir mano kraujas tikrai yra gėrimas“ (Jn 6,55)

Apie penktąjį prašymą

417. Ką vadiname mūsų kaltėmis arba skolomis?

Viešpaties maldoje sakydami „mūsų kaltės“ arba „mūsų skolas“ turime omenyje savo nuodėmes.

Nuodėmės vadinamos skolomis, nes mes viską gavome iš Dievo ir viską jam turime gražinti, t.y. viską pavesti Jo valiai ir įstatymui. Jeigu mes to nevykdome, tai liekame Jo teisingumo atžvilgiu skolininkais.

418. Kas yra mūsų kaltininkai (skolininkai)?

Mūsų kaltininkai (skolininkai) – žmonės, kurie neatidavė mums to, ką turėjo mums atiduoti pagal Dievo įstatymą. Pavyzdžiui, parodė mums ne meilę, o priešišumą.

419. Kaip mes galime viltis mūsų kalčių (skolų) atleidimo?

Dievo teisingumo atžvilgiu mes galime tikėtis mūsų skolų atleidimo per Viešpaties Jėzaus Kristaus užtarimą. „Nes yra vienas Dievas ir vienas Dievo ir žmonių Tarpininkas – žmogus Kristus Jėzus, kuris atidavė save kaip išpirką už visus“ (1 Tim 2,5-6)

420. Kaip galime netekti mūsų kalčių atleidimo?

Jeigu Dievo prašome mūsų nuodėmių atleidimo, o patys kitiems neatleidžiame, negausime atleidimo ir patys. „Jeigu jūs atleisite žmonėms jų nusižengimus, tai ir jūsų dangiškasis Tėvas atleis jums, o jeigu jūs neatleisite žmonėms jų nusižengimų, tai ir jūsų Tėvas neatleis jūsų nusižengimų“ (Mt 6,14-15)

421. Kodėl Dievas mums neatleis, jei patys neatleisim savo kaltininkams?

Dievas mums neatleis, jei patys neatleidžiame kitiems, nes šitaip atskleidžiame iš tiesų esantys pikti, o šiuo piktumu atitoliname nuo savęs Dievo gailestingumą ir malonę.

422. Ką derėtų prisiminti, tariant žodžius apie atleidimą savo kaltininkams?

Viešpaties maldos žodžiai „kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams“ reikalauja, kad besimeldžiantysis neturėtų jokio pykčio ar priešiško kieno nors atžvilgiu, tik taiką ir meilę. „Todėl jei neši dovaną prie aukuro ir ten prisimeni, jog tavo brolis turi šį tą prieš tave, palik savo dovaną ten prie aukuro, eik pirmiau susitaikinti su savo broliu, ir tik tada sugrįžęs aukok savo dovaną“ (Mt 5,23-24).

423. Ką daryti, jei žmogus nenori taikytis?

Jeigu to, kuris turi kažką prieš mane, negaliu greitai rasti ar jeigu jis nenorės taikytis, tada pakanka su juo susitaikyti širdyje, Aukščiausiojo Dievo akivaizdoje. „Kiek įmanoma ir kiek nuo jūsų priklausoma, gyvenkite taikingai su visais žmonėmis“ (Rom 12,18)

Apie šeštąjį „Tėve mūsų“ prašymą

424. Ką vadiname pagunda?

Viešpaties maldoje „pagunda“ vadinamos aplinkybės, kurioms iškilus yra didelis pavojus prarasti tikėjimą arba padaryti sunkią nuodėmę.

425. Iš kur atsiranda pagundos?

Pagundos kyla iš mūsų kūno, iš pasaulio, iš kitų žmonių arba iš šėtono.

426. Kodėl mes prašome „ir nevesk mūsų į pagundą“?

Žodžiais „ir nevesk mūsų į pagundą“ mes prašome, pirmiausia, kad Dievas neleistų mūsų gundyti, antra, kad, jei, vis dėlto, mums būtina būti išbandytiems ir apvalytiems per pagundą, neleistų mums atsiduoti pagundai ir neleistų įvykti mūsų nuopoliui.

Apie Septintąjį „Tėve mūsų“ prašymą

427. Ko prašome, sakydami „bet gelbėk mus nuo pikto“?

Maldos žodžiais „bet gelbėk mus nuo pikto“ prašome laisvės nuo blogio, kuris gali mus užklupti pasaulyje, nes nuo pirmosios nuodėmės laikų „visas pasaulis yra piktojo“ (1 Jn 5,19). Ypač prašome laisvės nuo nuodėmės blogio, nuo piktosios dvasios (šėtono) gundymų ir suvedžiojimo.

Apie doksologiją (pašlovinimą)

428. Kam prie Viešpaties maldos prijungtas pašlovinimas (doksologija)?

Prie Viešpaties maldos prijungta doksologija pirmiausia tam, kad prašydami sau Dievo Tėvo malonių, tuo pačiu Jam atiduotume deramą garbę. Antroji priežastis – kad dėl minties apie Jo amžinąją karalystę, galybę ir garbę, mumyse vis labiau tvirtėtų viltis, kad Jis suteiks tai, ko prašome, nes tai Jo valdžioje ir susiję su Jo garbe.

429. Ką reiškia žodis „amen“?

Žodis „amen“ reiškia „iš tiesų“ arba „tebūnie“.

430. Kam prie maldos prijungiamo „amen“?

Prijungdami žodį „amen“ prie doksologijos parodome, kad malda ištarta su tikėjimu ir be jokios abejonės, kaip mus moko apaštalas Jokūbas (Jok 1,6).

Mokymas apie palaimą

431. Ko reikia, išskyrus malda, kad įsitvirtintume išganymo viltyje?

Kad įsitvirtintume išganymo ir palaimos viltyje, be maldos dar dera ypatingai dirbti*, kad įgytum palaimą. Apie tai kalba Pats Viešpats: „Kodėl vadinate mane: ‘Viešpatie, Viešpatie’, o nedarote, ką sakau?“ (Lk 6,46). „Ne kiekvienas, kuris man sako: ‘Viešpatie, Viešpatie!’, įeis į dangaus karalystę, bet tas, kuris vykdo valią mano Tėvo, kuris yra danguje“ (Mt 7,21).

* rus. *podvig* – žygdarbį. Pasiryžimą, pastangą išreikštą darbais.

432. Kas mums padeda suprasti, kaip dirbti vardan palaimos ir išganymo?

Suprasti, kaip dirbti vardan palaimos ir išganymo, mums gali padėti mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus mokymas, pateiktas Jo palaimos įsakymuose (kalno pamokslo palaiminimuose).

433. Kokie yra ir kaip skirstomi kalno pamokslo palaiminimai (palaimos įsakymai)?

Yra devyni kalno pamokslo palaiminimai:

1. Palaiminti* turintys vargdienio dvasią**, nes jų yra Dangaus Karalystė.
2. Palaiminti liūdintys, nes jie bus paguosti.
3. Palaiminti romieji, nes jie paveldės žemę.
4. Palaiminti alkstantys ir trokštantys teismo, nes jie bus pasotinti.
5. Palaiminti gailestingieji, nes jie susilaūks gailestingumo.
6. Palaiminti tyraširdžiai, nes jie regės Dievą.
7. Palaiminti taikdariai, nes jie bus vadinami Dievo vaikais.
8. Palaiminti persekiojami dėl teismo, nes jų yra Dangaus Karalystė.
9. Palaiminti jūs, kai dėl Manęs esate niekinami ir persekiojami bei meluojant visaip šmeižiami.

Būkite linksmi ir džiūgaukite, nes jūsų laukia gausus atlygis danguje.

* arba: „laimingi“.

** arba: „vargšai dvasioje“.

434. Ką derą atminti, kad teisingai suprastume šias ištaras?

Apie visas šias ištaras, kad teisingai jas suprastume, dera pasakyti, kad Viešpats jose išdėstė mokymą apie palaimą „atvėręs lūpas“ (Mt 5,2), kaip rašoma Evangelijoje. Kadangi Jis buvo romus ir nuolankios širdies, Jis pasiūlė šį mokymą ne įsakydamas, o laimindamas tuos, kurie laisvai jį priims ir vykdys. Todėl kiekvienoje ištaroje apie palaimą verta, visų pirma, išvelgti mokymą, arba įsakymą, antra, palaiminimą arba atpildo pažadą.

Apie pirmą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)

435. Koks yra pirmas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?

Pirmas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą – norintys pasiekti palaimą turi būti vargdienio dvasios.

436. Kas yra vargdienio dvasia?

Turėti vargdienio dvasia – turėti dvasinį įsitikinimą, kad mes nieko neturime, tik tai, ką duoda Dievas, ir mes nieko gero negalime padaryti be Dievo pagalbos, be Jo malonės; todėl mes turime mąstyti,

kad esame niekas ir šauktis Dievo gailestingumo. Trumpai, pagal šv. Jono Auksaburnio aiškinimą, vargdienio dvasia yra nuolanki savimonė* (*Mato Evangelijos komentaras*, 15 pokalbis).

* nuolanki savimonė – rus. *smirennomudrie*, gr. *tapeinophrosyne*.

437. Ar gali turtingas žmogus turėti vargdienio dvasią?

Turėti vargdienio dvasią, be abejo, gali ir turtingas žmogus, jei suvoks, kad visi turtai – laikini ir praeinantys, jie nepakeičia dvasinių gėrybių.

„Kokia gi žmogui nauda, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o pakenktų savo sielai? Arba kuo žmogus galėtų išsipirkti savo sielą?“ (Mt 16,26)

438. Ar materialinis neturtas gali pasitarnauti vargdienio dvasios tobulumui?

Materialinis neturtas gali pasitarnauti vargdienio dvasios tobulumui, jei krikščionis pasirenka neturtą savanoriškai, vardan Dievo. Apie tai kalbėjo Pats Viešpats Jėzus Kristus turtingam jaunuoliui: „Jei nori būti tobulas, eik, parduok, ką turi, išdalink vargšams, ir turėsi turtą danguje. Tada ateik ir sek paskui mane“ (Mt 19,21).

439. Ką žada Viešpats turintiems vargdienio dvasią?

Turintiems vargdienio dvasią Viešpats žada Dangaus karalystę.

440. Koku būdu turintieji vargdienio dvasią turi Dangaus karalystę?

Dangaus karalystė priklauso jiems jau šiame gyvenime vidujai, pradiniu pavidalu, o būsimajame priklausys tobulai, per dalyvavimą amžinoje palaimoje.

Apie antrą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)

441. Koks yra antras įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?

Antras įsakymas, norintiems pasiekti palaimą – norintys pasiekti palaimą turi liūdėti.

442. Kaip suprasti šį liūdesį?

Šiame įsakyme liūdesiu vadinamas liūdesys, širdies sugrūdimas ir nuoširdžios ašaros dėl to, kad mes netobulai ir nevertai tarnaujam Viešpačiui, netgi esame verti Jo rūstybės dėl mūsų nuodėmių. „Dieviškas liūdesys gimdo atgailą išgelbėjimui, dėl kurio nereikia gailėtis; o pasaulio liūdesys gimdo mirtį“ (2 Kor 7,10).

443. Ką Viešpats žada liūdintiems?

Liūdintiems Viešpats pažada, kad jie ypatingai bus paguosti.

444. Kas yra ši paguoda?

Paguoda čia vadinama malonės paguoda, kuri yra nuodėmių atleidimas ir sąžinės ramybė.

445. Kodėl su įsakymų apie liūdesį susieta paguoda?

Šis pažadas sujungtas su įsakymu apie liūdesį todėl, kad liūdesys dėl nuodėmių nevirstų į nevilgtį.

Apie trečią kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)

446. Koks yra trečias įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?

Trečias įsakymas, norintiems pasiekti palaimą – norintys pasiekti palaimą turi būti romiais.

447. Kas yra romumas?

Romumas yra žmogaus tylumas, lydymas saugojimosi, kad nieko nesuerzintų ar pats nesusierzintų.

448. Kaip pasireiškia romumas?

Ypatingi krikščioniško romumo raiškos būdai – nesiskųsti nei Dievu, nei žmonėmis ir kai vyksta kažkas, kas neatitinka mūsų norų, nepykti ir nebūti pasipūtusiu.

449. Ką Viešpats žada romiesiems?

Romiesiems Viešpats žada, kad jie paveldės žemę.

450. Kaip suprasti: „paveldės žemę“?

Šį pažadą reikia suprasti šitaip:

Pirmiausia, Kristaus sekėjų atžvilgiu šis pažadas išsipildė tiesiogine prasme, nes jie, nors ir visada buvo romūs, nebuvo pagonių rūstybės išnaikinti, bet paveldėjo pasaulį, kurį anksčiau valdė pagonys.

Antroji šio pažado reikšmė atskiriems krikščionims ir visai krikščionijai – jie gaus palikimą, Psalmininko žodžiais, „gyvųjų šalyje“, ten, kur gyvenama ir nemirštama, t.y. gaus amžinąją palaimą (Ps 26,13).

Apie ketvirtą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)

451. Koks yra ketvirtas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?

Ketvirtas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą – norintys pasiekti palaimą turi alksti ir trokšti teisumo.

452. Kas yra teisumas?

Nors teisumu dera laikyti bet kokią dorybę, kurios krikščionis turi troškinti kaip valgio ar gėrimo, bet pirmiausia šis žodis nurodo į teisumą, apie kurį pranašas Danielius sakė, kad bus įvestas „amžinas teisumas“ (Dan 9,24), t.y. žmogus, kaltas prieš Dievą, bus išteisintas – nuteisintas* per malonę, tikėjimu į Viešpatį Jėzų Kristų.

Apie šį teisumą apaštalas Paulius sako: „Dievo teisumas, tikėjimu į Jėzų Kristų duodamas visiems, kurie tiki. Nėra jokio skirtumo, nes visi nusidėjo ir stokoja Dievo šlovės, o išteisinami dovanai Jo malone dėl atpirkimo, kuris yra Jėzuje Kristuje. Dievas Jį paskyrė permaldavimo auka, veikiančia per tikėjimą Jo kraujo galia. Jis parodė savo teisumą tuo, kad, būdamas kantrus, nenubaudė už nuodėmes, padarytas anksčiau“ (Rom 3,22-25).

* Abu žodžiai – to paties graikiškojo *dikaioo* vertimai. „Nuteisinimas“ labiau paplitęs katalikų raštijoje, „išteisinimas“ – protestantų, nes pirmasis žodis nurodo į teistinį procesą („tapimą teisiu“), antrasis – į vienkartinį (išteisinimą teisme). Mūsų nuomone, apaštalo Pauliaus teologijoje „išteisinimas“ yra tikslesnis vertimas, bet atiduodami duoklę lietuvių kalbos tradicijai, greta vartojame ir „nuteisinti“, ypač kur kalbama apie „tapimą teisiu“. Apie diskusiją žr. „Nuteisinti‘ ar ‚išteisinti‘? Diskusija dėl vieno lietuviškos Biblijos termino“, *Naujasis židinys–Aidai*, 1998/4.

453. Kas yra „alkstantys ir trokštantys teisumo“?

Alkstantys ir trokštantys teisumo – tie, kurie myli daryti gera, bet nelaiko savęs teisuoliais, nesikliauja savo gerais darbais, bet vadina save nusidėjėliais, Dievo kaltininkais. Jie trokšta ir tikėjimo malda meldžia tarsi dvasinio maisto bei gėrimo maloningo nuteisinimo per Jėzų Kristų.

454. Ką Viešpats žada alkstantiems ir trokštantiems teisumo?

Alkstantiems ir trokštantiems teisumo Viešpats žada, kad juos pasotins.

455. Ką suprantame kaip pasotinimą?

Pasotinimas reiškia štai ką:

Panašiai, kaip kūno pasotinimas atneša, pirmiausia, alkio ir troškulio baigtį, antra – kūno pastiprinimą, taip ir dvasinis pasotinimas, pirmiausia, reiškia taikos įsigalėjimą pasigailėto nusidėjėlio viduje, antra – galių gėrio darymui įgijimą, kurią suteikia nuteisinančioji malonė. Kita vertus, tobulas sielos pasotinimas, o ji buvo sukurta mėgautis begalinėmis gėrybėmis, įvyks amžinajame gyvenime, kaip sako Psalmininkas: „O aš Tavo veidą regėsiu savo teisume, pabudęs pasisotinsiu Tavo regėjimu“ (Ps 16,15).

Apie penktą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)

456. Koks yra penktas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?

Penktas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą – norintys pasiekti palaimą turi būti gailestingi.

457. Kaip vykdyti šį įsakymą?

Vykdyti šį įsakymą dera per gailestingumo darbus kūnui ir sielai, nes, kaip moko šventasis vyskupas Jonas Auksaburnis, yra skirtingi gailestingumo pavidalai, šis įsakymas labai platus (Mato Evangelijos komentaras, 15 pokalbis).

458. Kokie yra gailestingumo darbai kūnui?

Gailestingumo darbai kūnui yra tokie:

1. **Išalkusį pavalgydinti.**
2. **Ištroškusį pagirdyti.**
3. **Nuoga aprengti** (arba vargšą – dėl nepritekliaus stokojantį drabužių)
4. **Kalinį** (sulaikytąjį) **aplankyti.**
5. **Ligonį aplankyti**, patarnauti jam, padėti pasveikti arba krikščioniškai paruošti mirčiai.
6. **Keleivį priglausti**, suteikti jam galimybę pailsėti.
7. **Mirusį palaidoti** (mirusį skurde, neturte).

459. Kokie yra gailestingumo darbai sielai?

Gailestingumo darbai sielai:

1. Pamokymu **sugrąžinti „nusidėjėlių iš jo klystkelių“** (Jok 5,20).
2. **Nemokantį pamokyti** tiesos ir gėrio.
3. **Artimam** laiku **patarti**, jei jis nežino ką daryti ar nemato jam kylančios grėsmės.
4. **Už jį melstis.**
5. **Nuliūdusį paguosti.**
6. **Neatlyginti piktu už pikta.**
7. **Įžeidimus nuoširdžiai atleisti.**

460. Ar gailestingumo įsakymai neprieštaruja nusikaltėlių baudimo praktikai?

Gailestingumo įsakymai neprieštaruja teisingam nusikaltėlių baudimui, jei tai daroma iš pareigos ir siekiant gero tikslo, t.y. kad pasitaisytų nusikaltėlis arba kad nuo jo nusikaltimų būtų apsaugoti nekaltieji.

461. Ką Dievas žada gailestingiesiems?

Dievas žada gailestingiesiems, kad jų bus pasigailėta.

462. Kokio pobūdžio pasigailėjimas čia turimas omeny?

Čia turima omeny suteikia malonę išsilaisvinti nuo amžinojo pasmerkimo už nuodėmes Dievo Teisme.

Apie šeštą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)

463. Koks yra šeštasis įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?

Šeštasis įsakymas, norintiems pasiekti palaimą – norintys pasiekti palaimą turi būti tyraširdžiai.

464. Kas yra širdies tyrumas?

Širdies tyrumas – tai ne visai tas pats, ką rusai vadina „tyraširdiškumu“ (čistoserdečije, nuoširdumu). Nuoširdumas – tai kai žmogus nebando veidmainiškai suvaidinti turįs gerų ketinimų, kai jų neturi širdyje, o gerus ketinimus paliudija gerais darbais. Tai – tik žemiausioji širdies tyrumo pakopa. Aukščiausią žmogus pasiekia nuolat nenuilstamai stebėdamas pats save, varydamas iš savo širdies visokius neteisėtus troškimus ir sumanymus, visokį geismą žemiškiems daiktams ir nepaliaujamai, su tikėjimu ir meile laikydamas širdyje prisiminimus apie Dievą ir Viešpatį Jėzų Kristų

465. Ką Viešpats žada tyraširdžiams?

Tyraširdžiams Viešpats žada, kad jie regės Dievą.

466. Kaip suprasti pažadą regėti Dievą?

Šis pažadą dera suprasti taip: Dievo Žodis žmogaus širdį lygina su akimi ir priskiria tobuliems krikščionims „apšviestas širdies akis“ (Ef 1,18). Kaip švari akis geba matyti šviesą, taip ir tyra širdis gali

kontempliuoti (*dvasiškai matyti – red.*) Dievą. Kadangi Dievo regėjimas yra amžinosios palaimos šaltinis, tai pažadas regėti Dievą yra aukštos amžinosios palaimos pakopos pažadas.

Apie septintą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)

467. Koks yra septintas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?

Septintas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą – norintys pasiekti palaimą turi būti taikdariais.

468. Ką reiškia būti taikdariu?

Šį įsakymą reikia vykdyti taip. Mes privalome su visais būti draugiški, neduoti dingsties nesutarimams, atsiradusius nesutarimus visais įmanomais būdais nutraukti, netgi atsisakyti savo teisės, jeigu tik tai neprieštaruoja mūsų pareigoms ir kam nors nekenkia. Stengtis ir kitus susipriešinusius tarpusavyje taikyti, kiek tai mums įmanoma, o jeigu neįmanoma – melsti Dievą susitaikymo.

469. Ką Dievas žada taikdarius?

Dievas taikdarius žada, kad jie bus vadinami Dievo vaikais.

470. Ką reiškia, kad taikdariai bus vadinami Dievo vaikais?

Šis pažadas reiškia, kad taikdarystės dvasinis žygdarbis – labai vertingas, jų laukia atlygis. Taikdariai savo elgesiu seka Viengimiui Dievo Sūnui, atėjusiam į pasaulį sutaikyti nusidėjusį žmogų su Dievo teisingumu, todėl jiems žadamas maloningas Dievo vaikų vardas, ir, be abejo, atitinkanti šį vardą palaimos pakopa.

Apie aštuntą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)

471. Koks yra aštuntas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?

Aštuntas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą – norintys pasiekti palaimą turi būti pasiruošę iškęsti persekiojimus dėl tiesos (teisumo, teisybės), jos neišduodami.

472. Kokių reikia būti, kad galėtum tvirtai iškęsti persekiojimus dėl teisumo (tiesos, teisybės)?

Šis įsakymas reikalauja mylėti tiesą, būti pastoviu, tvirtai laikytis dorybės, drąsos, ir kantrybės, kai kam nors nutinka nelaimė ar kyla grėsmė dėl to, kad jis nenori atsisžadėti tiesos ir dorybės.

473. Ką Dievas žada persekiojamiems dėl teisumo (tiesos, teisybės)?

Kaip atlygį už tai, kad daug ko netenka persekiojimų metu, panašiai, kaip turintiems vargdienio dvasią (kuriems panaikina stokos ir vargingumo jausmą), Viešpats žada persekiojamiems dėl

teisumo Dangaus karalystę.

Apie devintą kalno pamokslo palaiminimą (įsakymą)

474. Koks yra devintas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą?

Dešimtas įsakymas, norintiems pasiekti palaimą – norintys pasiekti palaimą turi būti pasiruošę džiaugsmingai priimti įžeidinėjimus, persekiojimus, nelaimes ir pačią mirtį dėl Kristaus vardo ir už tikrąjį ortodoksų tikėjimą.

475. Kaip vadinamas dvasinis žygdarbis, kurio reikalauja šis įsakymas?

Žygdarbis, kurio reikalauja šis įsakymas, vadinamas kankinyste.

476. Kokį atlygį žada Viešpats už kankinystę?

Viešpats už šį dvasinį žygdarbį žada gausų atlygį Danguje, t.y. aukščiausią, ypatingą palaimos lygį.

Trečioji dalis. Meilė

Apie tikėjimo ir meilės sąryšį

477. Kas yra tikro tikėjimo apraiška ir vaisius?

Tikro tikėjimo apraiška krikščionyje ir jos vaisius turi būti meilė ir iš jos kylantys geri darbai. „Kristuje Jėzuje nieko nereiškia nei apipjaustymas, nei neapipjaustymas, bet tikėjimas, veikiantis meile“ (Gal 5,6).

478. Ar pakanka vien tikėjimo, be meilės ir gerų darbų?

Vien tikėjimo, be meilės ir gerų darbų, krikščioniui nepakanka. Juk tikėjimas be meilės ir gerų darbų yra neveiksnius, negyvas, todėl negali atvesti į amžinąjį gyvenimą.

„Kas nemyli savo brolio, tas pasilieka mirtyje“ (1 Jn 3,14)

„Kokia nauda, mano broliai, jei kas sakosi turįs tikėjimą, bet neturi darbų? Ar gali jį išgelbėti toks tikėjimas? [...] Kaip kūnas be dvasios yra miręs, taip ir tikėjimas be darbų negyvas“ (Jok 2,14. 26)

479. Ar pakanka meilės ir gerų darbų be tikėjimo?

Neįmanoma būti išganytam be tikėjimo, per gerus darbus ir meilę, nes negali būti, kad žmogus, neturintis tikėjimo į Dievą, tikrai Jį myli. Tuo tarpu žmogus, pažeistas nuodėmės, negali daryti tikrai gerų darbų, jei negaus per tikėjimą į Jėzų Kristų dvasinių jėgų – Dievo malonės.

„Be tikėjimo neįmanoma patikti Dievui. Kas artinasi prie Dievo, tam būtina tikėti, kad Jis yra ir kad uoliai Jo ieškantiems atsilygina“ (Heb 11,6)

„Visi, kurie remiasi įstatymo darbais, yra prakeikimo galioje, nes parašyta: „Prakeiktas kiekvienas, kuris nuolatos nesilaiko visko, kas įstatymo knygoje parašyta, ir to nevykdo“ (Gal 3,10)

„Mes per Dvasią karštai laukiame ir viliamės tikėjimo teismo“ (Gal 5,5)

„Nes jūs esate išgelbėti malone per tikėjimą, ir tai ne iš jūsų – tai Dievo dovana, ir ne dėl darbų, kad kas nors nesigirtų“ (Ef 2,8-9)

480. Ar gali būti tikra meilė, nepaliudyta gerais darbais?

Ta meilė, kurios nelydi geri darbai, nėra tikra. Tikra meilė savaime ima reikštis gerais darbais. Viešpats Jėzus Kristus sako: „Kas žino mano įsakymus ir jų laikosi, tas myli mane. [...] Jei kas mane myli, laikysis mano žodžio“ (Jn 14,21. 23). Apaštalas Jonas rašo: „Tai yra Dievo meilė – Jo įsakymus vykdyti“ (1 Jn 5,3); „Nemylėkime žodžiu ar liežuviu, bet darbu ir tiesa“ (1 Jn 3,18)

Apie Dieviškąjį įstatymą ir įsakymus

481. Kaip gerus darbus atskirti nuo blogų?

Atskirti gerus darbus nuo blogų galime arba vidinio Dievo Įstatymo (t.y. sąžinės liudijimo), arba išorinio Dievo Įstatymo (t.y. Dievo įsakymų) pagalba.

482. Ką Šventasis Raštas sako apie vidinį Dievo Įstatymą?

Šventajame Rašte apie vidinį įsakymą pasakyta: „Jie parodo, kad įstatymo reikalavimai įrašyti jų širdyse, ir tai liudija jų sąžinė bei mintys, kurios tai kaltina, tai teisinga viena kitą“ (Rom 2,15).

483. Kam duotas išorinis Įstatymas, jei žmogus turi vidinį?

Nors žmonėse ir yra vidinis Įstatymas, jiems duotas ir išorinis. Jis duotas todėl, kad žmonės nepakluso vidiniam ir, pasidavę kūno bei nuodėmės gyvenimui, gniaužė savyje dvasinio Įstatymo balsą. Todėl ir buvo būtina priminti apie jį išoriškai, per įsakymus. „Tad kam gi reikalingas įstatymas? Jis buvo pridėtas dėl nusižengimų“ (Gal 3,19).

484. Kaip žmonijai buvo duotas išorinis Dievo Įstatymas?

Išorinis Dievo Įstatymas buvo duotas žmonėms šitaip:

Kai iš Abraomo kilusi žydų tauta buvo išlaisvinta iš Egipto vergijos, tada pakeliui į Pažadėtąją Žemę, dykumoje, ant Sinaujaus kalno, ugnyje ir debesyje Dievas apreiškė Savo buvimą, ir per izraelitų vadą, pranašą Možę, Davė Įstatymą.

485. Kokie svarbiausi ir bendriausi Dievo Įstatymo įsakymai?

Svarbiausi ir bendriausi Dievo Įstatymo įsakymai – šie dešimt, kurie buvo užrašyti ant dviejų

akmens lentelių:

1. AŠ ESU VIEŠPATS, TAVO DIEVAS. NETURĖSI KITŲ DIEVŲ, TIKTAI MANE.
2. NEDIRBSI SAU DROŽINIO NEI JOKIO PAVEIKSLO, PANAŠAUS Į TAI, KAS YRA AUKŠTAI DANGUJE IR KAS YRA ČIA, ŽEMĖJE, IR KAS YRA VANDENYSE PO ŽEME. JIEMS NESILENKSI IR JŲ NEGARBINSI.
3. NENAUDOSI BE REIKALO* VIEŠPATIES, SAVO DIEVO, VARDŲ.
4. ATSIMINK, KAD ŠVĘSTUM ŠABO DIENĄ. ŠEŠIAS DIENAS TRIŪSI IR DIRBSI VISUS SAVO DARBUS, BET SEPTINTOJI DIENA YRA VIEŠPATIES, TAVO DIEVO, ŠABAS.
5. GERBK SAVO TĖVĄ IR MOTINĄ, KAD ILGAI GYVENTUMEI KRAŠTE, KURĮ VIEŠPATS, TAVO DIEVAS, TAU SKIRIA.
6. NEŽUDYSI.
7. NESVETIMAUSI.
8. NEVOGSI.
9. NELIUDYSI MELAGINGAI PRIEŠ SAVO ARTIMĄ.
10. NEGEISI SAVO ARTIMO NAMŲ: NEGEISI SAVO ARTIMO ŽMONOS AR VERGO IR VERGĖS, AR JAUČIO, AR ASILO, AR BET KO, KAS PRIKLAUSO TAVO ARTIMUI.

(Iš 20,1-17)

* arba: *piktam*

486. Ar verta laikytis įsakymų, kurie duoti kitai tautai?

Šie įsakymai duoti Izraelio tautai, bet ir mums reikia jų laikytis, nes, iš esmės, tai yra tas pats Įstatymas, kuris, pasak Apaštalo Pauliaus, užrašytas visų žmonių širdyse, kad jie juo sektų.

487. Ar Jėzus Kristus mokė laikytis dešimties Dievo įsakymų?

Viešpats Jėzus Kristus mokė laikytis dešimties Dievo įsakymų. Jis liepė laikytis jų vardan amžinojo gyvenimo, mokė jas suprasti ir vykdyti tobuliau, nei iki Jo (Mt 19,17; Mt 5,1-48).

Apie įsakymų padalijimą į dvi lenteles

488. Kodėl įsakymai buvo padalyti į dvi lenteles?

Dešimt įsakymų buvo padalyti į dvi lenteles. Tai simbolizuoja, kad juose slypi dvi meilės rūšys – meilė Dievui ir meilė artimui. Iš to kyla du skirtingi pareigų tipai.

489. Kas svarbiausia šiuose įsakymuose?

Į klausimą: „Koks įsakymas yra didžiausias Įstatyme?“, Kristus atsakė: „Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela ir visu savo protu.“ Tai pirmasis ir didžiausias įsakymas.

Antrasis – panašus į jį: ‘Mylėk savo artimą kaip save patį’. Šiais dviem įsakymais remiasi visas Įstatymas ir Pranašai“ (Mt 22,36-40)

490. Kas yra „mano artimas“?

Visi žmonės mums yra artimieji. Juk visi jie – Vienatinio Dievo kūriniai, kilę iš vieno žmogaus. Ypatingai artimi mums yra tie, kurie giminingi mums tikėjimu, nes jie irgi yra vienintelio Dangiškojo Tėvo vaikai per tikėjimą į Viešpatį Jėzų Kristų.

491. Kodėl nėra įsakymo mylėti save patį?

Įsakymo mylėti save patį nėra, nes ir be įsakymo, iš prigimties, „niekas niekada nėra nekentęs savo kūno, bet jį maitina ir globoja“ (Ef 5,29).

492. Kokia turi būti tvarka meilėje Dievui, artimajam ir sau pačiam?

Meilėje Dievui, artimajam ir sau pačiam turi būti tokia tvarka:

Mylėti save dėl Dievo ir, iš dalies, - dėl artimųjų, mylėti artimą dera dėl Dievo, mylėti Dievą reikia dėl Jo Paties; mylėti Jį reikia labiausiai.

Meilę sau dera aukoti dėl meilės artimui: „Niekas neturi didesnės meilės kaip tas, kuris savo gyvybę už draugus atiduoda“ (Jn 15,13). Meilę sau ir artimam reikia aukoti dėl meilės Dievui: „Kas myli tėvą ar motiną labiau negu mane – nevertas manęs. Kas myli sūnų ar dukterį labiau negu mane – nevertas manęs“ (Mt 10,37).

493. Jei visas įstatymas telpa dviejuose įsakymuose, kodėl yra dešimt įsakymų?

Nors visas Įstatymas ir telpa dviejuose įsakymuose, jie, visgi, dalijami į dešimt įsakymų, kad būtų aprašytos mūsų pareigos Dievui ir artimajam.

494. Kokiuose įsakymuose išdėstytos mūsų pareigos Dievui?

Mūsų pareigos Dievui išdėstytos pirmuose keturiuose įsakymuose

495. Kokios yra mūsų pareigos Dievui?

Tai šios pareigos:

Pirmame įsakyme liepiama pažinti ir gerbti Tikrąjį Dievą. Antroje – vengti netikro garbinimo. Ketvirtame – laikytis tvarkos laiko atžvilgiu ir garbinimo reikaluose.

496. Kokiuose įsakymuose išdėstytos pareigos, liečiančios meilę artimui?

Pareigos, liečiančios meilę artimui, aprašytos šešiuose paskutiniuose įsakymuose.

497. Kokios yra mūsų pareigos artimui?

Tai šios pareigos:

Penktame įsakyme nurodoma mylėti ir gerbti artimuosius, ypač gimines, pradedant nuo tėvų. Šeštasis įsakymas – nekenti artimojo gyvenimui. Septintasis – nekenti jo doriniam tyrumui. Aštuntoj – nekenti jų turtui. Devintoje – nekenti jam žodžiu. Dešimtoje – net negeisti pakenkti jam.

498. Kokios yra pareigos prieš save patį?

Kas liečia mūsų pareigas patiems sau, tai jos glūdi įsakymuose apie artimą (pareigas artimam), nes artimą mylėti reikia kaip save patį.

Apie pirmąjį Dievo įsakymą

499. Ką reiškia žodžiai: „Aš esu VIEŠPATS, Tavo Dievas“?

Žodžiais „Aš esu VIEŠPATS, Tavo Dievas“ Dievas žmogui nurodo į Save Patį ir liepia pažinti Viešpatį Dievą.

500. Kaip mes privalome pažinti Dievą?

Iš paliepiamo pažinti Dievą galima išvesti ypatingas pareigas:

1. Privalu mokytis Dievo pažinimo, tai svarbiausia iš visų veiklų.
2. Privalu stropiai klausytis mokymo apie Dievą ir apie Jo darbus bažnyčioje, pamaldžių pokalbių apie tai – namie.
3. Privalu skaityti arba klausytis knygų, mokačių pažinti Dievą: pirmiausia, skaityti Šventąjį Raštą, taip pat – Šventųjų Tėvų raštus.

501. Kas liepiama žodžiais „neturėsi kitų dievų, tik tai mane“?

Žodžiais „neturėsi kitų dievų, tik tai mane“ liepiama bendrauti ir šlietis (stengtis susijungti) prie Vienintelio Tikrojo Dievo, t.y. pamaldžiai Jį garbinti.

502. Kokios yra pareigos, susijusios su vidine dievogarba?

Yra tokios pareigos, susijusios su vidine dievogarba:

1. Tikėti į Dievą
2. Vaikščioti Dievo akivaizdoje, t.y. prisiminti Dievą ir elgtis visuose reikaluose atidžiai, nes Jis regi ne tik mūsų darbus, bet ir slapčiausias mūsų mintis
3. Bijoti Dievo, gerbti Jį, t.y. Dangaus Dievo rūstybę laikyti didžiausia nelaime ir stengtis Jo neužrūstinti.
4. Viltis Dievu
5. Mylėti Dievą
6. Paklusti Dievui, t.y. pastoviai būti pasiruošusiam daryti tai, ką Jis liepia ir nesiskųsti, kada

Jis mus nukreipia ne ten, kur mes patys norėtume

7. Garbinti Dievą kaip Aukščiausiąją Būtį
8. Šlovinti Dievą kaip Tobulybę
9. Dėkoti Dievui Kūrėjui, Apvaizdai ir Išganytojui
10. Šauktis Dievo kaip Gero, Visagalio Pagalbininko visuose mūsų gyvenimo reikaluose.

503. Kokios yra pareigos, susijusios su išorine dievogarba?

Tokios yra pareigos, susijusios su išorine Dievogarba:

1. Išpažinti Dievą, t.y. pripažinti, kad Jis yra mūsų Dievas ir neatsižadėti Jo, nors ir už tai mums grėstų nukentėti ar mirti
2. Dalyvauti bendruomeninėse pamaldose, kurias nustatė Dievas ir įsteigė Ortodoksų Bažnyčia.

504. Kokios yra nuodėmės prieš pirmąjį įsakymą?

Kad geriau suprastume ir subtiliau laikytumėmės pirmojo įsakymo, derėtų dar žinoti nuodėmes, pažeidžiančias jį:

1. Ateizmas – kai žmonės, kuriuos Psalmininkas teisingai vadina bepročiais, norėdami išsilaisvinti nuo Dievo teismo baimės, sako „savo širdyje: „Nėra Dievo““ (Ps 13,1)
2. Politeizmas – kai vietoje Vienatinio Tikrojo Dievo išpažįsta daug tariamų dievaičių
3. Netikėjimas – kai pripažįstant, kad Dievas yra, netikima Jo Apvaizda ir Apreiškimu
4. Erezija – kai žmonės prie tikėjimo mokymo prideda nuomones, prieštaraujančias Dievo Tiesai.
5. Schizma – savavališkas atskilimas nuo Dievo Visuotinės Ortodoksų Bažnyčios dievogarboje
6. Dievo atsižadėjimas – kai tikrojo tikėjimo atsižadama dėl žmonių baimės arba pasaulietinės naudos
7. Neviltis, kai žmogus visai nesitiki iš Dievo gauti malonę bei išganymą
8. Būrimas, kai, palikdamas tikėjimą Dievo galia, žmogus tiki slaptomis, didžiąją dalimi – piktomis kūrinijos galiomis ir, ypač piktosiomis dvasiomis ir bando jų pagalba kažką daryti
9. Prietaringumas – kai žmogus tiki apie paprastą dalyką, lyg jis turėtų dievišką galią; ir tuo dalyku, ne Dievu, viliasi ar jo bijo. Pavyzdžiui, tiki, kad senos knygos pagalba galima pelnyti išganymą, o naujas atmeta, nors naujosios knygos turėtų tą patį mokymą ir tuos pačius pamaldų tekstus
10. Tingėjimas pamaldumo ir bendruomeniškų pamaldų atžvilgiu
11. Kūrinių mylėjimas labiau nei Dievo
12. Pataikavimas žmonėms, kai jiems stengiasi patikti taip, kad pamiršta patikti Dievui

13. Vilimasis žmonėmis, kai kas nors kliaujasi savo ar kitų žmonių įgūdžiais ir galiomis, o ne Dievo gailestingumu bei pagalba.

505. Kodėl pataikavimas žmonėms ir vilimasis jais prieštarauja pirmajam įsakymui?

Pataikavimas žmonėms ir vilimasis jais prieštarauja pirmajam įsakymui, nes žmogus, kuriam mes pataikaujame arba kuriuo viliamės pamiršdami Dievą, tampa mums tarsi kitu dievu, pakeičiančiu Tikrąjį Dievą.

506. Kas Šventajame Rašte kalbama apie pataikavimą žmonėms?

Šventajame Rašte taip kalbama apie pataikavimą žmonėms: „Ar aš ieškau žmonių palankumo, ar Dievo? Gal stengiuosi patikti žmonėms? Jei dar norėčiau patikti žmonėms, nebūčiau Kristaus tarnas“ (Gal 1,10).

507. Kas Šventajame Rašte kalbama apie vylimąsi žmonėmis?

Šventajame Rašte taip kalbama apie vylimąsi žmonėmis: „Prakeiktas žmogus, kuris pasitiki žmogumi ir laiko kūną savo stiprybe, kurio širdis nutolsta nuo Viešpaties“ (Jer 17,4-5).

508. Kaip įvykdyti savo pareigas Dievui?

Kad geriau galėtų įvykdyti Savo pareigas Dievui, žmogus turi savęs atsižadėti. „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada pats savęs, teima savo kryžių ir teseka manimi“ (Mk 8,34).

509. Ką reiškia atsižadėti savęs?

Atsižadėti savęs, kaip rašo Bazilijus Didysis, reiškia štai ką: „Savęs atsižada tas, kuris nusimeta senąjį žmogų, supuvusį savo geismuose, su visais jo darbais. Toks atsižada visų pasaulio aistrų, kurios truko pamaldumu. Toks yra tobulas atsižadėjimas: kai žmogus pačios gyvybės atžvilgiu neturi geismo, nuolat apmąsto mirties slėpinį, jokiam reikale vien savimi pačiu nepasitiki“ (*Didysis asketikonas*, 8).

510. Ar išsižadėjęs savęs žmogus turi paguodą?

Išsižadėjęs savęs ir daugelio prigimtinių malonumų žmogus, turi malonės, dievišką paguodą, kurios neviršija jokios kančios.

„Kaip gausėja mumyse Kristaus kentėjimai, taip gausėja per Kristų ir mūsų paguoda“ (2 Kor 1,5).

511. Ką dar turėtume gerbti, nepažeisdami pirmojo įsakymo?

Pirmajam įsakymui, liepiančiam pamaldžiai garbinti Vienintelį Dievą, visiškai neprieštarauja

teisingas angelų ir šventų žmonių gerbimas*, nes juose mes gerbiame Dievo malonę, kuri gyvena ir veikia juose, ir per juos prašome Dievo pagalbos.

* Šiame Katekizme naudosime garbinimas/gerbimas skirtį, kuri, nors ir netobulai, atspindės kitose kalbose naudojamą *doulia/latreia, poklonennije/počitanije* skirtį, kuria atskiriamas Dievo garbinimas ir šventųjų pagerbimas.

Apie antrąjį Dievo įsakymą

512. Kas yra stabas?

Antrajame įsakyme kalbama apie stabą. Pačiame įsakyme paaiškinta, kad stabas yra kokio nors kūrinio, dangaus, žemės ar vandens gyvūnų, atvaizdas, kuris garbinamas ir kuriam tarnaujama vietoje Dievo.

513. Ką draudžia garbinti antrasis įsakymas?

Antras įsakymas draudžia garbinti stabus tarsi tariamas dievybes, kaip netikrų dievų atvaizdus.

514. Ar šis įsakymas nedraudžia šventųjų paveikslų?

Turėti kokių nors šventųjų paveikslų įsakymas nedraudžia. Tai akivaizdu todėl, kad per pranašą Mozę Dievas davė įsakymą, draudžiantį stabus, bet tuo pat metu Mozei buvo liepta susirinkimo padangtėje (kilojamoje žydų šventovėje) pastatyti auksinius kerubų* atvaizdus vidinėje šventovės viduje, į kurią tauta žvelgė garbindama Dievą.

* Angelų rūšis. Seniau lietuvių kalboje buvo sakoma *cherubina*, *kerubina*.

515. Kuo svarbus aukso kerubų pavyzdys?

Šis pavyzdys itin svarbus Krikščioniškai Ortodoksų Bažnyčiai, nes paaiškina, kad šventosios ikonos Ortodoksų Bažnyčioje naudojamos teisingai.

516. Kas yra ikona?

Žodis „ikona“ išvertus iš graikų kalbos reiškia „atvaizdas“ arba „paveikslas“. Ortodoksų Bažnyčioje šiuo žodžiu vadinami šventieji mūsų Dievo, pasirodžiusio kūne – Viešpaties Jėzaus Kristaus – ir Jo Skaisčiausios Motinos bei šventųjų paveikslai.

517. Ar ikonų naudojimas prieštarauja antrajam įsakymui?

Ikonų naudojimas gali prieštarauti antrajam įsakymui nebent tada, kai kas nors jas pačias ima garbinti kaip dievus. Šiam įsakymui neprieštarauja ikonų kaip šventųjų atvaizdų gerbimas ir jų naudojimas tam, kad pamaldžiai prisimintume Dievą bei Jo šventuosius, nes tokiu atveju ikonos tėra knygos, kuriose vietoj raidžių naudojami veidai ir daiktai (Šv. Grigalius Didysis, *Laiškai*, 9 knyga, 9 laiškas vyskupui Serenui).

518. Kaip teisingai gerbti ikonas?

Tuo metu, kai meldžiamės priešais ikonas, dera turėti tokią dvasios nuostatą: į jas žvelgiantysis privalo protu žiūrėti į Dievą ir šventuosius, pavaizduotus ant ikonų.

519. Kaip vadinama nuodėmė prieš antrąjį Dievo įsakymą?

Nuodėmė prieš antrąjį Dievo įsakymą vadinama stabmeldyste.

520. Kokios nuodėmės pažeidžia antrąjį įsakymą?

Be grubios stabmeldystės yra kitos subtilios nuodėmės, pažeidžiančios antrąjį įsakymą, pavyzdžiui:

- 1) Pomėgis kaupti turta;
- 2) Pataikavimas pilvui, smaguriavimas, apsirijimas, girtuoklystė;
- 3) Puikybė, kurios dalis – tuščiagarbystė.

521. Kodėl pomėgis kaupti turta prieštarauja antrajam įsakymui?

Pomėgis kaupti turta yra stabmeldystės forma. Apaštalas Paulius moko: „marinkite tuos savo narius, kurie yra žemėje: ištvirkavimą, netyrumą, aistringumą, pikta pageidimą, taip pat godumą, kuris yra stabmeldystė“ (Kol 3,5), nes pomėgis kaupti turta yra tarnavimas turtui, o ne Dievui.

522. Kas yra priešingas dalykas pomėgiui kaupti turta?

Antrasis įsakymas draudžia pomėgį kaupti turta ir tuo moko mus negodumo bei dosnumo.

523. Kodėl pataikavimas pilvui prieštarauja antrajam įsakymui?

Pataikavimas pilvui yra stabmeldystės forma todėl, kad apsirijėliai aukščiau visko laiko juslinį malonumą ir todėl, kad apaštalas sako, jog jų pilvas yra jiems dievas, arba, kitaip tariant, stabas (Fil 3,19)

524. Kas priešinga pataikavimui pilvui?

Antrasis įsakymas draudžia pataikauti pilvui ir tuo mus moko susilaikymo bei pasninko.

525. Kodėl antram įsakymui prieštarauja puikybė ir tuščiagarbiškumas?

Puikybė ir tuščiagarbiškumas yra stbmeldystės formos, nes išpuikėlis labiau už viską vertina savo gabumus ir privalumus ir, tokiu būdu, jie tampo jo stabu. Tuščiagarbis nori, kad ir kiti šį stabą garbintų.

Toks išpuikusiojo ar tuščiagarbio nusistatymas Babilono karaliaus Nebukadnecaro veiksmuose netgi įgijo juslėms apčiuopamą pavidalą – jis pastatė savo auksinį stabą ir visiems liepė jį garbinti (Dan 3).

526. Kokia yda artima stbmeldystei?

Dar yra yda, artima stbmeldystei – tai veidmainystė. Veidmanis išoriškai atlieka pamaldumo darbus, pavyzdžiui, pasninkauja ir laikosi apeigų, bet naudoja tai, kad laimėtų žmonių pagarbą, negalvodamas apie vidinį savo širdies taisyumą (Mt 6,5-7).

527. Kas priešinga puikybei, tuščiagarbystei, veidmainystei?

Antrasis įsakymas draudžia puikybę, tuščiagarbiškumą, veidmainystę ir tuo moko mus nuolankumo bei daryti gera slapta.

Apie trečiąjį Dievo įsakymą

528. Kada Dievo vardas tariamas be reikalo?

Dievo vardas tariamas be reikalo arba tuščiai, kai yra tariamas nenaudinguose, tuščiuose pokalbiuose, o dar tuščiau, kai tariamas melagingai arba nepamaldžiai.

529. Kokias nuodėmes draudžia trečiasis įsakymas?

Trečiasis įsakymas draudžia šias nuodėmes:

- 1) Piktžodžiavimą (įžūlų kalbėjimą) prieš Dievą;
- 2) Dejuoti dėl Dievo, skųstis Jo Planu;
- 3) Piktžodžiavimą, kai šventi dalykai tampa pokštu, jų išjuokimu;
- 4) Neatidžią malda;
- 5) Melagingą priesaiką, kai prisiekiamo, o iš tiesų nėra taip, kaip tvirtinome;
- 6) Priesaikos laužymą, kai nesilaikome teisingos ir teisėtos priesaikos;
- 7) Įžadų Dievui laužimą;
- 8) Lengvabūdišką, neapgalvotą prisiekinėjimą Dievu kasdieniauose pokalbiuose.

530. Ką Šventasis Raštas kalba apie neapgalvotą prisiekinėjimą Dievu kasdieniauose pokalbiuose?

Šventasis Raštas draudžia apie neapgalvotą prisiekinėjimą Dievu kasdieniauose pokalbiuose.

Gelbėtojas sako: „Aš jums sakau: iš viso neprisiekinėkite nei dangumi, nes jis – Dievo sostas. [...] Verčiau jūs sakykite: ‘Taip’, jei taip, ‘Ne’, jei ne, o kas viršaus, tai iš pikto“ (Mt 5,34 . 37)

531. Ar draudžiama duoti priesaiką, kai to reikalauja visuomeniniai reikalai?

Tuo neuždraudžiama priesaika, kai to reikalauja visuomeniniai reikalai. Apaštalas Paulius sako: „Žmonės prisiekia aukštesniais dalykais ir kiekvieno ginčo pabaigoje patvirtinimui imasi priesaikos. Todėl Dievas, norėdamas stipriau pabrėžti pažado paveldėtojams savo valios nekintamumą, pridėjo priesaiką“ (Heb 6,16-17).

Iš to seka, kad jeigu Pats Dievas patvirtinimui sustiprinti imasi priesaikos, tai tuo labiau galima ir reikia mums, ypač svarbiais ir neišvengiamais atvejais, kai to reikalauja teisėta valdžia, naudoti priesaikas ar pasižadėjimus, pamaldžiai ryžtantys jų nelaužyti.

Apie ketvirtąjį Dievo įsakymą

532. Kodėl būtent septintoji diena skirta Dievui?

Septintą, ne kurią nors kitą dieną įsakyta pašvęsti Dievui todėl, kad Dievas šešias dienas kūrė pasaulį, o septintą ilsėjosi (t.y. daugiau nebekūrė).

533. Kaip Kristus Bažnyčia švenčia Senojo Testamento ramybės dieną – šeštadienį?

Kristus Bažnyčioje šeštadienis nėra švenčiamas kaip pilnavertė šventė*, tačiau jo metu prisimenamas pasaulio sukūrimas ir, tęsiant senesnę šventimo tradiciją, šeštadienį nepasninkaujama**.

* Visgi, šeštadienis turi savarankišką skaitinių ciklą ir yra išskiriamas kanoniškai.

** Pasninkauti šeštadienį draudžia Bažnyčios kanonai, nors praktikoje šio kanono ne visur laikomasi. Gavėnios metu, kai vienuoliai pasninkauja itin griežtai, šeštadieniais reikalaujama, kad jie valgytų šventiškiau.

534. Kaip Kristus Bažnyčioje vykdomas ketvirtasis įsakymas?

Kristus Bažnyčioje ketvirtasis įsakymas vykdomas tokiu būdu:

Krikščionys taip pat po šešių dienų švenčia septintą, tik ne kaip paskutinį iš septynių, arba šabą, bet pirmą savaitės dieną, t.y. prisikėlimo dieną.

535. Nuo kada švenčiamas sekmadienis?

Sekmadienis švenčiamas nuo Kristaus prisikėlimo laikų.

536. Ką apie sekmadienio šventimą sako Šventasis Raštas?

Šventajame Rašte rašoma apie sekmadienio šventimą. Apaštalų darbų knygoje minimas

mokinių, t.y. krikščionių susirinkimas pirmą dieną po šabo, t.y. pirmąją savaitės dieną*, sekmadienį, kuriame jie laužė duoną, t.y. šventė Eucharistijos sakramentą (Apd 20,7). Apaštalas ir evangelistas Jonas Apreiškime taip pat mini sekmadienį, Viešpaties dieną (Apr 1,10).

* Pagal senąjį kalendorių pirmoji savaitės dieną – sekmadienis, paskutinioji – šeštadienis.

537. Ar Senojo Testamento Bažnyčioje šabu buvo vadinamos kitos šventės, ne šeštadienis?

Septintosios dienos vardu, t.y. šabu, Senojo Testamento Bažnyčioje buvo vadinamos ir kitos šventės ar pasninko dienos. Pavyzdžiui, Paschos (Pesacho) šventė, apsisvalymo diena. Taip ir Kristaus Bažnyčioje dera be sekmadienio švęsti ir kitas šventes, kurių vienos yra Dievo garbei, kitos – Švenčiausiosios Dievo Gimdytojos ir kitų šventųjų pagerbimo šventės ir pasninkai (Šv. Petro Mohylos *Tikėjimo išpažinimas*, 1 dalis, 88 klausimas; 3 dalis, 60 klausimas)

538. Kokios svarbiausios Ortodoksų Bažnyčios šventės?

Svarbiausios šventės – tokios šventės, kurios buvo numatytos atminti svarbiausius, išganingus Dievo Sūnaus įsikūnijimo įvykius ir Dievo apsireiškimą, o taip pat atmini Švenčiausiąją Dievo Gimdytoją, kaip Įsikūnijimo slėpinio tarnaitę. Bažnytiniame kalendoriuje (*bažnytinis kalendorius prasideda rugsėjo 1 d. – red.*) jos eina tokia tvarka:

1. Dievo Motinos gimimas (rugsėjo 8/21)

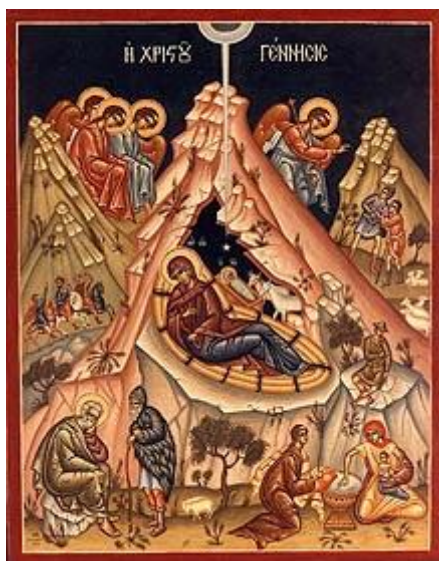

2. Šventojo Kryžiaus, kurį rado šv. imperatorienė Elena, Išaukštinimas (rugsėjo 14/27)

3. Dievo Motinos įvedimas į Šventyklą, Jos pašventimas Dievui (lapkričio 21/gruodžio

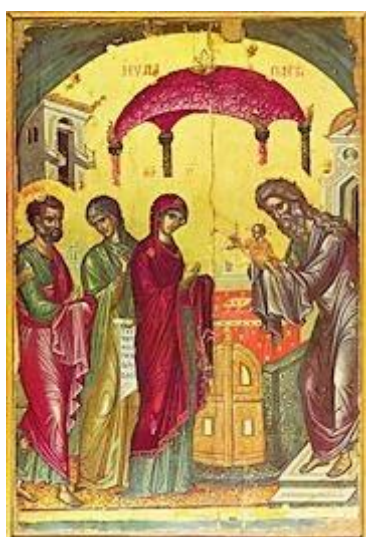
4)

4. Kristaus Gimimas (Kalėdos) (gruodžio 25/sausio 7)

5. Teofanija (Viešpaties krikštas) (sausio 7/19)

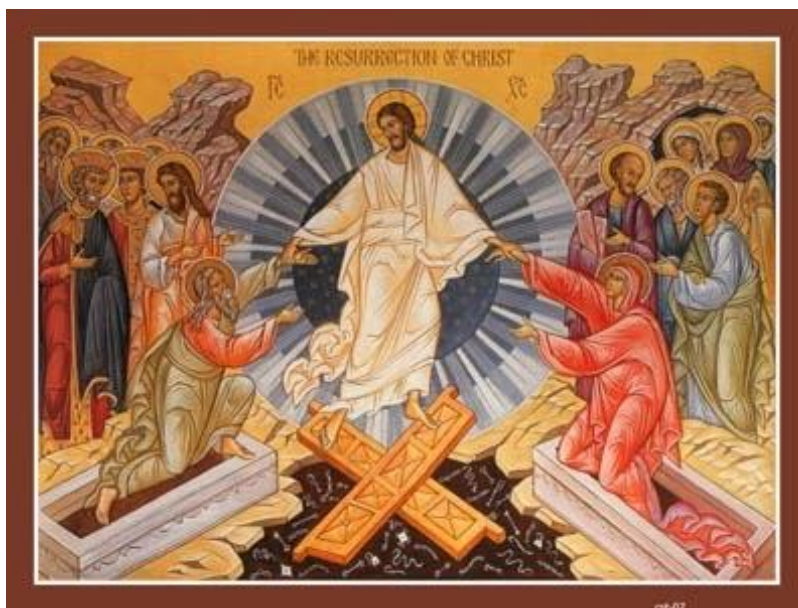
6. Kristaus Paaukojimas Šventykloje, Jį sutinka šv. Simeonas (vasario 2/15)

7. Apreiškimas Dievo Gimdytojai (gr. *Evangelismos*, slav. *Blagoveščenie*), t.y. angelas praneša Švenčiausiai Mergelei apie tai, kad per Ją įsikūnys Dievo Sūnus (kovo 25/balandžio 7)

8. Kristaus įžengimas į Jeruzale, Verbų sekmadienis (sekmadienis prieš Velykas)

9. Velykos (Pascha), Kristaus prisikėlimo šventė, švenčių šventė, amžinosios šventės, amžinosios palaimos pradžia.

10. Kristaus Žengimas į Dangų (40 dienų po Velykų)

11. Sekminės (Pentekostas, Šventosios Dvasios nužengimo ant apaštalu diena, Švč. Trejybės diena) (50 dienų po Velykų)

12. Atsimainymas (*Metamorphosis*, Preobraženie) (rugpjūčio 6/19)

13. Dievo Motinos Užmigimas (rugpjūčio 15/28)

539. Koks yra svarbiausias Ortodoksų Bažnyčios pasninkas?

Svarbiausias pasninkas – Gavėnia, arba Šventasis Keturiasdešimtadienis.

540. Kodėl Gavėnia vadinama Šventuoju Keturiasdešimtadieniu?

Gavėnia vadinama Šventuoju Keturiasdešimtadieniu, nes trunka keturiasdešimt dienų (į šį skaičių neįskaičiuojama Didžioji Savaitė).

541. Kodėl Gavėnia trunka keturiasdešimt dienų?

Gavėnia trunka keturiasdešimt dienų, nes Pats Viešpats Jėzus Kristus pasninkavo keturiasdešimt dienų (Mt 4,2).

542. Kodėl pasninkaujame trečiadienį ir penktadienį?

Paprastai pasninkaujame trečiadienį ir penktadienį. Trečiadienį prisimename mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus išdavystę, penktadienį – Jo kančią ir mirtį.

543. Kodėl Ortodoksų Bažnyčioje yra ir kitų pasninkų?

Kalėdų, Užmigimo, šventųjų apaštalų Petro ir Pauliaus pasninkai yra įsteigti dėl šios priežasties:

Pirmi du pasninkai – tam, kad ankstesniu susilaikymo žygdarbiu pagerbtume po pasninkų sekančias Kristaus Gimimo ir Švenčiausios Dievo Gimdytojos Užmigimo šventes, o paskutinis – sekant apaštalais, kurie pasninkavo ruošdamiesi Evangelijos skelbimui (Apd 13,3).

544. Kaip pridera švęsti?

Švęsti reikėtų šitaip. Pirmiausia, nedera švenčių metu dirbti arba užsiimti pasaulio reikalais, pasinerti į gyvenimiškus rūpesčius; antra, reikia šventai sergėti šias dienas, t.y. daryti šiomis dienomis šventus, dvasinius darbus Dievo garbei.

545. Kodėl švenčių metu draudžiama dirbti?

Švenčių metu draudžiama dirbti, kad darbas netrukdytų daryti šventus, Dievui patinkančius darbus.

546. Ką derėtų daryti per šventes?

Per šventes derėtų:

- 1) Eiti į bažnyčią, kad dalyvautume bendroje dievogarboje ir būtume pamokyti Dievo Žodžio;
- 2) Ne tik bažnyčioje, bet ir namie melstis, skaityti dvasiškai naudingus dalykus, apie juos

kalbėtis;

3) Skirti Dievui savo turto dalį, naudoti ją Bažnyčios reikmėms ir pagalbai vargšams; lankyti ligonius, kalinius, daryti kitus krikščioniškos meilės darbus.

547. Ar dera tą patį daryti darbo dienomis?

Tokius darbus galima daryti ir šiokiadieniais – gerai, jei tai įmanoma. O kam trukdo jo darbas, tas bent švenčių metu turėtų pašventinti dieną tokiais darbais. Melstis, be abejo, reikia kiekvieną dieną, ryte ir vakare, prieš pietus ir vakarienę, po jų, ir, jei yra galimybė, prieš ir po kiekvieno darbo.

548. Kodėl švenčių metu ydingi darbai yra itin nuodėmingi?

Tie, kas per šventes leidžia sau nedorus žaidimus ar pramogas, eina į [nekrikščioniškus] renginius, klauso nekrikščioniškų dainų, - pažeidžia šventės šventumą. Juk jeigu šventės metu neturėtume dirbti, t.y. nedaryti to, kas nėra blogai, o laikinajam gyvenimui net ir naudinga, tai juo labiau per šventę negalima daryti to kas nenaudinga, kūniška ar ydinga.

549. Ar ketvirtasis įsakymas smerkia veltėdystę, išsiblaškimą?

Ketvirtasis įsakymas kalba apie darbą šešias dienas, todėl, be abejo, smerkia tuos, kurie įprastomis dienomis nedirba to, ką privalo, bet leidžia laiką veltėdžiaudami ir blaškydamiesi.

Apie penktąjį Dievo įsakymą

550. Kaip Šventasis Raštas moko gerbti tėvus?

Penktasis įsakymas nustato ypatingas pareigas tėvams, moko juos gerbti:

1) Pagarbiai su jais elgtis

2) Jų klausytis

3) Maitinti ir rūpintis jais ligos metu, senatvėje

4) Po jų mirties, kaip ir jiems gyvenant, melstis už jų sielas ir ištikimai vykdyti jų paliktus paliepinimus, jei jie neprieštarauja Dievo ar valstybės įstatymams (2 Mak 12,43-44; Jer 35,18-19; Šv. Jonas Damaskietis, *Pamokslas apie mirusiuosius*).

551. Ar nepagarba tėvams yra sunki nuodėmė?

Apie nepagarbos tėvams nuodėmės sunkumą dera taip svarstyti. Kaip lengva ir natūralu mylėti bei gerbti tėvus, kuriems mes skolingi už gyvybę, taip nuodėminga jų negerbti. Todėl Mozės Įstatyme už piktžodžiavimą prieš tėvą ar motiną buvo skiriama mirties bausmė (Iš 21,16).

552. Kodėl prie penktojo įsakymo prijungtas pažadas apie ilgą gyvenimą?

Prie įsakymo gerbti tėvus pridėtas pažadas ilgai ir gerai gyventi, nes toks akivaizdus

apdovanojimas turėtų dar labiau paskatinti vykdyti šį įsakymą. Juo remiasi ir šeimos, ir visuomenės tvarka.

553. Koku būdu išsipildo pažadas apie ilgą ir gerą gyvenimą?

Pažadas išsipildo šitaip:

Senovės patriarchų, mūsų protėvių pavyzdys rodo, kaip Dievas suteikė ypatingą galią tėvų palaiminimui (Pr 27). „nes tėvo palaiminimas stiprina vaikų namus“ (Sir 3,9*). Dievas Savo išmintinga ir teisinga Apvaizda ypatingai sergi gyvybę ir padeda žemiškajame gyvenime tiems, kurie gerbia tėvus. Kaip tobulą atpildą už šią dorybę jis dovanoja amžiną, palaimingą gyvenimą Dangiškojoje Tėvonystėje.

* A. Rubšio vert.

554. Kodėl įsakymuose apie meilę artimui pirmiausia minimi tėvai?

Įsakymuose apie meilę artimui pirmiausia minimi tėvai, nes iš prigimties jie mums artimiausi.

555. Ką, be tėvų, dar turėtume gerbti?

Taip pat dera suprasti, kad „tėvų“ vardas gali būti pritaikytas visiems, kas mums būna tarsi tėvai.

556. Kas gali mums būti tarsi tėvai?

Tarsi tėvai mums yra:

- 1) Valstybės valdžia ir Tėvynė, nes valstybė yra didelė šeima, kuriame visi mes – mūsų Tėvynės vaikai
- 2) Dvasiniai ganytojai ir mokytojai, kurie mokymu ir sakramentais mus gimdo dvasiniam gyvenimui ir auklėja
- 3) Vyresni amžiumi žmonės
- 4) Mecenatai
- 5) Viršininkai*

* Šis sąrašas iliustruoja XIX a. Rusijos socialinę tvarką, bet jo dvasia – tarsi tėvus gerbti ne tik pačius tėvus, bet ir vyresnybę – tinka ir šiandien.

557. Ką Šventasis Raštas sako apie pagarbą valdžiai?

Šventasis Raštas apie pagarbą valdžiai sako: „Kiekviena siela tebūna klusni aukštesnėms valdžioms, nes nėra valdžios, kuri nebūtų iš Dievo. Esančios valdžios yra Dievo nustatytos. Todėl kas priešinasi valdžiai, priešinasi Dievo tvarkai. Kurie priešinasi, užsitraukia sau teismą“ (Rom 13,1-2); „Todėl reikia paklusti ne tik dėl rūstybės, bet ir dėl sąžinės.“ (Rom 13,5); „Mano sūnau, bijok Viešpaties ir karaliaus,

nesusidėk su maištininkais“ (Pat 24,21); „Atiduokite tad, kas ciesoriaus, ciesoriui, o kas Dievo – Dievui“ (Mt 22,21); „Bijokite Dievo, gerbkite karalių“ (1 Pt 2,17)

558. Kaip mes turime mylėti Tėvynę?

Mūsų meilė Tėvynei turi būti tokia stipri, kad būtume pasiryžę už ją atiduoti gyvybę (Jn 15,13).

559. Ką Šventasis Raštas sako apie pagarbą ganytojams bei dvasiniams mokytojams?

Apie pagarbą ganytojams bei dvasiniams mokytojams Šventajame Rašte pasakyta šitaip: „Klausykite savo vadovų ir būkite jiems atsidavę, nes jie budi jūsų sielų labui, būdami atsakingi už jas; jie tai tedaro su džiaugsmu, o ne dūsaudami, nes tai nebūtų jums naudinga“ (Heb 13,17).

560. Ką Šventasis Raštas kalba apie pagarbą vyresniems (amžiumi)?

Šventasis Raštas moko ypatingai, kaip ir tėvus gerbti vyresnius. Apaštalas Paulius rašo apaštalui Timotiejui: „Senesnio žmogaus aštriai nebark, bet ragink kaip tėvą, o jaunesnius – kaip brolius, vyresnio amžiaus moteris – kaip motinas, [o jaunesnes – kaip seseris]*“ (1 Tim 5,1-2).

„Atsistokite prieš žilą galvą, gerbkite senus žmones, bijokite savo Dievo“ (Kun 19,32)

* Šios citatos dalies nėra šv. Filareto „Katekizme“, bet pridedame ją aiškumo dėlei

561. Ką Šventasis Raštas kalba apie pagarbą mecenatams?

Įsitikinti, kad mecenatus dera gerbti kaip tėvus, galima stebint Paties Viešpaties Jėzaus Kristaus pavyzdį, Kuris pakluso Juozapui, nors Juozapas ir nebuvo Jo tėvu, tik auklėtoju (Lk 2,51).

562. Ką dar dera gerbti tarsi tėvus?

Yra viršininkų, kuriuos dera gerbti po tėvų, tarsi tėvus. Tai, visų pirma, tie, kurie rūpinasi mūsų auklėjimu, t.y. mokyklų viršininkai, auklėtojai; tie, kas saugo mus nuo betvarkės, visuomenės suirutės – civiliniai magistratai*; tie, kas įstatymo galia saugo mus nuo skriaudų – teisėjai; tie, kam valdžia patiki visuomenės saugumo užtikrinimą, gynybą nuo priešų, t.y. kariniai viršininkai**.

* Lot. *magistrus* – mokytojas; iki XX a. – miestų viršininkai, atlikę pirmosios instancijos taikos teismo funkciją

** Šiandien ši kategorija atitiktų policininkus ir karininkus.

563. Ką Šventasis Raštas kalba apie pagarbą viršininkams?

Šventajame Rašte apie pareigą gerbti įvairius viršininkus rašoma: „Atiduokite visiems, ką

privalote: kam mokestį – mokestį, kam muitą – muitą, kam baimę – baimę, kam pagarbą – pagarbą“ (Rom 13,7).

564. Kaip klausytis viršininkų moko Šventasis Raštas?

Šventajame Rašte apie tarnų klusnumą šeiminkams rašoma: „Jūs, vergai*, klausykite savo žemiškųjų šeiminkų su baimė ir drebėjimu, nuoširdžiai kaip Kristus, ne dėl akių tarnaudami, lyg žmonėms įtinkantys, bet kaip Kristus vergai, iš širdies vykdančys Dievo valią“ (Ef 6, 5–6); „Tarnai, su visa baimė būkite klusūs šeiminkams, ne tik geriems ir švelniems, bet ir rūstiems“ (1 Pt 2,18).

* Citata parašyta, kai dar egzistavo vergovė. Apie vergystę apaštalas Paulius moko: „Jei buvai pašauktas, būdamas vergas, nesijaudink dėl to, bet jei gali tapti laisvas, pasinaudok proga“ (1 Kor 7,21); „Čia jau nebėra nei graiko, nei žydo, nei apipjaustyto, nei neapipjaustyto, nei barbaro, nei skito, nei vergo, nei laisvojo, bet visa ir visuose – Kristus“ (Kol 3,11).

565. Kokias pareigas turime vaikų atžvilgiu?

Šventasis Raštas vaikų atžvilgiu paliepia dalykus, atitinkančius vaikų pareigas prieš tėvus: „Tėvai, neerzinkite savo vaikų, bet auklėkite juos drausmindami ir mokydami Viešpatyje“ (Ef 6,4)

566. Kaip Šventasis Raštas liepia dvasiniams ganytojams žiūrėti į savo kaimenę?

Šventasis Raštas apie ganytojų pareigą savo dvasinės kaimenės atžvilgiu sako: „Ganykite pas jus esančią Dievo kaimenę, prižiūrėdami ją ne iš prievartos, bet noriai, ne dėl nešvaraus pelno, bet uoliai, ne kaip viešpataujantys jums patikėtiems, bet būdami pavyzdžiu kaimenei“ (1 Pt 5,2-3).

567. Kas Šventajame Rašte rašoma apie viršininkų ir valdančiųjų pareigas?

Šventajame Rašte apie viršininkų ir valdančiųjų pareigas rašoma šitaip: „O jūs, šeiminkai, duokite vergams, kas teisinga ir kas dera, atsimindami, kad ir jūs turite Šeiminką danguje“ (Kol 4,1).

568. Kaip turim elgtis, jei iš mūsų reikalauja ko nors, kas prieštarauja Šventajam Raštui?

Jeigu taip nutiks, kad tėvai ar viršininkai reikalautų ko nors, priešingo tikėjimui arba Dievo Įstatymui, tada reikia pasakyti jiems žodžius, kuriuos apaštalas pasakė žydų viršininkams: „Spręskite patys, ar teisinga Dievo akivaizdoje jūsų klausyti labiau negu Dievo!“. Pridera iškęsti dėl tikėjimo ir Dievo Įstatymo viską, kas benutiktų (Apd 4,19).

569. Kaip vadinama dorybė, kurios iš mūsų reikalauja penktasis įsakymas?

Dorybė, kurios iš mūsų reikalauja penktasis įsakymas, vadinasi *klusnumu*.

Apie šeštąjį Dievo įsakymą

570. Ką draudžia šeštas Dievo įsakymas?

Šeštuoju įsakymu uždraudžiama koku nors būdu žudyti, t.y. atimti gyvybę savo artimui.

571. Ar Įstatymas draudžia žudymą visomis aplinkybėmis?

Ne visomis aplinkybėmis gyvybės atėmimas yra uždraustas Įstatymu. Nužudymas įstatymo nepažeidžia, jei jis buvo atliktas iš pareigos, t.y.:

- 1) Kai nusikaltėlis teisingai nubaudžiamas mirties bausme;
- 2) Kai kare už Tėvynę yra nužudomas priešas.

572. Ar nevalingas nužudymas yra nuodėmė?

Apie nevalingą nužudymą, kai užmuša netyčia, be intencijos, dera žiūrėti taip:

Nevalingai nužudęs negali būti laikomas nekaltu, jeigu nenaudojo reikiamų atsargos priemonių, kurios galėjo užkirsti kelią nevalingai pasekmei. Bet koku atveju, pagal Bažnyčios nustatytą tvarką, jam reikia apvalyti sąžinę.

573. Kas dar laikoma Įstatymą pažeidžiančiu nužudymu?

Be tiesioginio Įstatymą pažeidžiančio nužudymo kokia nors priemone, tokiu pat nusikaltimu gali būti laikomi ir šie, bei į juos panašūs veiksmai:

- 1) Kai teisėjas nuteisia nekaltą žmogų, kurio nekaltumas jam yra žinomas
- 2) Kai kas nors slepia ar paleidžia žudiką ir tuo pačiu suteikia jam galimybę įvykdyti daugiau nužudymų
- 3) Kai kas nors galėjo užkirsti kelią artimo mirčiai, bet neužkerta; pavyzdžiui, turtuolis leidžia mirti vargšui iš bado
- 4) Kai kas nors uždėdamas nepakeliamą darbą ar žiaurią bausmę išsekina pavaldinį ir pagreitina jo mirtį
- 5) Kai kas nors nesusilaikymu ar kita yda greitina savo paties mirtį.

574. Kodėl savižudybė* yra sunki nuodėmė?

Savižudybė yra labiausiai priešiškas Įstatymui iš nužudymų. Jeigu kito, panašaus į mus žmogaus nužudymas prieštarauja prigimčiai, tai dar labiau prigimčiai priešinga nužudyti save. Mūsų gyvybė nepriklauso mums kaip koks turtas, tik Dievui, Kuris ją suteikė.

* Išskyrus įvykusią nevalingai, pvz. dėl psichinės negalios.

575. Kodėl dvikovos (dueliai)* yra sunki nuodėmė?

Apie dvikovas, rengiamas tam, kad būtų išspręsti ginčai, dera svarstyti šitaip:

Kadangi asmeninių ginčų sprendimas yra valstybinių įstaigų praeiga, bet, vietoj to, dvikovos dalyvis tokiu pavojingu būdu savavališkai sprendžia ginčą, kad mirtis gresia ir jam, ir priešininkui, tai dvikova yra iškart trys baisūs nusikaltimai: 1) sukilimas prieš valdžią; 2) nužudymas; 3) savižudybė.

* Katekizmo parašymo metu labai paplitęs reiškiny.

576. Kas yra dvasinis nužudymas?

Be kūniško nužudymo, yra dar ir dvasinis. Toks nužudymas – tai sugundymas, kai kas nors sugundo artimą netikėti ar įtraukia į nuodėmę, tokiu būdu užmušdamas jo sielą.

Išganytojas sako: „O kas pastūmėtų į nuodėmę vieną iš šitų mažutėlių, kurie tiki manim, tam būtų geriau, kad girnų akmuo būtų užkabintas jam ant kaklo ir jis būtų paskandintas jūros gelmėje“ (Mt 18,6).

577. Ką dar galima vadinti nužudymo nuodėme?

Dar yra tokios nužudymo rūšys:

Tam tikra šios nuodėmės apraiška yra ir visi darbai bei žodžiai, nukreipti prieš meilę ir neteisingai griaunantys artimo ramybę ir saugumą. Taip pat – vidinė neapykanta prieš artimą, nors ir ji niekaip nesireikštų. „Kiekvienas, kas nekenčia savo brolio, yra žmogžudys“ (1 Jn 3,15).

578. Kaip elgtis, kad įvykdytume šeštąjį įsakymą?

Kai draudžiama kenkti artimo gyvybei, tai tuo pačiu liepiama, kiek įmanoma, sergėti jo gyvybę bei gerovę.

579. Ką daryti nurodo šeštasis įsakymas?

Todėl turime daryti šiuos dalykus:

- 1) Padėti vargšams
- 2) Patarnauti ligoniams
- 3) Guosti liūdinčius
- 4) Lengvinti nelaimingųjų padėti
- 5) Su visais elgtis romiai, t.y. su meile ir pamokančiai
- 6) Taikytis su rūstaujančiais
- 7) Atleisti skriaudas, daryti gerus darbus priešams.

Apie septintąjį Dievo įsakymą

580. Ką draudžia septintas Dievo įsakymas?

Septintas įsakymas draudžia svetimavimą (paleistuvystę).

581. Kokios nuodėmės draudžiamos kaip svetimavimas?

Šios nuodėmės uždraudžiamos kaip svetimavimo apraiškos:

Apaštalas Paulius rekomenduoja krikščionims net nesikalbėti apie bjaurius dalykus (Ef 5,3).

Tik iš būtinybės apsaugoti nuo šių nuodėmių, dera įvardinti kai kurias iš jų:

- 1) Paleistuvystė, t.y. netvarkinga kūniška meilė tarp žmonių, negyvenančių santuokoje
- 2) Svetimavimas, arba kai susituokę asmenys santuokinę meilę nukreipia į svetimus žmones
- 3) Kraujomaiša, kai sąjunga, panaši į santuokinę, atsiranda tarp artimų giminaičių

582. Kas laikoma svetimavimu?

Išganytojas taip moko apie svetimavimą: „kiekvienas, kuris geidulingai žiūri į moterį, jau svetimauja savo širdyje“ (Mt 5,28).

583. Kaip vengti vidinio svetimavimo?

Kad nenusidėtume vidiniu svetimavimu, reikia vengti visko, kas gali mūsų širdyje sužadinti netyrus jausmus: geidulingų dainų, šokių, keiksmazodžių, nekuklių žaidimų ir pokštų, nekuklių renginių, knygų, kuriose aprašoma netyra meilė, girtuoklystė.

Reikia stengtis, kaip rašoma Evangelijoje, nežiūrėti į tai, kas mus gundo. „Jeigu tavo dešinioji akis skatina tave nusidėti, išlupk ją ir mesk šalin. Geriau tau netekti vieno nario, negu kad visas kūnas būtų įmestas į pragarą“ (Mt 5,29).

584. Ką reiškia įsakymas išlupti sau akį?

Išlupti akį – reiškia, išrauti ją ne ranka, o per valią. Kas tvirtai apsisprendė nežiūrėti į tai, kas jį gundo, tas išlupo sau akį.

585. Kas priešinga svetimavimo nuodėmei?

Kai draudžiama svetimavimo nuodėmė, tai tuo paliepiama laikytis šių dorybių: arba santuokinės meilės ir ištikimybės, arba, tiems, kas gali tai įgyvendinti, – visiškas tyrumas ir skaistumas.

586. Kokie santykiai turi būti tarp vyro ir moters?

Apie vyro ir moters pareigas vienas kitam Šventasis Raštas kalba šitaip: „Jūs, vyrai, mylėkite savo žmonas, kaip ir Kristus pamilo bažnyčią ir atidavė už ją save“ (Ef 5,25); „Jūs, žmonos, būkite klusnios savo vyrams lyg Viešpačiui, nes vyras yra žmonos galva, kaip ir Kristus yra galva Bažnyčios, – Jis kūno

Gelbėtojas“ (Ef 5,22-23).

587. Koku būdu galima vengti paleistuvystės?

Tam, kad išvengtume paleistuvystės ir gyventume skaisčiai, Šventasis Raštas liepia mūsų kūnus laikyti tyrus, nes jie yra Kristaus Kūno nariai ir Šventosios Dvasios šventovės. Priešingai, paleistuvius nusideda prieš savo kūną, t.y. pūdina jį, užkrečia ligomis ir pakenkia net ir sielos galioms, kaip, pavyzdžiui, vaizduoti ir atmintis (1 Kor 6,15. 18-19).

Apie aštuntąjį Dievo įsakymą

588. Ką draudžia aštuntas Dievo įsakymas?

Aštuntuoju įsakymu draudžiama vogti arba koku nors būdu savintis tai, kas priklauso kitiems.

589. Kokios pagrindinės nuodėmės, uždraustos aštuntuoju įsakymu?

Yra ypatingos nuodėmės, uždraustos aštuntuoju įsakymu. Pagrindinės yra tokios:

- 1) Plėšimas, t.y. svetimo daikto atėmimas jėga
- 2) Vagystė, t.y. slaptas svetimo daikto pasisavinimas
- 3) Apgavystė, t.y. svetimo dalyko pasisavinimas per apgaulę. Pavyzdžiui, duoda padirbtą pinigą vietoje tikro, blogą prekę – vietoje geros, naudodami blogus svarsčius ar matus iki galo neduoda tai, kas buvo parduota, slepia turtą, kad nereikėtų mokėti skolų, nevykdo pasižadėjimų arba testamentų sąlygų, slepia vagį ir tuo skriaudžia nukentėjusįjį.
- 4) Šventvagystė, arba pasisavinimas to, kas pašvęsta Dievui, priklauso Bažnyčiai
- 5) Dvasinė šventvagystė, kai šventosios pareigybės yra perduodamos arba prisiimamos ne dėl asmens vertumo, bet dėl materialinės naudos
- 6) Kyšininkavimas, kai kažkas ima atlygį iš pavaldinių ar teisiųjų ir dėl godumo padeda nevertiems, išteisina kaltuosius, engia nekaltus
- 7) Veltėdystė, kai kažkas ima atlygį už pareigą ar darbą, bet iš tikrųjų pareigos ar darbo neatlieka ir, tokiu būdu, vagia ir atlygį ar užmokatį, ir naudą, kurią galėtų savo darbu atnešti visuomenei ar tam, kam turėjo pasidarbuoti. Taip pat šia nuodėme nusideda tie, kas turi jėgų išsimaitinti savo darbu, bet užuot tai darę, elgetauja
- 8) Lupikavimas, kai neva naudojantis teise, bet iš tikro pažeisdamas teisingumą ir meilę, kažkas naudojasi savo naudai svetimu turtu, svetimu darbu ar sunkia artimo padėtimi. Pavyzdžiui, lupikautojai apsunkina skolininkų gyvenimą išpūsdami palūkanas, lupikaujantis darbdavys alina nuo jo priklausančius žmones pertekliniais mokesčiais ar darbais, lupikaujantis prekeivis badmečiu pardavinėja

duona už itin didelę kainą

590. Kokios dorybės atitinka aštuntą įsakymą?

Uždraudžiamos šios nuodėmės, o tuo paliepiamos šios dorybės:

- 1) Dosnumas
- 2) Ištikimybė
- 3) Teisingumas
- 4) Gailestingumas vargšams

591. Ar gailestingumo vargšams stoka yra nuodėmė?

Jeigu turime kuo padėti vargšams, gailestingumo vargšams stoka irgi yra nuodėmė prieš aštuntą įsakymą. Juk viskas, ką turime, priklauso Dievui, o perteklius mums duodamas pagal Dievo planą, kad padėtume vargšams. Jei neskiriame to pertekliaus vargšams, tai vagiame arba slepiame vargšų turtą, Dievo dovaną.

592. Kokia dorybė priešinga nuodėmėms, priešingoms aštuntam įsakymui?

Yra dar aukštesnė dorybė, priešinga nuodėmėms prieš aštuntą įsakymą. Tokia dorybė, Evangelijos siūloma ne kaip visuotinė prievolė, bet kaip patarimas uoliausiems pamaldumo žygdarbiais, yra visiškas neturtas arba bet kokios nuosavybės atsižadėjimas. „Jei nori būti tobulas, eik, parduok, ką turi, išdalink vargšams, ir turėsi turtą danguje. Tada ateik ir sek paskui mane“ (Mt 19,21)

Apie devintąjį Dievo įsakymą

593. Ką draudžia devintas Dievo įsakymas?

Devintas Dievo įsakymas draudžia melagingai liudyti prieš savo artimą ir bet kokią melą.

594. Kokios yra melagingo liudijimo rūšys?

Melagingo liudijimo draudimas apima šiuos draudimus:

- 1) Melagingas liudijimas teisme, kai kas nors paskundžiamas teismui arba apie kažką teisme liudijimą melagingai;
- 2) Melagingas liudijimas ne teisme – kai kas nors šmeižiamas už akių ar ką nors nepelnytai peikia į akis.

595. Ar galima žmonėms priekaištauti, kad jie turi ydų?

Negalima priekaištauti kitiems, kad jie turi ydų. Evangelija neleidžia mums spręsti artimų tikrąsias ydas ar trūkumus, jei pareigos to iš mūsų nereikalauja. Juos turime mokyti romumo pavyzdžiu: „Neteiskite, kad nebūtumėte teisiami“ (Mt 7,1).

596. Ar melas be noro pakenkti artimui yra nuodėmė?

Neleistinas ir toks melas, kai meluojama neturint intencijos pakenkti artimam, nes jis prieštarauja meilei ir pagarbai artimui. Žema (o tuo labiau – krikščioniui), sukurtam mylėti ir sekti tiesa, meluoti. „Tad, atmetę melą, „kiekvienas tekalba tiesą savo artimui“, nes esame vieni kitų nariai“ (Ef 4,25).

597. Kaip išvengti nuodėmės prieš dešimtą įsakymą?

Kad išvengtume nuodėmės prieš dešimtą įsakymą, dera valdyti savo liežuvį. „Kas trokšta mylėti gyvenimą ir matyti gerų dienų, tepažaboja liežuvį nuo pikto ir lūpas nuo klastingų kalbų.“ (1 Pt 3,10); „Jei kas iš jūsų mano esąs pamaldus ir nepažaboja savo liežuvio, bet apgaudinėja savo širdį, to pamaldumas tuščias“ (Jok 1,26).

Apie dešimtąjį Dievo įsakymą

598. Ką draudžia dešimtas Dievo įsakymas?

Dešimtuojų įsakymu draudžiami troškimai, prieštaraujantys artimo meilei ir tai, kas susiję su tais troškimais; taip pat mintys, prieštaraujančios šiai meilei.

599. Kodėl draudžiami ne tik darbai, bet ir troškimai?

Draudžiami ne tik pikti darbai, bet ir nedori troškimai, mintys.

Pirmiausia todėl, kad kai sieloje yra negerai troškimai ir mintys, siela tampa netyra Dievo akivaizdoje ir Jo neverta. Kaip sako Saliamonas: „Nedorėlio mintys – pasibjaurėjimas Viešpačiui“ (Pat 15,26). Štai kodėl būtina save apvalyti ir nuo šių vidinių netyrimų. Apaštalas moko: „Taigi, mylimieji, turėdami tokius pažadus, apsivalykime nuo visos kūno ir dvasios nešvaros, tobulindami šventumą Dievo baimėje“ (2 Kor 7,1).

Antra – nes tam, kad užkirstume kelią nuodėmei, turime stabdyti nuodėmingus troškimus ir pamąstymus, nuo kurių, kaip iš sėklos, auga nuodėmingi darbai, kaip pasakyta: „Iš širdies išeina pikti sumanymai, žmogžudystės, svetimavimai, paleistuvystės, vagystės, melagingi liudijimai, piktžodžiavimai“ (Mt 15,19).

„Paskui užsimezggęs geismas pagimdo nuodėmę, o užbaigta nuodėmė gimdo mirtį“ (Jok 1,14-15).

600. Kokia aistra uždraudžiama dešimtuojų įsakymu?

Kai draudžiama troškėti ko nors, kas priklauso artimui, tuo uždraudžiama pavydo aistra.

601. Kokios mintys ir troškimai draudžiami dešimtuojų įsakymu?

Žodžiais „negeisi savo artimo žmonos“ draudžiamos palaidos mintys ir troškimai, t.y. vidinis

svetimavimas.

602. Kas draudžiama žodžiais „Negeisi savo artimo namų: negeisi savo artimo žmonos ar vergo ir vergės, ar jaučio, ar asilo, ar bet ko, kas priklauso tavo artimui“?

Žodžiais: „Negeisi savo artimo namų: negeisi savo artimo žmonos ar vergo ir vergės, ar jaučio, ar asilo, ar bet ko, kas priklauso tavo artimui“ – draudžiamos godžios ir valdingos mintys bei troškimai.

603. Kokias pareigas dera vykdyti laikantis dešimtojo įsakymo?

Vadovaujantis šiais draudimais, dešimtas įsakymas mus įpareigoja:

- 1) Sergėti širdies tyrumą;
- 2) Būti patenkintu savo likimu.

604. Kas svarbiausia širdies nuskaistinumui?

Širdies nuskaistinumui būtinas dažnas ir ryžtingas mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardo šaukimasis.

Baigiamasis žodis

Kaip naudotis mokymu apie tikėjimą ir pamaldumą

605. Kad teisingai naudotumėsi mokymu apie tikėjimą ir pamaldumą...

Kad teisingai naudotumėsi mokymu apie tikėjimą ir pamaldumą, reikia jo tikrai laikytis, nes jei nesilaikysime to, ką pažinome, būsime pasmerkti už nesilaikymą. „Jeigu tai suprantate, palaiminti esate, taip elgdamiesi“ (Jn 13,17); „Tarnas, kuris žino savo šeimininko valią, bet nėra pasiruošęs ir pagal jo valią nedaro, bus smarkiai nuplaktas“ (Lk 12,47).

606. Ką daryti, jei pastebėjome savyje nuodėmę?

Kaip matome savyje nuodėmę, dera nedelsiant pradėti atgailauti ir tvirtai ryžtis daugiau nuodėmės nebedaryti, taip pat stengtis, kiek tai įmanoma, panaikinti nuodėmės padarytą žalą jai priešingais gerais darbais.

Taip pasielgė muitininkas Zakchiejus, pasakęs Viešpačiui: „Štai, Viešpatie, pusę savo turto atiduodu vargšams ir, jei ką nors nuskriaudžiau, grąžinsiu keturgubai“ (Lk 19,8).

607. Kaip elgtis, jei manome įvykdę kurį nors iš įsakymų?

Kitas kraštutinumas būtinai tuo atveju, kai mums atrodo, kad įvykdėme kurį nors iš įsakymų. Turime nuteikti savo širdį (t.y. jausmus ir mintis) pagal mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus žodžius: „Taigi jūs, atlikę visa, kas jums pavesta, sakykite: ‘Esame nenaudingi tarnai. Padarėme, ką privalėjome padaryti’“ (Lk 17,10).